JEAN ECHENOZ

ŞİMŞEKLER

TÜRKÇESİ MEHMET EMİN ÖZCAN

HELİ
KOP
TER

***Şimşekler* / Jean Echenoz**

***Özgün Adı* Des eclairs**

***Türkçesi* Mehmet Emin Özcan**

Le traducteur a beneficie pour cet ouvrage du soutien de CITL (College international des traducteurs litteraires/Arles)

***Kitap Tasarımı* Bülent Erkmen**

***Grafik Uygulama ve Baskı* MAS Matbaacılık A.Ş.**

Kâğıt Hane Binası Hamidiye Mahallesi, Soğuksu Caddesi No. 3 34408 Kâğıthane-Istanbul Sertifika no: 12055 t: (0212) 294 10 00 f: (0212) 294 90 80 e: info@masmat.com.tr

***1. Basım* Ağustos 2014, İstanbul**

ISBN 978-605-5819-35 4

***Helikopter* Kitap Yayınevi Ltd.**

Kâğıt Hane Binası Hamidiye Mahallesi, Soğuksu Caddesi No. 3/1-a 34408 Kâğıthane-İstanbul Sertifika no: 12348 t: (0212) 294 65 55 f: (0212) 294 65 56 e: kitap@kitapyayinevi.com w: www.kitapyayinevi.com

Helikopter bir Kitap Yayınevi Ltd. kuruluşudur.

JEAN ECHENOZ

ŞİMŞEKLER

TÜRKÇESİ

MEHMET EMİN ÖZCAN

ROMAN

Herkes ne zaman doğduğunu bilmeyi yeğler, mümkünse elbette. Çarkın dönmeye başladığı, hava, ışık, perspektif, geceler ve düş kırıklıkları, zevkler ve günlerle birlikte her şeyin işlemeye başladığı o rakamsal anı öğrenmek isteriz. Öncelikle yaş günleriniz için bir nirengi noktası, bir kayıt, yararlı bir sayı olur elinizde. Ayrıca, zamana dair basit bir kişisel fikir sahibi olmak için başlangıç olur, hepimiz bunun öneminin farkındayızdır: öyle ki içimizden çoğu bu sayıyı sürekli yanında bulundurur, bir bilekliğin üstünde, kimi kez belli belirsiz okunan, kimi kez de floresan gibi parlayan ayrı ayrı rakamlar halinde yazılmış olarak taşımayı benimser, sağ bilekten çok sol bileğe takarız bunu bir de.

işte, saat yirmi üç ile sabah bir arasında doğmuş olan Gregor, tam doğum saatini hiç öğrenemeyecek. Tam on iki mi, biraz önce mi, biraz sonra mı, bunu ona söyleyecek bilgiye sahip olamayacağız hiç. Bu nedenle bütün yaşamı boyunca hangi gün yaş gününü kutlaması gerektiğini bilmeyecek, önceki gün mü sonraki gün mü. işte Gregor, zamanla ilgili bu meseleyi -ki herkesin sorunudur- ilk kişisel meselesi haline getirecek. Ama, dünyaya geldiği saati tam olarak söyleyemememizin nedeni, olayın düzensiz koşullarda gerçekleşmiş olmasıdır.

Öncelikle, annesinden çıkmasından birkaç dakika önce, tam da koca evde herkes telaşla koşuştururken -ev sahiplerinin bağırmaları, uşakların toslaşmaları, hizmetçilerin itişip kakışmaları, ebelerin dalaşları ve gebenin inlemeleri arasında- epey şiddetli bir fırtına çıkıyor, iri taneli

ve çok yoğun bir yağmur, sanki sessizlik yaratmak ister gibi engin, boğuk, fısıltılı, baskın bir gürültü yaratıyor, bu ses kesişen hava akımlarıyla burgaç gibi kıvrılarak yayılıyor. Ayrıca ve dahası, forsmajöre zımbalı bir rüzgâr bu evi yıkmaya kalkıyor. Başaramıyor, ama aralık pencereleri zorluyor, camlar patlıyor, çerçeveler pervazlara çarpmaya başlıyor, perdeler ya tavana doğru uçuşuyor ya da dışarı doğru emiliyor, mekânı eline geçirip içerde ne var ne yoksa yıkmaya, yağmurun içeri girip sel olmasını sağlamaya çalışıyor. Bu rüzgâr her şeyi dans ettiriyor, halıları havalandırıp mobilyaları sürüklüyor, şömine üstündeki bibloları kırıp dağıtıyor, duvardaki haçları, aplikleri,

çerçeveleri ters çeviriyor, manzara resimleri baş aşağı, portreler tepetaklak oluyor. Üstlerindeki mumların anında sönüverdiği avizeleri salıncağa çevirip bütün lambalara da püf diyor.

işte böyle, Gregor'un doğumu bu gürültülü karanlık içinde süregidiyor ve sonunda kalın, dallı budaklı, devasa bir şimşek, bir ağacı, bu ağacın köklerini ya da bir yırtıcının pençelerini andıran, yampiri bir alev sütunu, doğum anını aydınlatıyor, sonra da gürültüsüyle bebeğin ilk çığlığını örtüyor, aynı anda bir yıldırım çevredeki ormanı tutuşturuyor. Durum öyle bir hal alıyor ki şaşkına dönmüş olduğumuz için, şimşeğin donup kalmış canlı ışığından, bir anda her yeri gündüz gibi aydınlatmasından yararlanıp da saatin tam olarak kaç olduğuna bakmayı akıl edemiyoruz -gerçi şu da var, eski sürtüşmelerin anısını canlı tutan duvar saatleri uzun süredir artık birbiriyle uzlaşamıyor.

Zaman dışı bir doğum yani, ve ışıksız doğum, çünkü o çağda ancak böyle aydınlatma yapıyoruz, mumla ve kandille, elektrik akımını bilmiyoruz henüz. Bu dalganın bizim bugün kullandığımız haliyle o zamanın adetlerine nüfuz etmesine henüz daha var, ama zaman kaybetmeden bununla ilgilensek fena olmayacak. Sanki bu diğer kişisel meseleyi de halletmek gerekirmiş gibi, bu işi Gregor üstlenecek, elektrik akımını kotarmak ona düşecek.

Dünyaya gelişini bu tarzda anlatmak sizi bir parça si-nirlendirebilir, uzatmayalım, kişiliği çabucak oluşuyor: alıngan, kibirli, kuşkucu, kırıcı biri Gregor, sevimsizliği kısa sürede ortaya çıkıyor. Kaprisleri, öfkeleri, sinsilikleri, aşırılıkları ve gelgit huyları, verdiği hasarlar, eşyaları kırıp dökmesi, sabotajları ve yol açtığı diğer zararlarla dikkatleri erken yaşlarda üzerine çekiyor, içine dert olan zaman meselesini halletmek için belki de, ulaşabildiği andan itibaren evdeki bütün duvar ve kol saatlerini sökmeye koyuluyor -gerçi sonrasında yeniden takmaya niyetlendiğinde bu sök tak işlerinin ilk kısmı hep yolunda giderken ikinci kısmında başarısının çok nadir olduğunu gözlemleyip öfkeye kapılmıyor değil.

Bununla birlikte çok heyecanlı, sinirli, kırılgan bir çocuk haline geliyor ve pek normal olmayan biçimde seslere karşı duyarlılığı ortaya çıkıyor, her tür gürültüden, mırıltı ya da titreşimden, yankıdan aşırı derecede rahatsızlık duyuyor: bunlar alabildiğine uzakta, başkalarınca duyulmaz olsalar da onda

endişe verici öfkelere yol açabiliyor. Ayrıca zaman zaman ciddi nöbetler geçiriyor, bu sırada güzel havada bile doğumu sırasındaki şimşeği görüp o anı yaşıyor, kör numarası yapmasına neden olacak kadar ışığa maruz kaldığı oluyor, bu durum ailesini şaşkına çeviriyor, derhal çağrılan doktorlarsa başlarını sallıyor, işte Gregor bu düzensiz gelgitler ortasında, anormal bir hızla büyüyor: kısa sürede boyu çok uzuyor, herkesten daha kısa sürede, herkesten uzun oluyor.

Bu buhranlı büyüme hikâyesi Güneydoğu Avrupa'da bir yerlerde, Adriyatik hariç her yerin uzağında, yalıtık bir köyde, iki sıradağ arasına sıkışıp kalmış bir yerlerde gerçekleşiyor ve yakınlarda başvuracak ruh doktoru olmadığından, Gregor kimi kez saatlerce kuşlan izleyerek huzur bulabiliyor ancak. Ama ilk başta kişilik gelgitlerinin endişe verici bir deliliğe doğru ilerlediği düşünülse de ailesi zekâsının bedeninden daha hızlı büyüdüğünü görüp teselli buluyor.

Böylelikle beş dakikada altı yeni dil öğrenip, iki sınıftan birini elini kolunu sallaya sallaya atlayıp okul işini de temize havale ettikten ve özellikle şu duvar saati meselesini çözdükten sonra -kısa süre sonra saatleri içini dışına çıkarıp gözleri bağlı olarak bir çırpıda takabiliyor, böylece bütün saatler bir nanosaniye bile yanılmadan, ilelebet tam saati gösteriyor- önüne çıkan ilk mühendislik okulunu birincilikle kazanıyor, köyünden uzakta, orada, göz açıp kapayıncaya kadar, matematik, fizik, mekanik, kimya, ne varsa yutuyor, bu bilgiler sayesinde türlü türlü özgün nesneler tasarlama işine girişiyor, bu işte de görülmemiş bir yetenek sergiliyor. Gerçekten de hafızası yenilerde keşfedilen fotoğraf kadar keskin ve her şey bir yana, Gregor, nesneleri sanki bunlar var oluşlarından önce varlarmış gibi kafasında yaratabiliyor, onları üç boyutlu olarak öyle ayrıntıyla canlandırabiliyor ki icadını yaparken ne şekillere, ne plana, ne makete, ne de öncesinde bir deneye ihtiyaç duyuyor. Hayal ettiği şeyi anında gerçekleşmiş olarak gördüğü için, karşısına çıkan ve belki de hep çıkacak olan tek tehlike, tasarladığı şey ile gerçeği birbirine karıştırmak olabilir.

Ve öngördüğü düzenekler ıvır zıvır, sıradan şeyler, incik boncuk değil, kaybedecek zamanı yok bunlarla. Gregor bir sürgülü kilidi kusursuzlaştıracak, bir konserve açacağının daha iyisini yapacak ya da ocak

çakmağı geliştirecek kişilerden değil. Ona fikirler yukardan, çok yukardan, uçsuz bucaksız kozmostan ve evrenin çıkarları için geliyor.

işte bu yüzden ilk fikirlerinden biri Atlantik'in dibine yerleştirilecek ve diğer hizmetlerin yanında Amerika ile Avrupa arasında mektup alış verişini sağlayacak bir boru hattı oluyor. Gregor önce ayrıntılı bir pompalama sistemi çiziyor, içinde mektupların olacağı küre biçimli kabı itecek basınçlı su buradan geçecek. Ama borunun içinde çok fazla olan sürtünme direnci sorunu yüzünden bu tasarıyı bir yana bırakıp aynı ölçüde iddialı bir başkasına geçiyor.

Ekvatorun üstünde gezegenimizi saracak ve ona değmeden onunla aynı hızda dönen devasa bir halka yapma fikri olacak bu. Tepki gücü sonradan bu halkayı durduracağından, üstüne çıkıp saatte bin altı yüz kilometre hızla, manzaranın keyfini çıkarırken Dünyanın çevresinde dolaşabileceğiz, ya da daha doğrusu Dünya altımızda dönecek: koltuklarımıza kurulup -bu koltukların tasarımı ve ergonomi hesabı bizzat Gregor'a ait, dalgın olabilir, ama ayrıntıları kaçırmıyor- böylece bir günde turu tamamlamış olacağız.

Görüldüğü gibi bunlar eften püften tasarılar değil, çünkü Gregor'a büyük işlerle uğraşmak uygun görünüyor. Çok erkenden, bu işler içinde örneğin dalgaların gücü, tektonik hareketler ya da güneş ışıklarıyla -ya da neden olmasın, gravürlerini kitaplarda gördüğü ve ona tam dişine göre gibi görünen Niagara şelaleleriyle, maksat eli alışsın-bir şeyler yapabileceğinden emin hale geliyor. Evet Niagara. Niagara, hiç fena olmaz.

Bu arada Gregor ceplerine tıkıştırdığı diplomalarıyla batıya, batı Avrupa'nın bir iki büyük kentine çalışmaya gidiyor, oralarda yetenekleri, yeşerecek verimli topraklar bulacaktır mutlaka, böyle söylüyoruz ona. Mühendis, uzman, danışman gibi farklı görevler alıyor, ama hiçbiri onu tatmin etmiyor, sonra, mesaideki boş zamanlarında kendini meşgul etmek için ilk ciddi makinesini yapıyor. Yeni türde indüksiyonlu ve alternatif akımla çalışan bir motor bu, meslektaşlarına o bildik küstahlığıyla makineyi tanıtıyor, onlar da ilkin burunlarını uzata uzata motoru süzüyorlar. Ardından, bütün kıskançlıklar sindirilip bu makinenin her şeyi değiştirebileceği ister istemez kabul edildikten sonra çaba gösteriyor, rahatsızlıklarını aşıp ona işi geliştirmesini söylüyorlar: belki de daha batıya gitmesi uygun olacak, daha zengin ve iyi gübrelenmiş bir toprağın

fikirlerini istediği ölçüde geliştirmesini sağlayacağı yerlere. Bu öğütlerin hiçbir maksat gözetmiyor olmadığını ve meslektaşların böylelikle Gregor’dan kurtulmanın yolunu bulmuş olduklarını düşünebiliriz, çünkü sadece sevimsiz olmakla yetinmiyor, bir de ayak bağı olmaya başlıyor.

Ayrıca şu da var ki Gregor büyümenin dinlenmeye çekildiği yaşta bile büyümeye devam ediyor.

Yirmi sekiz yaşında, boyu artık iki metreyi bulmuş Gregor işte böylece Amerika Birleşik Devletlerine gitmek üzere gemiye biniyor, işte şimdi de New York rıhtımlarından birinde gemiden iniyor, elinde pasaportu, melon şapkası, içinde birkaç eşya bulunan küçük bir valiz, az sayıda gereç bulunan bir başka çanta, bir cepte katlanıp konulmuş yirmi dolar ve diğer cebinde Thomas Edison’a hitaben yazılmış tavsiye mektubuyla.

Edison zengin ve güçlü bir mucit, General Electric şirketinin patronu ve dünya çapında öyle ün kazanmış biri ki, daha yaşarken roman kahramanı oluyor, Villiers de LTsle Adam’ın Paris’te, *La Vie moderne* dergisinde o zamanlar tefrika edilmiş bir romanında başkişi, buyurun. Bin doksan üç icadın babası olarak -başkalarına ait diğer çok sayıda icadın üstüne yatmaktan da çekinmiyor ayrıca- Edison özellikle telefonu, sinemayı ve ses kaydını, ayrıca, burada bizi epey meşgul edecek elektriği de kendisinin bulduğunu söylüyor.

Başka bir yığın şeyden sonra akkor ampulü tasarlayan Thomas Edison bu ampulleri besleyecek akım için bir dağıtım sistemi kuruyor, ardından da iki yıl sonra dünyadaki ilk elektrik santralını açıyor. Bu santral Gregor’un geldiği sıralar, Manhattan’da, Edison’un laboratuvarının hemen yanında oturan elli dokuz müşteriye, 110 voltluk bir düz akım sağlıyor. Ama Edison’un gözünde bu sadece bir başlangıç olmalı: fabrikaları ve atölyeleri, ayrıca New York’un çeşitli yerlerindeki tiyatroları içeren bir şebeke

yaratarak bu sistemi genişleteli çok olmuyor. Geriye bütün bunları daha da büyütmek kalıyor ama, fon bulmak ve yatırım yapmak gerekli. Oysa finansçılar elektrik denen şeyin bütün üstünlüklerinin farkına henüz varmış değiller pek -en zenginleri dışında, John Pierpont Morgan adında biri. Gücüyle ve pis kişiliğiyle korkutucu, herkesin ürktüğü John Pierpont Morgan, ileri görüşlü oluşuyla da korkutucu biri: hiçbir şey söylemez,

uygun zamanı kollar, Arşimed'in vidayı icat etmesinden beri bütün bilim tarihinde bu enerjiden daha iyi bir icadın olmadığını hemen anladı işte.

Dev gibi boyu olmasına karşın çok yakışıklı, atak, seçkin, kendine güvenli görünümlü Gregor, işte zarif bir sakalın çevrelediği biçimli yüzüyle Gregor, Edison'un işyerine geldiğinde epey sıkılgan davranıyor, oysa Edison aldırış etmiyor ona -ve işte belki de sırf bu yüzden sıkılganlığı. Thomas Edison kaba saba biri, beli bükülmüş, hantal ve sevimsiz, ayaklarını sürüyerek yürür, bakışlarını sürekli kaçırır, karısına diktirdiği grimsi mi kahverengimsi mi belli olmayan kaba kumaştan, çeneye kadar iliklediği gömleklerin içine gömülmüş gibi durur. Söylemesi ayıp, on üç yaşından beri de sağır, ağır bir kızıl hastalığı yüzünden, ama bu durumu yedi yıl önce ilk fonografı hayal edip yapmasına engel olmamış.

Üstelik Gregor şirkette arzı endam ettiğinde, Edison'un heyheyleri üstünde: birkaç günden beri, çeşitli şirket merkezlerinde ya da özel konutlarda, düz akımla kurduğu sistemlerde sürekli arıza çıkıyor. Bütün mühendislerini Beşinci Cadde üstünde, Vanderbilt'teki arızayı gidermek üzere acilen gönderdikten hemen sonra bir gemicilik şirketinden haber geliyor, *Oregon* adlı yük gemisinde Edison'un sattığı dinamolar da arızalanmış: gemi limanda beklediğinden, şirket her gün abartılı meblağlar kaybediyor ve Edison'u dava etmekle tehdit ediyor. Sevimsiz olduğu kadar cimri de olan Edison'un elinde hiç adam yok, ama işte, tam o sırada Gregor tavsiye mektubunu uzatıyor çekinerek, iyi elektrikçidir diye yazıyor mektupta. Edison genç adamın yüzüne bile bakmadan kâğıda şöyle bir göz atıyor, umudu yok, şansına sığınıp onu *Oregori*da ne olup bittiğine bakmak üzere gönderiyor.

Gregor önce limanın ne tarafta olduğunu, sonra da geminin demirli olduğu rıhtımı bulmakta zorlanıyor, üstünde gözlerini alamadığı martılar uçuyor, uçan şeyler ve bunlar arasında, nedendir bilinmez, özellikle de güvercin, muhabbet kuşu vesaire türü kuşlar öteden beri ilgisini çekiyor çünkü. Yani, beyaz martılar da bir o kadar ilginç sayılır aslında. Kuşların süzülüşünü ve bir anda dalışlarını izledikten sonra asık suratlı bir gemi denetçisi ona makine dairesini gösteriyor ve Gregor aletleriyle birlikte tek başına kalıyor orada. Dinamolara girişiyor, o gece tamir ediyor. Ertesi sabah Edison'un

bürosuna geldiğinde, Edison onu, fazla söze gerek yok, çırak ücretiyle yanma asistan alıyor.

ŞIMŞEKLER

13

Edison'un gözünde asistan demek ayak işlerini yapan kişi demek, güvenilecek değil sırtına iş yüklenecek biri ve işte Gregor'un rolü de türlü türlü emirleri yerine getirmekten ibaret olacak. Evdeki işleri, hatta ev işlerini, ağzını açıp tek söz etmeden yapacak, elbette, General Electric'in sattığı sistemlerde giderek daha sık çıkan arızalara çare bulmak için her an hazır ve nazır olacak ama. Bu arızaların çok sık çıkması Gregor'un aklında ufak bir kuşku uyandırıyor, sonra bu kuşku bayağı büyüyor, yani Edison ekipmanlarının temel prensibiyle, hadi söyleyelim, düz akımla ilgili bir kuşku bu.

Düz akım mı neyse, işte onu anlamaya çalışalım. Akım işte, - yani elektriğin yer değiştirmesi, anlayın işte— bu akımda elektronlar sürekli aynı yöne doğru hareket eder. Böyle dinamolar epey zayıf bir gerilim üretir, bu da büyük hacim demektir. Bu yüzden fazla kablo kullanmak gerekir, işbu kabloların direnci akımın bir bölümünü ısıya çevirdiği için önemli kayıplar ortaya çıkar, iyi de, ısı demek, hemen ardından kıvılcım demek, yangın demek, felaket demek, sigortacısı gelir, itfaiyecisi gelir, ters durum yani. Öte yandan düz akım bu kablolarla üç kilometreden fazla taşınmaz, çünkü bunlar elektriği uzak yerlere iletmek için gerekli olan yüksek gerilimi kaldırmaz. Bu nedenle, elektrikten yararlanmak istiyorsak, Edison'un komşuları gibi, bir santralin yakınında oturmamız gerekir. Üstelik ve sonuç olarak bu sistemde ciddi işlev bozuklukları oluşur: sürekli çıkan yangınlar, giderilemeyen arızalar ve sık mey-

dana gelen kazalar: şikâyetler, davalar, tazminatlar. Thomas Edison ne derse desin, olmuyor böyle.

Okul yıllarında fizik hocasının ona gösterdiği aynı tür bir makineyi incelediğinde Gregor bu işin böyle yürümediğini tespit etmişti zaten. Makine çok kıvılcım çıkardığı için Gregor düz akım yerine alternatif akım, yani düzenli ve belli aralıklarla yön değiştiren bir akım kullanmak

gerektiğini söylemişti çekinerek -gerçekten daha iyi çalışmaz mıydı ki? Hoca böyle bir fikrin sürekli hareketten ileri geldiği, yani imkânsız olduğu değerlendirmesinde bulunup omuz silkmişti, Gregor da ısrar etmemişti.

Şimdi General Electric'te çalışıyordu, o yüzden Gregor bir iki kez bu alternatif akım meselesini açtı, ama Edison bu söz karşısında Deccal övgüsü duymuş gibi kükrediğinden, Gregor yine ısrar etmedi. Zaman geçtikçe, haftanın yedi günü günde on sekiz saat çalışıp çok sayıda teknik sorunu çözerek patronunun gözüne girmeyi başarmış olmasına karşın, Edison'un içine kurt düşmüştü bir kez: böyle yetenekli, çalışkan bir elemanın düz akımın dışında başka bir çözüm önerebilmesi, içinde ona karşı bir güvensizlik uyandırdı, sonra bu güvensizlik giderek arttı. Gregor Edison'a jeneratörünün randımanını hangi işlemle artırabileceğini tarif ettiği bir seferinde: Peki, dedi patron ona, hadi yapın bakalım. Başarırsanız size elli bin dolar. Gregor işe koyuldu, altı ayını harcadı, sonunda jeneratör tam formunda çalışıyordu: Gregor koşup durumu patronuna bildiriyor.

iyi, diye haykırıyor koltuğuna kurulmuş Edison, iyi, çok iyi. Gerçekten mi, diye soruyor Gregor, memnun oldunuz mu. Bayıldım, diyor Edison memnun mesut. Bu durumda, diye şansını denemek üzere söze başlıyor Gregor, ama cümlesini bitiremiyor. Bu durumda ne, diye sözünü kesiyor yüzü düşen Edison. Şey yani, diye cesaretleniyor Gregor, elli bin dolar diye bir şey söylediydiniz ya. Ne yani Gregor, diye sözünü kesiyor Edison masasının altında diğer bacağı üstündeki bacağını indirerek, Amerikan esprisini anlamadınız mı yoksa?

Bu kez Gregor ayağa kalkıyor, askılığa yöneliyor, orada duran melon şapkasını alıyor, sonra kapıya doğru yürüyor, tek sözcük söylemeden açıyor, kapıyı öylece açık bırakıp çıkıyor, saymanlığa uğrayıp hesabını kestiriyor, atılan bu kazıktan sonra ne yapacağını düşünerek sokağa yöneliyor.

Pekâlâ, çok basit, alternatif akım fikrini tek başına geliştirmeyi deneyecek. Edison'un şirketinde geçirdiği üç yıl boyunca etkili becerisiyle, özgün çözümler üretmesiyle dikkatleri çekmiş ve mühendis olarak şöhreti kısa sürede General Electric'in dışına taşmıştı. Böylece Gregor bir fi-nans şirketinin merkezine gidip fikirlerini orada sergiliyor. Sistemin halihazırdaki durumu, sistemin eleştirisi, iyileştirme yolları, tam süre ve rakamsal bütçe.

Pekâlâ, her şey yolunda gidiyor, fıstık gibi. Erken yaşta ortaya çıkan dil yeteneği ve İngilizceyi de çok iyi bilmesi sayesinde Amerika'daki ilk yılları Gregor'a şiveyi kısa sürede mükemmel biçimde kapmasını sağlıyor, ki buna bir de doğal bir konuşma becerisiyle söz anlatma yeteneğini, ona her zaman yardımcı olacak ikna gücünü eklemek gerekiyor. O gittikten sonra toplanan işadamları buradan mutlaka bir şeyler çıkacağı konusunda uzlaşıyorlar. Ertesi gün tekrar çağırıp, araştırmalarını geliştirebileceği bir şirket kurmayı düşündüklerini açıklıyorlar, şirketin adı da kendi adı olacak, Gregor Electric Light Company. Gerçi finansman sağladıkları için şirketin çoğunluk hissesi onlarda olacak, doğrudur, yalnız, bu işleri bilirsiniz, şirket adını ve yeni statüsünü yasallaştırmak için Gregor'un biraz fon toka etmesi uygun olacaktır. Gregor bunun ziyadesiyle normal olduğunu söylüyor ve General Electric'te üç yıl boyunca biriktirdiği bütün parayı bir anda ortaya koyuyor: bütün para bu mu, azıcık bir şey bu, ama hepsi bu işte. Ve bütün para dediği miktar yetmediği için, buyurun işte, cesurca kredi çekiyor.

Ve gerisi çabuk geliyor. Anında patenti alman yay biçimli lambayı icat edeyim, hizmete sokulsun, kâra geçilsin, ortaklar yatırımdan hafiften vazgeçsinler, epey makul kâr payları belirlesinler derken, Gregor kendi şirketinden ustaca kapı dışarı ediliyor, ortaklar şirkete el koyuyor, mutluluk içinde bu yeni gemiye şampanyalı açılış yapıyorlar, işte gol, bacak arasından hem de. Kendimizi sokakta buluyoruz hasılı kelam, borca batmış halde, inşaat sektöründe betoncu, amele, hamal, dört yıl boyunca.

5

Yeni bir kazık daha, ama mola verelim biraz, Gregor şantiyelerde melon şapkasını başından hiç çıkarmıyor, yaz kış. işte tam kış ortasındayız ve ısınmak için patatesle sıcak jambon yiyoruz. Jambon mumlu kâğıda sarılmış, kâğıdın üstünde yağı Gregor'un geldiği Doğu Avrupa bölgesinin haritasına benzeyen bir leke bırakmış; Gregor bir taraftan çiğnerken bir taraftan da kırıntıları kullanarak doğduğu köyü çevreleyen sıradağların ayrıntılı maketini yapıyor, üstlerine de ekmek içinden birer küçük top konduruyor. Kesin doğum saatini söyleyemese bile, hiç olmazsa doğduğu yeri, Gregor'la öylesine ahbaplık eden -Gregor bu ahbaplık duygusuna dair hiçbir açık vermiyor ama- ustabaşına gösteriyor.

Brooklyn’in geniş caddelerinden birindeki bir şantiyenin ortasında, kum yığınına saplanmış kürek ve kazma saplarının gölgesinde, çimento torbalarının, kasaların üstüne oturmuşuz. Şantiye bu çamurlu ve gürültülü caddeden tel örgüyle ayrılmış, uğultusu başımızın üstünden geçip gidiyor ve yayalardan, atlılardan, öküz arabalarından, el arabalarından, birçok atın çektiği yolcu arabalarından, yani Gregor’un, karşısına çıkan her şeyi saymaya alışkın olduğu için, kayıtsızca olsa da özenle saydığı her tür araçtan oluşan yoğun bir trafiğin telaşı hâkim. Ayrıca caddede hep arızalanan, ki devrildiği de olur, hem içindeki yolculara hem de yayalara korku salan ve herkesin şikâyet ettiği, elektrik motorlu şu yeni tramvaylar da gidip geliyor.

Bu tramvaylar kesinlikle işlemez, diyor Gregor’un yanına oturmuş ustabaşı. Sokaklara uygun değil. Yok, diyor

Gregor, değil öyle, önünde sonunda, günün birinde sokaklara uygun hale gelecekler. Bütün sorun enerji sisteminde, işlemeyen şey bu, düz akım. Siz ne anlarsınız ki, diyor ustabaşı kuşkuyla. Anlarım ben, mühendisim ya, diye karşılık veriyor Gregor sertçe, gerçek mesleğim bu benim. Elektrik işi.

Ve işte kısa, açık, şaşırtıcı derecede anlaşılır cümlelerle düz akımın sakıncalarını açıklamaya girişiyor, oysa bakın, alternatif akım olsa, gerilimi yükseltip alçaltabilecek trafolar kurabiliriz. Bu trafolar sayesinde binlerce voltu yüksek gerilim hatlarıyla yüzlerce kilometreye iletebiliriz, istediğimiz kadar bir de. Düşük amper, düşük kayıp demek, siz de bilirsiniz.

Seninki önce alık alık bakıyor suratına, yabancı bir dili anında anlamış olmanın yarattığı şaşkınlık mı desek, karşısındaki adamın kendisiyle dalga geçtiği kuşkusu mu, ikisi arası bir şey, ama Gregor sözlerini sürdürdükçe ustabaşı-nın bakışları kuşkudan arınmaya başlıyor.

Yolun sonunda, diye bağlıyor sözlerini Gregor, kullanıcılarda kurulacak trafolar da nihai kullanım için gerilimi düşürecek. Böylece akımı çok uzak mesafelere iletebiliriz: elektrik bağlatmak için santralin yanında oturmak gerekmeyecek. İşte alternatif akımın bu iyiliği var. Çok daha ucuza gelecek ve çok daha iyi işleyecek. Tramvaylarda da aynı. Ama bu meselelerle kafanızı şişirmeyeyim şimdi.

Hiç olur mu, diyor ustabaşı, kesinlikle hayır. Neden ki, diye soruyor Gregor, ilginizi mi çekti? Yok yok, diyor ustabaşı, yani, bir tanıdığım vardı da. Bir arkadaş.

6

Ustabaşının arkadaş dediği kişi, aslında onun tanıdığının bir tanıdığı, yanında çalıştığı, kâhyalığını yaptığı patronu. Ama işte, bir kâhya eğer iyi bir kâhyaysa, ayak işleri ya da ev işleri dışında başka işlerin de emanet edildiği, aileye ya da işe dair özel sıkıntıların açılabileceği biri olabilir, işte tam da o kâhyanın patronu Western Union Telegraph Company'de önemli bir görevde bulunuyor ve bu şirket, tesadüf bu ya, Edison'un General Electric'inin rakibi, işadamı George Westinghouse tarafından yönetiliyor.

Ustabaşının aklına kâhya dostuyla yaptığı bazı içki sohbetleri geliyor, bunlardan birinde kâhya, iki kadeh attıktan sonra, patronla bir süre sonra sırdaş olduğunu söylemiş. Evle ilgili sohbetler ve bir de çok genç karısı hak-kındaki kuşkuları konusunda üstü örtülü yakınmalardan sonra, patron kâhyaya Western Union'un işleriyle ilgili, aralarında gaz ve telefon dağıtımının yanında George Westinghouse'un esas alanı olan elektrik işinin de bulunduğu bazı meselelerden söz etmiş. İşte ustabaşının hatırladığına göre bu sohbetlerden birinde Gregor'un söylediği alternatif akım lafı da geçmiş. Eğer isterseniz diyor ustabaşı, dostuma bundan söz edebilirim. Ne kaybederiz ki?

Gregor böyle bir girişime karşı çıkmayınca bu haberi kâhyanın patrona iletmesi birkaç gün alıyor, sonra, kim bilir nasıl, George Westinghouse'un kulağına gidiyor, o ise, vay canına, işin içyüzünü öğrenmek istermiş. Öğleye doğru gelmesi söylenen Gregor bu randevu yüzünden mobilyalı küçük ve izbe dairesinde sıkıntı içinde. Kendisine değil görüntüsüne güvenemediği için: böyle bir randevuya şantiyeye gider gibi gidilmeyip, azıcık özenli giyinmek gerektiğinden, yeni bir manşetli gömlek ile bir yaka alıyor, sonra da ayakkabılarını boyuyor, tek takımını ve melon şapkasını uzun uzun fırçalıyor.

Western Union merkezi: girişte bekleme salonu, ardından kilometrelerce uzanan diğer bekleme salonları, -avizeler, mermer, halılar, heykeller, tablolar, duvar kaplamaları- her birinde aşılması zor oda görevlileri, ağır

tra-velling yani, ve işte karşınızda George Westinghouse, stadyum büyüklüğünde bir salonun ortasındaki gotik masanın arkasında koltuğuna kurulmuş halde. Sarkık yanaklı, uzun boylu, iri yarı, cüsseli, kafa ile omuzlar arasında boyun yok, üstünden saat zincirleri sarkıyor, keçi sakal, kelimelerden tasarruf ediyor, içe işleyen soğuk mavi gözler, kaybedecek zaman yok, Gregor'a dökme şövalye yüzükten ağırlaşmış, bakımlı koca eliyle bir koltuk gösteriyor.

Koltuğun sağ tarafına doğru kaykılmış halde, ellerini dizlerine koymuş, ne kolçakları kullanabilen ne de arkasına yaslanabilen, doğrudan sadede gelmesi gerektiğini bilen Gregor hemen ve kısaca önceki çalışmalarından söz ediyor, -dönen manyetik alan, asenkron bir makine tasarımlama sırf konuşmuş olmak için, bunları öylesine söylüyor, esas iş alternatif akıma dair fikirlerini aktarmak. Bir tek bu konunun ayrıntısına giriyor, onunla Edison'un patentini elinde bulundurduğu düz akımı karşılaştırma zahmetine bile girmiyor. Ustabaşına anlattıklarını tekrarlamaktan öteye gitmese de bir mühendisin önünde bunları derinleştirmesi gerektiğini de bilerek, kanıtlarını ve hesaplarını öyle kararlıca sergiliyor ki sonunda yarım saatlik görüşmeden sonra danışman unvanıyla deneme için işe alınıyor. Westinghouse sistemini geliştirmesi için gerekenleri verecek: laboratuvar, iki yardımcı, gerekli alet edevat ve asgari ücret, kısa sürede başarılı sonuç için gereği rica olunur.

Şantiyeyle hesabımı keseyim, ustabaşına bir kadeh bir şey ısmarlayayım derken öğleden sonrası gidiyor, Gregor hemen ertesi sabah işe koyuluyor ve gecikmeyelim haydi, ay dolmadan istediği gibi bir motor, bir jeneratör ve bir transformatör yapıyor. Denemeler, düzeltmeler, patent başvurusu ve patent, Westinghouse'un onayı, sonra bu makinelerden hemen her yerde üretime başlanması. Çalışıyor gibi bunlar, hayat biraz düzelmeye başlıyor sanki.

Daha hoş bir hayat ve kimi akşamlar laboratuvardan çıkarken Gregor parklarda, özellikle de Resevoir Park'ta vakit geçiriyor, kendisi için bir paket patlamış mısır, parktaki güvercinlere atmak için de bir paket yem alıyor. Hep yalnız gidiyor, çünkü hep yalnız ve benzerlerinin aksine, bu kanatlı hayvanları gözlemeyi, örneğin, kızları gözlemeye yeğliyor.

Westinghouse Gregor'a Western Union ile bir sözleşme imzalamasını önerdiğinde hayat kısa süre sonra daha hoş bir görümüm alacak. Sözleşme maddeleri arasında maaşın yanı sıra satılan her beygirgücü için iki buçuk dolar pay alacak -ilk bakışta çok görünmeyebilir ama hiç yoktan iyidir, işte o andan sonra ciddi olarak satışa başlayacağız. Pazarlaması başladıktan sonra çokfazlı alternatif akım bütün Kuzey Amerika'yı donatacak biçimde büyük ölçekte dağıtılacak. Çok büyük bir proje olacağını düşünüyoruz. Müthiş bir iş. Görülmemiş bir şey. Muazzam bir girişim. Bütün gazeteler bundan söz ediyor. Edison gazeteleri okuyor.

Sonraki zamanlarda, General Electric'in laboratuvar-ları ve büroları civarında, Siyam'ından İran'ına, mastifin-den finosuna, kayda değer sayıda kedi ve köpek, olağandışı bir hızla azalmaya başlıyor.

işin aslı şu ki, Edison gazeteleri okuduktan sonra harekete geçmeye karar veriyor. Alternatif akımın kendi tekelinde tuttuğu elektrik işi için yaratabileceği tehdit karşısında, rekabetin üstesinden derhal gelmeli. Kamuoyunu uyarmalı, bu kârlı pazarı elinden alabilecek bu yeni tekniği gözden düşürmeli. işte böylece, bir plan kuruyor ki kafalara dank etsin.

General Electric'in yanında yöresinde oturanlar çevredeki çok sayıda hayvanın böyle kaybolmasına şaşırıp endişeye kapıladursunlar, bölgede görülmemiş bir ticaret başgösteriyor. Edison'un ajanları mahalledeki çocuklara buldukları bu insan dostu hayvanları hangi tür olursa olsun, ne durumda olursa olsun, tutup getirmelerini, her biri için yirmi beş sent alacaklarını söylüyorlar sırıta sırıta. Oldum bittim paragöz olan çocuklar da tuttuklarını götürüp söylenilen fiyata teslim ediyorlar ajanlara, bunları bir gösteride kullanacaklarmış.

Hayvanlar sokak ortasında bağlanmış gelip geçen kalabalığın önünde gösteri için bir sunucu tarafından takdim ediliyor, küçük bir söylevden sonra baya yüklü miktar alternatif akım veriyorlar, sonucu tahmin edebiliriz, işte bol duman, kıvılcımlar, cızırtılar ve haykırışlar, yanık et kokusu, ceset sertliği. Sazanlarda büyük etki. Artık böyle işte,

bu teknolojinin korkunç tehlikeleri kanıtlandığına göre kötülemekten, istenmeyen etkilerini kınamaktan, halka bu teknolojiyi evlerine sokmamalarını haykırmaktan başka yapacak bir şey kalmıyor.

Küçük hayvanlar kısa süre sonra yetersiz görününce, bu deneyi daha büyük denekler üstünde yinelemeye karar veriyoruz, giderek daha da kalabalıklaşan seyirci kitlesi önündeyiz, bir yandan ayakçı memurlar kalabalığa karışıp alternatif akımın öldürücü bir tehlike olduğunu söyleyen korkunç yergi şiirleri dağıtıyor, hâlâ ihtiyaç varsa tabii. Böylece halk önünde çok sayıda koyuna, danaya, öküze, ata elektrik veriyoruz -Gregor bütün bunları uzaktan izliyor ama pek heyecanlanmıyor, bütün bu memeliler vız gelir tırıs gider onun için: kuşlara dokunmasınlar da, gerisi önemli değil- kısacası giderek daha iri hayvanları infaz ediyoruz, ta ki en yüce hayvana girişinceye kadar.

iyi denk geldi, iyi bir fırsat çıktı tam o sıra. Coney Is-land Luna Park'ında bir fili ölüme mahkûm ediyorlar. Yirmi üç yaşında, Topsy adındaki bu dişi fil bütün hayatı boyunca sürekli sirklerde çalıştı ve ona yaptırmak istedikleri tek ayak üstünde durma talimlerine artık dayanamıyor. Bu ayaklar bir zamanlar onun başarısını sağlamış olsalar da, şimdi artık eklem ağrıları yüzünden çok acı veriyorlar, bu da onun davranışlarına iyi gelmiyor, öyle ki öfkeye kapıldığı bir an, işin tadını kaçıran terbiyecilerinden üçünü bir güzel eziyor. Hüküm: idamına arz rica. Bu iş için önce onu ipe çekmeyi düşündük -on üç yıl sonra türdeşi ve meslektaşı Big Mary'yi ipe çekeceğiz, başarıyla hem de- sonra al ye şu siyanür soslu havuç yemeğini dedik, ama kurnaz Topsy dokunmadı bile. Ne yapacağımızı bilemiyoruz, sıkıştık kaldık, işte o anda Edison çıkıp kendi yöntemini öneriyor.

iyi denk geldi, tamam da, bu kez iş büyük, her şey ona göre büyük olmalı, ona göre tanıtım yapmalı. Ve dahi, Thomas Edison bin bir şeyle birlikte sinemayla da hep ilgilendi -sadece iş gereği, zaten bu yeni sanatla ilgili bir yığın sözleşme davası yürütüyor. Hatta dünyada ilk western ve gangster filminin, *The Great Train Robbery n*in yapımcılığını üstleniyor şu sıralar, son sahnesinde bir kanun kaçağı seyircilere doğru bir el ateş ediyor, seyircilerin korkudan ödü patlıyor. Ama işte, hazır film işine girmişken, biraz da belgesel filme el atsa şöyle.

File bin beş yüz kişi önünde elektrik verilirken çekilecek film bütün ülkede gösterilecek. Orada mest olmuş bir kalabalığın önünde, dünyadan haberi olmayan kalın derili hayvan kameranın önünde, serçe gibi pür neşe, herkes ona bakıyor, ama ve fakat ayakları ve hortumu kablolarla bir jeneratöre

bağlanmış durumda. Ama Topsy hiçbir şeyden kuşkulanmıyor, böyle cenderelere alışık, çünkü Hinteli'nin Orissa ormanlarından birinde doğmuş, hemen sonra da kafese tıkılmış. Neyse, metal bir plaka üstüne getirildikten sonra altı bin altı yüz voltluk bir akım veriyoruz. Bedene bağlı kablolardan anında yoğun bir duman bulutu yükseliyor, hayvan patlamış balon gibi bir anda olduğu yere yığılıyor, içi birden boşalmış koca bir torba gibi, dört ayağı dört yöne doğru açılıyor. Biz de bunu göstermeye çalışıyorduk. Alkış ki ne alkış.

8

Edison kendini paralarken Gregor da bir dakikasını boşa geçirmiyor. Başka bir konuya geçmek uyun olur. Orada duracak ya da mola verecek değil, Westinghouse'un verdiği ve onurlandırdığı siparişe saplanıp kalacak değil. Bu aslında uzun süre önce, Doğu Avrupa'nın parklarından birinde on yıl önce aklına gelen, o zamandan beri de kafasında evirip çevirdiği bir fikrin uygulanmasından başka bir şey değil. Somutlaştırmak için bir süre beklemek zorunda kalmış, ama zamanla aklından uçup gitmişti.

Böylece yeni maaşının üstüne yatıp da aklına fikir gelmesini beklemeksizin, hemen ışıkla ilgili diğer tasarılarla birlikte yay lambasını geliştirme işine koyuluyor, sonra başka işlerle birlikte termomanyetik bir motor, piroman-yetik bir jeneratör ve dinamoelektrik makinesi için bir komütatör var. Üretmek zorunda olmasa da ya da birileri ondan yeni şeyler üretmesini istemiyor olsa da o kendini tutamıyor, işin aslı bu, ona kalırsa, herkesten daha yaratıcı olması bu yüzden -kendine dair oldukça yüksek bir kanaate sahip çünkü, bunu söylemeliyiz.

Bütün tasarımlarının her zaman öngörülerine göre işlemesi -denemeler de hep öngörülerine göre sonuç veriyor- bir makine yapmadan önce o makineyi üç boyutlu olarak, bütün ayrıntılarıyla zihninde canlandırabilmek gibi tuhaf bir yetenekten ileri geliyor. Aletin parçaları, her tür nitelikleriyle, hatta kullanma süreçlerinin hangi biçimlerde ortaya çıkacağı bile son derece gerçek, elle tutulur biçimde, müthiş bir hızla ortaya çıkıyor.

Ancak bu tür yetenekler ve özellikle gerçekliğin hayalin içine aşırı derecede girmiş olması, kafanızı dolduru-veren fikri somut madde gibi görmeniz, sizi dünyadan, en azından o maddeyle ilgilenen kişilerden koparma tehlikesi de

taşır. Bu nedenle Westinghouse Gregor'un hizmetine yardımcılar verdiğinde işler hiç düzgün yürümüyor. Onların çizim masalarını kraliyet kibriyle küçümsüyor, anında kafasında çizdiği tasarımları yeğliyor. Aniden ters davranarak, onları sürekli azarlayarak, hemen anlamazlarsa küçümseyerek, çaresiz kalıp kendiliklerinden ayrılmazlarsa çabucak yerlerine başkalarını alarak yardımcılarına dünyayı dar ediyor. Kısa süre sonra, yanında saymam hariç kimse olmadan, tek başına çalışmayı yeğlediği anlaşılıyor.

Zaten yalnız kalmayı ve genellikle yalnız yaşamayı, diğerlerine bakmaktansa aynada kendini seyretmeyi sevdiği, bir de kadınlarla işinin olmadığı da ortaya çıkıyor, oysa kadınların hoşuna gidiyor, baya yakışıklı çünkü, uzun boylu, parlak, güzel de konuşuyor, kırk yaşında bile değil, kısmetse artık. Hani, işin doğrusu, çevresinde kadınların gizli gizli kendilerini belli etmeleri karşısında o da boş değil, erkekleri tercih ediyor değil çünkü, ama oldum bittim belli bir eşiği aşıp da daha fazla yaklaşmalarını pek arzulamıyor. Ama, bu da kişiliğinin bazı özel noktalarıyla ilgili.

Öte yandan yanma yaklaşılmaz bir kişilik zaten, sayalım mı özeliklerinden bir ikisini, sayalım, ki bunlar da Gregor'un kafasını başka şeye yer bırakmayacak kadar kurcalıyor. Öncelikle, mikrop, basil, virüs mirüs, kafasına takılmış durumda, bu yüzden, sonu gelmez biçimde ve asla bu işi başkalarına bırakmaksızın çevresinde ne var ne yok her şeyi temizleyip duruyor, başlarken ellerini yıkıyor, bitirince ellerini yıkıyor. Sonra her şeyi sayma takıntısı, sürekli ama, dalıp gidiyor bu işe, yasanın emri gibi, çiğnenmez. Caddelerdeki taşlar, merdivenlerin basamakları, binaların katları sayıla, bir yere giderken kendi adımları sayıla, her defasında sonuçlar karşılaştırıla, sokakta gelip geçenler sayıla, gökte bulutlar, parklarda ağaçlar, kuşlar, işbu ağaçlardakiler ve göktekiler de elbette, ama onlar arasında hele hele işbu güvercinler, ihtimamla sayıla.

Bir tek parayı saymıyor Gregor, banka soymuş sanki, -o yüzden işte, yanında bir sayman olmalı, hep olmalı- Gregor kafasını bu işe vermiyor. Bu sayma işi mekanik bir iş olarak kalmayıp aynı zamanda duygu dünyasını da kavrayıverdiğinden, fazlasıyla zamanını alıyor: aklını işgal eden sonsuz sayıdaki rakamlardan her biri Gregor'a özel bir duygu, ayrı bir tat, kendine

özgü bir renk sunuyor, ama hiçbir şey üçe bölünen sayılar kadar şefkati hak etmiyor ona göre, ne güzel sayı, biliyoruz elbette, her yerde işe yarıyor. Üçe bölünen her şey, Gregor'un gözünde, daha iyi. Ona göre üçün katlarından daha güzel bir şey yok.

Hayvanlara elektrik verme gösterileri her sokak başında sürekli yinelenip, ardından da ilk ekranlarda görülmeye başladığında, önce büyük heyecan uyandırıyor, sonra etkisini enikonu sürdürüyor, sürdürüyor elbette, ama bunlar kısa süre sonra belki de yetmeyecek, fili bile denedik, insanlar kısa sürede usanıyor, adam olmayacak bu insanoğlu vesselam. Bunu gördü ya, Edison ve General Electric şirketi, oldu olacak şu çarpma törenlerini dosdoğru beşeri varlık üstünde denemek daha mertçe, açık ve şaşalı olmaz mı diye soruyor kendine, zihinlere daha iyi işleyecek ve kamuoyunu alternatif akımın tehlikelerine ikna edebilecek kadar hem de. Gönüllü birini bulduk mu, gerisi gelir.

Elbette aday sıkıntısı var, güle oynaya gelip kendilerini teslim etmek için birbirlerini kırmıyorlar. Sığınma evleri, yurtlar, klinikler gibi çeşitli kurumlar uzun uzun aranıyor, melankolik ve hayattan epey bıkmış denekler gizli kapaklı yoklanıyor, ihtimal bunlar yakın gelecekte ipi, zehiri, eski 45'lik Long Colt'u ya da daha yeni 7,65'lik Browning'i deneyecek ya da kendini bir yerden atacak, ama bunlardan hiçbiri elektrik kablosuna yapışmayı akıl edecek seviyeye gelmemiş henüz, açıkça görülüyor bu. Cesaretimiz kırılıyor, boş verelim diyoruz bu işe, ta ki ideal denek akla gelinceye kadar.

Sing Sing Hapishanesinde tutulan bu ilk müşteri, yakın tarihte beraber olduğu kadını bir baltayla katledecek kadar inceldiği yerden kopsun demiş William Kemmler diye biri. Oysa bu tür uygulamalar öyle pek hoş karşılanmaz, sarhoştum, alkollüydüm, mazeret değil. Birlikte olduğu kişiyi böyle kıyma yapmanın pek efendice bir davranış olmadığına hükmederek çarptırıyoruz idama, işbu karara Kemmler nam şahıs da, mantık icabı, olur veriyor.

Şimdiye dek böyle durumlarda hep ipe çektik. Ama işte, Edison, bu yeni sistemin o vahşi darağacından daha insani, daha hızlı, daha sıhhi olduğunu ve daha az acı verdiğini ileri sürüyor, cezaevinde kullanılabilecek bir aygıt

yerleştirilmesi işini, araya tanıdık sokup ayarlıyor. Böyle muamelelere maruz kalıyoruz, hiç olmazsa rahat edelim düsturunu kabul ederek, deneğin oturur halde olmasının daha iyi olacağına karar veriyoruz: bu amaçla hapishanenin avlusunda etliye sütlüye karışmadan büyüyüp giden bir meşenin ümüğüne çöküyoruz, kerestesiyle William Kemmler'in koğuş arkadaşları kaba saba bir koltuk yapıyorlar. Bu möbleye nemli sünger sarılmış iki elektrot, bu elektrotları da gizlice ele geçirdiğimiz Westinghouse model bir dinamoya bağlıyoruz. Ve işte bir ağustos sabahı saat altıda, çelişkili biçimde gazla aydınlatılmış bir odada ve gazetecisi, papazı, hakimiyle yirmi kadar şahit huzurunda William Kemmler'i bu yepyeni koltuğa oturtuyoruz.

ilk infaz girişimi başarısız oluyor: on yedi saniye süren bin voltluk bir elektrikten sonra Kemmler hâlâ yaşıyor. Elbette işlemi derhal yenilemek istiyoruz, ama jeneratörün dolması için süreye ihtiyaç var. Bu yüzden epey beklemek lazım, ne can sıkıcı bir boşluk, bu sırada Kemmler'in böğü-rüp inlediğini duyabiliyoruz, fena halde yanmış durumda, mekândaki müthiş ambiyansa bakın. Jeneratör şarj olunca, bir kez daha deniyoruz, bu sefer iki bin voltu upuzun bir dakika boyunca veriyoruz: o zaman kesif bir yanmış et kokusu sarıyor her yeri, aynı anda Kemmler'in uzuvlarından kıvılcımlar çıkıyor, oluk gibi akan ter bir süre sonra kana dönüşüyor, başının üstünde koyu bir duman çıkmaya başlıyor ve gözleri yuvalarından dışarı çıkmaya çalışıyor, başarıyor da ha, ta ki bir adli hekim gelip test edip onaylayıp vefatı konusunda kuşkuya yer bırakmayıncaya kadar.

işte oldu. Köze çevrilen bu ilk mahkûmdan sonra alternatif akımın insan üstündeki asap bozucu etkileri artık su götürmez. Thomas Edison memnun değil diyemeyiz. Kemmler'in sonunu izleyen bütün seyircilerin müthiş korkmuş olması ve buna tanıklık etmeleri çok işe yarıyor, çünkü artık bu sistem Westinghouse adıyla birlikte anılıyor. Edison'un mutluluğunu anlayalım ve en güzel icatların çoğunlukla çok güzel hikâyelerinin olduğunu asla unutmayalım. Örnek mi, buyurun işte, böyle doğdu elektrikli sandalye: antipropaganda kampanyası sayesinde.

Ama Edison istediği kadar debelenip dursun Westing-house'la yaptığı savaşta güç dengeleri değişmek üzere. Alternatif akımın üstünlüğünü anlayan, sonra da çevresini buna ikna eden Westinghouse şimdi Amerikan

kıtasını bununla donatmak istiyor, temaslarda bulunuyor, itibar kazanıyor ve destek topluyor. Ona yardım etmek ve General Electric'in başarı kazanan gösterisine karşı tepki göstermek amacıyla Gregor Birleşik Devletler'de sonra da Avrupa'da bir dizi konferans vermeye girişiyor.

işte bu kamusal kaygıyla ve Western Union'un verdiği ilk ödenekleri -kartal bakışlı saymanın gözlerinin üstündeki kaşlar çatılsa da- har vurup harman savurarak Beşinci Caddenin en iyi giyinen adamı olma derdine düşüp kendine bir gardırop kuruyor. Siyah takım alışkanlığı sabit, ama kesimlerini zarifleştiriyor, kaba kumaşın yerini gabardin, olmazsa flanel alıyor, gömleklerde kumaşın yerini patiska ya da ince keten alıyor, kravat biriktiriyor, keçi, kuzu derisinden, güderi eldivenler -bunlardaki mikrop florası korku salınca kısa süre sonra bunları, tıpkı günlük olarak kullandığı beyaz ipekten üç mendil gibi, sadece bir kez kullanma konusunda karar alıyor- nadir esanslı bir kamıştan, işçiliği iyi, topuzu olan bir bastonla silahlanıyor, nihayet melon şapkasının yerine, ipek kaplı fötrlerden, katlanır diplomat şapkalarından ve panama şapkalarından oluşan bir şapka ordusu kuruyor. Bununla birlikte, bu zarafete karşın, asla takılara yüz vermiyor, bu ıvır zıvırdan öyle nefret ediyor ki ne saatine zincir, ne kravatına iğne, ne de parmaklarına yüzük takıyor.

Bu sohbetler sırasında Gregor'a güveni tam olan Wes-tinghouse'un öne sürdüğü yöntemi tanıtmak gerekiyor. Ama bir tek bu gösteriyle yetinmeyip kendine ait yeni fikirleri de açmak isteyen Gregor tribünlere oynayıp küçük bir gösteri hazırlıyor.

Sağda solda belli belirsiz ışık huzmeleri olsa da, tam bir karanlığa gömülmüş bir salon önünde birden belirive-riyor, bembeyaz bir ışık topu içinde ve iliklenmiş siyah redingotu, uzun solgun yüzü ve sahnedeki yükselti nedeniyle daha da uzamış bir halde, sanki hiçlikten çıkıp geliyor, çevresinde acayip nesneler, görülmemiş aygıtlar -solenoid bobinler, telli lambalar, çeşitli spiraller ve özellikle her biri düşük basınçlı gaz dolu çok sayıda değişik cam tüp.

Muamma ve temaşa, işte Gregor aydınlatmayı ve efektleri ayarlamış, hitabet yeteneğini oyunculuğuyla ve sihirbazlığa teğet geçen hokkabazlığıyla birleştiriyor. Her şeyden önce alternatif sistemin güvenli olduğunu kanıtlamak gerektiğinden, sol eline yüksek gerilimli bir akımın

dolaştığı bir bobine bağlı bir teli, sağ eline de cam bir tüp alıyor ve işte, tüp salondakilerin şaşkın bakışları altında anında yanıyor. Şahsının içinden geçen elektrik ona hiç zarar vermiyor, işte kanıt ortada. Gerçi Gregor bu gösteriyi yapmak için, bedenin içine girmeyen, hiç zarar vermeden bedenin çevresini şarabilen yüksek frekanslı bir akıma başvuruyor, yani hafif bir hile söz konusu, çok hafif bir aldatmaca, ama ne önemi var, seyirciler ikna oluyor, başarı kesin.

Bununla birlikte Westinghouse’un verdiği talimatlar doğrultusunda iş kanıtlanınca, Gregor kısa süre sonra artık kendi başına işler yapmaya başlıyor. Alternatif akımı ve zararsızlığını törenle arz etmekle yetinmeyip, velinimetine haber vermeden bütün fikirlerini çabucak geliştirmeye bakıyor. Bunlardan ilk sırada gök kubbemiz altında ilk olacak, yeni bir düşünce geliyor, programda olmayan bir keşif: serbest enerji, dağınık ve kinetik, Gregor’a göre evrenin her noktasında bulunuyor ve sadece alıp kullanmamız için bizi bekliyor, yeminle. Bu sadece zaman işi, diye üfürüyor Gregor ihtiyatsızca: insanoğlu, diye haykırıyor, enerji tekniklerini doğanın büyük çarklarıyla er geç uyumlu hale getirecek. Seyirciler arasına ne olur ne olmaz diye yollanmış, şaşkınlık içindeki ajanları gelip de yetiştirdiklerinde Westinghouse hoşgörü gösteriyor, bir şey demiyor.

Gregor sahnedeki varlığı, ağzının laf yapması, şaşırtı-cılığı ve gerilim yaratma becerisiyle, manipülasyonları ve el çabukluğu marifetiyle konferanslarında büyük başarı kazanıyor, dilden dile dolaşan adı ününü hızla büyüttüğü, gün geçtikçe daha fazla insanı çektiği için, görülmemiş biçimde gazetelerin birinci sayfalarına geçiyor. Kısa süre sonra kibar çevrelerin akşam davetlerinde konuşulan tek konu haline geliyor, öyle ki Gregor birkaç ay içinde dünyanın en ünlü bilgini haline geliyor, gördünüz ya, bu işler böyle hızlı gelişir işte.

Tam hızla bu ünden pay koparmaya koyuluyoruz. Birden ödüller ve madalyalar yağmaya başlıyor. Yabancı hükümetler hizmetlerini talep ediyor. Ona sihirbaz, kâhin, peygamber, deli dahi diyoruz, bütün zamanların en büyük mucidi yapıp çıkıyoruz. New York’un endüstri ve finans sosyetesi, gazete müdürleri, üniversite yöneticileri, yazarlar, aktörler, müzisyenler, şairler, heykeltıraşlar, başkanlar, krallar, artık aklınıza kim geliyorsa, herkes gönlünü çelmek istiyor.

Zenginlerin, çok zenginlerin ve acayip zenginlerin davetlerini önce kabul ediyor sonra gitmekten vazgeçiyor. Zenginler, gümüş ziyafet, altın ziyafet, platin ziyafet adlarını verdikleri yemekler düzenlemeye alışmış. Aradaki farkı belirleyen, o akşam sofraya oturan hanımların kolalı peçeteleri arasına sıkıştırılmış takının hangi metalden yapıldığı. Gregor bir iki kez bunlara katılıyor, ama takılardan öyle nefret ediyor ki kısa sürede bir daha gitmeme kararı alıyor. Çok zenginler de aşağı yukarı aynı şeyleri yapıyorlar, farkı sadece şu ki, onlar davetlerinde yüz dolarlıklara sardıkları tütünleri içiyorlar ve açıkça söyleyelim şunu, Gregor abuk sabuk buluyor bunu. Balatayı iyice sıyırmış olan acayip zenginlerse garabetane davetler düzenliyorlar, örneğin mül-timilyoner davetlilerin, tıraşsız, saç sakal birbirine karışmış, üstlerinde olabildiğince pis pılı pırtılarla gelip, iğrenç bir yere oturup gazı kaçmış bira içmeleri, bir yandan da yemek artıklarıyla -peruklu, özel üniformalı, özel uşakların kristal tepsilerde servis ettiği bayat ekmek parçalarıyla, kafa kazıntısıyla, pazar tezgâhı kalıntılarıyla yani- kendilerine ziyafet çekmeleri pek münasip görülüyor. Gregor hiçbir şey belli etmese de bunları en fazla beş dakika eğlenceli buluyor, ama kısa süre sonra boş versene diyor.

L

Gidip geldiği ünlüler arasında Rudyard Kipling’den aşağısı yok, örneğin Mark Twain ya da Ignace Paderewski, Gregor istese onlarla yakın dost olur, ama onların itibarına kendini kaptıracak değil, asla, pek yakınlık kurmamaya özen göstererek mesafesini koruyor, her zaman. Bunun için çaba da harcamıyor zaten: soğuk ve asık suratlı o, doğası böyle. Onun nezdinde lütuf gören ve elinden geldiğince samimi olacağı bir tek çift var: insan severliği meslek edinmiş Norman Axelrod ve karısı Ethel.

Sinemanın başladığı ve ilk sinema starları, ki o güne kadar bilinmeyen bir şey bu, ortaya çıktığı için, Axelrod-ları anlatmak üzere onlardan yararlanmak en iyisi. Esnek olmasına karşın iri yarı, kuru ama güler yüzlü Norman, biraz Lionel Barrymore’u hatırlatıyor, oysa sessiz ve hülyalı Ethel, bakışlarıyla Pearl White’ı, gülümsemesiyle Gish, Lil-lian ve Dorothy kardeşlerin bir karışımını andırıyor. Gregor onlarla karşılaştığında yanlarında hep M. Axelrod’un yeni başlayan yardımcısı genç Angus Napier var -kısa boyu ve korkmuş gibi görünen yüzü, Gregor’a kalırsa, çok daha sonra kariyerine başlayacak olan Elisha Cook’un bazı yüz hatlarını

andırıyor. Angus Napier Norman'a sekreterlik, naiplik, şoförlük yapıyor ve onun bir dediğini iki etmemesine karşın, sanki gözlerini Ethel'in üstünden alamıyor gibi, kuşkusuz parmaklarının hayali de bu.

Gregor Axelrodlara sıkça yemeğe geliyor, kısa süre sonra da haftada bir, sonra haftada iki, salı ve cumaları. Salı günleri Angus Napier'nin olup olmamasına göre üç ya da dört kişiyle özel bir gün olarak belirlenmiş, ama cumaları daha geniş, daha kalabalık bir çevreyi, Gregor'un hayranlarından oluşan farklı ve seçilmiş bir ekibi buluşturuyor, işte bu hayranlar çok farklı tarzlara ve mesleklere sahip ve dedik ya, sanat, bilim ya da siyaset çevrelerinden istihdam ediliyor, ama mucit epey bir mistiğin ve ermişin tapınç nesnesi haline de geliyor. İmdi, gizcisi, cincisi, kim varsa onunla ilgilendiğinden, giderek daha acayipleşen beşerler, dervişin paçasına yapışıyor, onu uzak bir gezegenden çıkıp dünyaya uzay gemisiyle -ya da, başka rivayetlere göre, büyük beyaz bir güvercinin kanatlarında- inmiş Venüslü habibi ilan ediyorlar.

Gregor bunlarla eğleniyor ve hatta kuşlara, özellikle de güvercingiller familyasına karşı sevgi duyduğu için, pek kötüye de yormuyor -ağzını açıp bir kelime söylemiyor, doğal olarak. Ama bilim çevrelerinde böyle şeylere kötü gözle bakılır. Bilim toplulukları tarafında diş gıcırtıları geliyor. Derken, işte yeni bir çan sesi, madalyonun öbür yüzü ve başarının bildik bedeli: Gregor'u sahtekâr ve hilebaz olarak niteliyoruz. Kamusal kişilik konumuna girip yerleşerek boy göstermeyi ve gazetelerde kendini övmeyi çok sevdiği için, ki bilim alanındaki meslektaşlarının az onayladığı, affetmedikleri bir günah bu, onu hemen şarlatan olarak damgalıyoruz.

Neylersin ki ustalığı kalabalıkları büyülüyor, hazırladığı sahnelerle ve aksesuarlarla şaşkına dönüyorlar, hele hele çevresine dizdiği tüpler yok mu, onun markası haline geliyorlar, ama o patent alıp da bunları piyasaya sürmeyi hep ihmal edecek. Yanlış yaptı, ne yazık, patent alsaydı keşke -çünkü yine bir kazık daha yiyecek: bunların modern floresan lambaların ilk hali olduklarını elli yıl sonra ortaya çıkaracağız, neon diyeceğiz adına, tutacak da.

Öte tarafta alternatif akımla düz akım savaşma dalmış olan ve kazanmak üzere olan Westinghouse bu aşırılıklara göz yummayı sürdürüyor, Christophe Colomb'un

Amerika’ya ayak basışının dört yüzüncü yılını kutlamak üzere Chicago’da düzenlenecek ve beş ay sürecek dünya fuarını aydınlatmak için kendi sisteminin kullanılacak olmasından ötürü büsbütün coşkuya kaptırmış kendini çünkü.

Büyük ilgi görecek fuar bir başlangıç olacak aynı zamanda: yüksek makamları elektriği uzun mesafelere taşıyabileceğine, ki Edison’un zayıf tarafı bu, ikna eden Westinghouse önce Buffalo kentine elektrik sağlamakla görevlendiriliyor. Alternatif akımın bütün altyapısının yapımına ilişkin sözleşme imzalanır imzalanmaz hemen yeni santraller inşa etmeye girişiyoruz. Ve bu ilk hidroelektrik santrallerinden ilki Buffalo’dan kırk kilometre uzaklıkta, Gregor’un gençlik yıllarında istediği, hayal ettiği, düşündüğü ya da öngördüğü yerde yapılacak: Niagara şelalelerinde işte.

11

Chicago Fuarında Gregor yeni bir numara geliştirerek yine yıldızlaşıyor.

Parlatılmış, milimetrik hesapla biçim verilmiş bıyık, ip gibi sıkılmış dudaklar, ortadan ayrılmış, abartılı bir alnı sergileyen yalım yalım siyah saçlar, tıklım tıklım dolu bir salonun önünde yüksekçe bir sahnede dimdik duruyor, uzun süre salondakileri acımasız bakışlarla süzerek tam sessizliğin sağlanmasını bekliyor -sadece poz veriyor desek de, yok değil, salondakileri saymakla meşgul, taburelere oturmuş olanlar da dahil.

Kara kırlangıç kuyruğunu andıran uzun bacaklar üstündeki karaltısı, beyaz kravat ve cilalı ayakkabılar -onu izole eden kalın dolgulu çift topukları var, uzun diplomat şapkasıyla iki metreyi rahat rahat geçiyor- sahnenin karanlığında beliriyor önce, sonra da yavaş yavaş projektörler çevresinde yüksek frekanslı çok sayıda aygıt gösteriyor. Bir yatak odasının alacakaranlığında o ünlü tüpleriyle aydınlatılan panolar, spiraller ve diğer floresan lambalar var, ışıkları esintiler gibi gidip geliyor. Orada burada, çarkların arasından çıkar gibi kıvılcımlar çıtırdıyor. Küreler, oval biçimler, bakırdan küçük nesneler, kadife örtülü masaların üstünde tek başlarına süratle, sürekli yön değiştirerek dönüp duruyor.

Gregor sessizlik iyice yerleşinceye kadar öylece bekliyor, sessizlik sürüyor, sonra birbiri ardına hızla elektriğin mucizelerini sergilemeye başlıyor.

Hareketleriyle birlikte, uzaktan, sanki manyetik geçişler yaratırmış gibi, bir anda her yanda kıvılcımlar çıtırdamaya, şiddetle parlamaya başlıyor, Gregor'un uzun kollarından çıkan bu kıvılcımlar havada dört bir yana dağılıyor, -Gregor'un çok uzun parmakları, hele hele o bitmek bilmez işaret parmaklarıyla daha da uzuyorlar- lambalara doğru dağılıyorlar, lambalarsa çıldırmış titreşimlerle yanıp sönmeye başlıyor.

Bütün bu bilimsel ıvır zıvırdan benim anladığımdan fazlasını anlamamış olan seyircilerin gözleri böyle bir gösteri karşısında fal taşı gibi, ağızları açık kalıyor. Ama Gregor, saniyede bir milyon kez titreyen ve göz alıcı fosforlu yalımlar biçiminde görülebilen iki yüz bin voltu geçen akımı gürültülü bir tantanayla elleri arasında dolaştırmaya başlayıp da, şahsen kendisi de uzun bir ateş tufanına dönüştüğünde, bütün salon bu yaptığı bitinceye kadar böğürüyor. Neden sonra giderek yerleşen sessizlik içinde Gregor'un hareketsiz bedeni ve giysileri bir süre daha titreşimler ve ışık yalımları çıkarmayı sürdürüyor, bunlar giderek zayıflıyor, ta ki bütün bütün karanlığa gömülün-ceye kadar, mezar sessizliği yerleşiyor, nefesi kesilmiş seyirciden tıs bile çıkmıyor. Sonra salonda ışıklar birden yandığında, birbirimize bakıyoruz gözlerimizi kıpıştıra-rak, alkışlamaya cesaret edemiyoruz, ardından Gregor ile bütün alet edevatının bir anda kaybolduğunu görüyoruz, sahne parlak, lekesiz, bomboş bir kutu gibi -tıpkı seyircilerin şaşkınlığını yansıtan bir ayna gibi- kalakalıyor.

Şaşkınlık geçince, seyirciler düzensizce kalkıyor ve çıkışa doğru yöneliyorlar, erkekler rüyadaymış gibi şapkalarını takıyorlar, kadınlar kurdelelerini ve dantellerini parmak uçlarıyla düzeltiyor, ta ki herkes gidinceye kadar, sonra da kâhyalar ve refakatçiler sıra aralarında dolaşıp, yerleri gözleriyle süpürerek unutulmuş şeyleri, düşmüş saç iğnelerini, kaybedilmiş yelpazeleri, atılmış broşürleri alıyor. Onlar da gittikten sonra geriye sadece Ethel Axel-rod kalıyor, ilk sıradaki bir koltuğa oturmuş, düşüncelere dalmış gibi, üstünde o gün sadece bol bir etek ve kıvrık kollu bir korse bulunuyor, boynunu sımsıkı saran asker yakalı bir roze içinde ve her zamanki gibi ne bilezik, ne kolye, ne broş, ne de yüzük takmış, sadece alyansı var. Epey bir süre geçtikten sonra, Gregor gücünün giderek arttığına dair duyguyla dolu halde kulise, ellerini yıkamak için karşısına çıkacak ilk lavaboya doğru yürüyüp kaybolduktan sonra Ethel koltuğundan kalkıyor.

Salondan çıkan Ethel Axelrod, Chicago'ya akın etmiş New York'un yüksek sosyetesinden arkadaşlarının birbirini ezdiği ve ilk bulaşık makinesinden yeni icat Ec-lair marka fermuara kadar hanımların hayatlarını basitleştirmeye yönelik şeylerin sergilendiği hanımlar reyonuna gitmiyor. Ferris çarkının yanında, genç Angus Napier'nin yapıştığı kocasını uzaktan fark ettiğinde onların yanma da gitmek istemiyor, fuar için özel tasarlanmış ışıklı çeşmeye doğru yöneliyor. Sekreteriyle konuşmaya dalmış Norman Axelrod, biraz uzaktaki karısına dikkat etmiyor, ama o, genç Napier, gördü onu.

Genç Angus Napier üstünde duralım biraz. Kısa boylu bir çocuk, tehlikeli görünse de, korkmuş gibi bir yüz ifadesi var, bazen bakışlarında dağılıp giden, bir meleğinki gibi safça ve inatçı bir masumiyet, bu içten pazarlıklı görünümle rekabet etse de ve birine öldürünceye kadar işkence yapabilecek, ama aynı zamanda bağrına basıp onun için gözyaşı dökebilecek, kızgın demirle dağladıktan sonra ona aşkını ve hayatını vakfedebilecek kadar sinsi bir çocuk -yani, işte, aktör Elisha Cook Junior'un huyunu suyunu önceden taklit etmiş gibi olacak, Cook on yıl sonra San Francisco'da, tıpkı Richard Widmark gibi, 26 Aralık günü doğacak, sonra da burada büyüyecek, ardından Hollywood'a gidip ikinci sınıf oyuncu olarak yeteneğini sergileyecek.

Bir konuda anlaşalım, Ethel'e karşı umutsuz bir aşk besleyen Angus Napier patronunun karısırra olabildiğince yakın olabilmek amacıyla sekreterlik işini elde edip Norman'a kendini vazgeçilmez olarak kabul ettirmeyi başardı -Ethel ise, şeker gibi ve ileri görüşlü olmasına karşın,

Angus'u eli yüzü düzgün bir hizmetçiden öte görmüyor. Ama, Ethel'in Gregor'a duyduğu, giderek kendini açıkça ele veren sessiz ilgiyi gözlemleyince, genç Napier'nin ruhuna Gregor'a karşı mutlak bir kin yerleşiyor. Ethel'in çeşmelere doğru uzaklaştığını görünce, bir şey söylemiyor.

12

Bu sırada, çantasından çıkardığı tek kullanımlık mendille ellerini silen Gregor, elektrik eksenli diğer gösterişli tasarıları sayıp döküyor içinden.

Örneğin, fikrince, soğuk ateş çarşafına sarılmalı, eski bir fikir bu, tasarısına göre Kuzey Kutbu'nda çıplak bir adamı ısıtmaya yetecek, adam dışarı sadece sağ salim çıkmakla kalmayacak, bir de eskisinden de iyi durumda çıkacak: zihni yenilenmiş, organları tamir edilmiş, teni gençleşmiş halde. Yine tıbbi bir bakış açısından hastanelerde yüksek voltajla anestezi fikrini geliştirmesi gerekecek. Ayrıca okullarda sınıf tabanına tembel öğrencileri uyarmaya yarayacak yüksek gerilim kabloları döşetmek, tiyatro salonlarında oyunculardaki şu trak sorununa son verecek elektrik duşu sistemini yerleştirmek iyi olur. Hepsiyle ilgilenmeli.

Ama bunlar leblebi çekirdek, yeni tasarımı yanında küçük şeyler, daha müthiş bir şey, geceleri aydınlatacak bir dünya lambası inşa etme tasarısı bu. Bir tek lambayla bütün gezegeni aydınlatmak söz konusu. Bu amaçla kısmi bir boşluğun bulunduğu ve gazların Gregor'un tasarladığı bazı ampullerin içindekilerle aynı olduğu yüksek atmosfere epeyce üst perdeden frekans dalgaları göndermek yeterli olacak. Kentleri pahalı olduğu kadar da istikrarsız, klasik lamba ve direklere başvurmadan aydınlatmanın yanında, yerdeki, denizdeki ve havadaki trafiğin güvenliğini de artırmış olacağız.

Genellikle bu tür tasarılarını çok az açar, sadece onu ziyaret eden kimi uluslararası uzmanlara. Ama onlar bu dalgaların böyle bir yüksekliğe nasıl gönderileceğini ona sorduklarında: çok kolay, diyor, omuzlarını silkiyor, daha başka bir şey söylemiyor. Onun olayı hep aynı, bunlar gerçekten olabilecek şeyler mi, düş mü yoksa blöf mü, asla bilemiyoruz. Gerçek boyutta denemeden önce yöntemlerini asla ortaya koymamak gibi büyük bir ilkeye sahip olduğundan, bütün bu şeyleri gerçekten geliştirmek istiyor mu yoksa hinlik mi yapıyor bunu pek belirleyemiyoruz. Bu sırada, para olmadığından, bu fikirler hep fikir olarak kalıyor.

Her neyse, Gregor tırnaklarını çok kısa kesip sonra da altlarında birikmiş olan parçacıkları çıkarmak için ellerini ikinci kez yıkadıktan sonra saçlarını aynada tarayıp Chicago-New York hızlı trenini yakalamak üzere gara koşuyor. Bütün bunları trende düşünecek, yemek vakti oteline dönecek.

Bir süre sonra paradan bol bir şey olmayacak.

Yedi yıl sonra Gregor zengin oluyor, daha doğrusu sanal olarak zengin, Western Union'daki durumu ve itibarı ona son derece konforlu, bolluk

içinde bir hayat sağlıyor çünkü. New York'un ve söylemesi ayıp, bütün dünyanın en şık oteli olan ve tek başına koca süit dairesini tuttuğu Waldorf Astoria'da karargâh kuracak kadar zengin. Çoğunlukla tek başına, hep aynı saatte yemek yiyor ve asla yemek listesine bakmıyor, mönüsünü kendisi oluşturup telefonla sipariş veriyor, tam bir saat sonra aşağı, palmiyeli salona iniyor -burası en şık otelin en şık restoranı- orada, rahatsız edilmekten korktuğu için sırtı insanlara dönük oturuyor, soylu bir şef hizmet ediyor ona, uzun süre önce kendisiyle sadece baş metrdotelin ilgilenmesini talep etti çünkü.

Kasım ayındayız ve Westinghouse akşam olmadan Waldorf›a geleceğini bildirdiği için bu kez akşam yemeğini alışıldığından daha erken yemesi gerekiyor. Düzenli ve alışkanlıklarına sadık biri olan Gregor'un gözünde biraz ters, ama hem minnet duygusuyla hem de çıkarı için patronun kararlarını tartışmak pek uygun olmayacaktır.

Salona indiğinde, pirüpak yirmi bir mendil Gregor'a ayrılmış masanın üstünde yığılmış duruyor. Bir kişi için neden bu kadar çok mendil var, diyeceksiniz: neden olacak, mikrop takıntısı o raddeye vardı ki yemekten önce sofra takımlarını, tabaklarını ve palmiye salonundaki kristaller gümüş takımlarla aynı parlaklığa sahip olsalar da, bardaklarını, kendi eliyle özenle siliyor çünkü. Peki neden

tam yirmi bir mendil, diye ısrarla soracaksınız: daha önce söyledik ya, üçe bölünen bir sayı bu, hatta laboratuvarının adresindeki kapı numarasından bile daha iyi bölünüyor üçe, Üçüncü Cadde 33 numara.

Böylece bütün yemek takımlarını birer birer siliyor ve aslında pek silinmeye ihtiyacı olmayan bütün her şeyi bitirdikten sonra, basit bir işaretle metrdotelden yemeği getirmesin istiyor. Ama yemek servis edildikten sonra hemen yemeye başlamak söz konusu bile olamaz, çünkü yemeklerin her birinin tam hacmini, -buna çok alışkın olduğundan sanki farkına varmadan, ama yolu yordamın-ca- sonra her bardağın içindeki içecek miktarını, sonra her çatalın ucundaki, her kaşığın üstündeki yiyeceği ölçüp biçmek gerekiyor. Bu hesaplamalar çok gerekli, çünkü bunu yapmazsa karnı acıkmıyor, aslında bu hesaplama işi onun beslenmesini sağlıyor. Zira yemek yemek, bunun dışında ve bu olmadan, Gregor'un o kadar hoşlandığı bir şey değil.

Ama hacimleri ölçüp biçmekle iş bitmiyor, aynı biçimde kaç çatal yemek alındığını da bilmek uygun olur, zaten giderek her şeyi -bu bakımdan nesneler huzura kavuşmuş değil henüz- daha çok saymaya başlıyor. Otel ile labora-tuvarı arasındaki yolda attığı adım sayısı. Bu yolda gidip gelirken gördüğü binaların, araçların, insanların, erkeklerin, kadınların, güvercinlerin -her şeyden de öte güvercinlerin- sayısı. Her merdivendeki, hatta her gün çıkarken ya da inerken kullandığı merdivenlerdeki basamaklar, maksat sağlamasını yapmak, ya da düşüp bir tarafını kırmamak. Yürüyen merdiven o zamanlarda henüz icat edilmiş değil, ama olsaydı Gregor onun da basamakların sayardı, boş bir iş olurdu bu, hadi diğerleri neyse. Nefes alıp verişini niye saymıyor derseniz, düşünmediğinden değil, kendini kaptırıp gidiyor bir başladı mı -zaten bu işten vazgeçtiği için kendine kızıyor mu yoksa kurtulduğuna seviniyor mu belli değil, bir gün o bir gün bu. Zamandan biraz kazanmış oluyor böylece, değil mi ama, her şeyi sürekli saymak sizi çok meşgul eder, çok.

ilginçtir, bunu da söyledik, Gregor paraya böyle yaklaşmıyor. Oysa parası çok onun ve herkes bilir, ne kadar çok paramız varsa genelde o kadar çok sayarız. Daha da zengin olacağa benziyor, ama bununla pek ilgileniyor gibi görünmüyor, hayatının düzeninden memnun ve daha fazlasını istemiyor sanki. Buna karşılık zamanı çok iyi sayıyor, elli yıldır hiç yanılmadan hem de. Ama her yarım saatte bir saate baksa da amacı saati kontrol etmek: tam saati her zaman doğru tahmin ediyor, her an, tıpkı bazılarında şaşmaz bir kulak olması gibi onun içinde de şaşmaz bir saat var. Bu arada biraz önce saate bakmış olması yemekten sonra, akşam vakti George Westinghouse'la buluşacak olmasından -randevu alırken kıvranıp durmasından onunla konuşacak ciddi konuları olduğu anlaşılıyor.

Saat birazdan gelecek, Gregor masasından ayrılıyor, holü geçip kullanmaktan nefret ettiği asansöre doğru yöneliyor, kullanacak, elinde olan bir şey değil, çünkü New York dikine bir şehir, sonra asansör görevlisi şapkasına dokunarak yirmi birinci kata geldiklerini bildiriyor. Gregor cebinden anahtarını çıkarıyor sonra da evine giriyor, o kadar da büyük bir süit değil bu, nihayet Waldorf burası, çok ama çok güzel. Perdeleri, duvar kâğıdı, duvarlardaki sanat yapıtları ve biblolar üstünde durmayalım, burada yatak odası son derece geniş, ondan önce üç koltuğun, silindir kapaklı bir yazı masasının ve küçük bir kasanın bulunduğu orta büyüklükte bir salon

var. Biraz çeki düzen vereyim derken -Gregor'un dairesinde her şey her zaman düzenli olsa da- kapı tokmağının tok sesi iki kez duyulunca hemen kapıyı açmaya gidiyor.

Mister Westinghouse biraz sıkılgan, endişeli görünüyor, rahat değil, hatta Gregor ona en iyi koltuğu önerdikten sonra bile, hadi bir puro, sonra da, bir şeyler içmek arzu eder mi acaba -viski, burbon, konyak, brendi şişeleri sadece konukların kullanımına ayrılmış bir tepsinin üstünde park etmiş bekliyor. Westinghouse oturuyor, her ikisini de kabul ediyor, ama sanki zaman kaybetmek istemezmiş gibi, ne birini yakıyor ne diğerini dudaklarına götürüyor, Gregor'un işbu lojmanı hakkında, tek telden ve tıngır tıngır da olsa, iltifat dolu birkaç takdir sarf ediyor, ne güzelmiş daireniz böyle, vay vay, rahat ettiğinizi görmek memnun etti beni, iyi hoş da, konuşmakta zorlanıyor gibi sanki. Neyse, sonunda konuşabiliyor, ama sözcükler ağzından zor çıkıyor, bazen ilk hecede duraksıyorlar, bazen de hızla ilerleyip birbiri üstüne yığılıyorlar, bazen haziru-nun huzuruna çıkmak için acayip zaman harcıyorlar. Boğaz temizlemeler ve kuru kuru burun çekmeler noktalama işaretleri görevi görüyor. Aman neyse, sadede gelelim.

Bazı dosyaları güncelleyen Westinghouse'un bankacıları Gregor'la on beş yıl önce imzalanmış ve o zamanlar açılan işlerin sevinciyle herkesin biraz unuttuğu sözleşmeyle karşılaşıyorlar. Bu sözleşmeye göre -zar zor hatırlıyoruz-Gregor satılan her beygirgücü için iki buçuk dolar alacaktı, cüzi bir rakamdı bu, o zamanlar kimseye dokunmuyordu, imdi, işler ilk başta düşünüldüğünden çok daha iyi gitti: şu son beş yıl bu beygirgücünden hiç akla gelmeyecek kadar satıldı, öyle ki, astronomik rakam önünde korkuya kapılan bankacılar, şimdiye kadar Gregor'a ödenmemiş hak edişleri hesapladılar: bu para şimdi artık on iki milyon doları geçiyor. Bu para ödenecek olursa, ki Gregor isteyebilir de, mucit dünyanın en zengin insanlarından biri gibi bir şey olacak, tamam ama, bu Western Union'un altından kalkabileceği bir miktar değil. O yüzden bankacılar bu sözleşmeden derhal kurtulması gerektiğini canla başla anlattılar, ama, dara düşen Westinghouse'un, sözleşmeyi tek taraflı feshetmek gibi bir lüksü yok elbette. Yakışık almaz. Yasalar var. Yargıçlar var, mahkemeler var, hükümler var. Özellikle cezalar var ki durumu daha da zora sokabilir.

işte böylece durumu Gregor'a açıklıyor, o da tek söz söylemeden, sonuna kadar dikkatle dinliyor. Sonra ayağa kalkıyor ve basit bir model olan çelik kasaya doğru gidiyor, yani şifreli, kodlu, formüllü ya da herhangi bir şey-li değil, sade bir kasa işte, ki zaten her zaman açık durur.

Sözleşmeyi çıkarıyor sonra sırtı dönük şöyle bir göz atıyor ve sonra da patrona doğru dönüyor. Mister Westinghouse, diyor ona, bana inanan tek siz oldunuz. Bana destek verdiniz, yardım ettiniz, dostluğunuzu verdiniz. Şimdi sizden tek istediğim, dünyanın benim alternatif akımımdan yararlanmasını sağlamanız. Gerisini konuşmaya bile değmez.

Bunu söyledikten sonra sözleşmeyi gösteri yapar gibi yırtıyor. Yani, bazen kazıklanmayı hak ediyor sanki. Bir kadeh daha alır mısınız?

14

Böylece anlaşmaya varılıyor, buna göre Western Union Gregor'a bütün haklarının karşılığında bir kereye özgü yüz doksan sekiz bin dolar ödeyecek. Payına düşen rakamın yanında bu komik kalıyor, ama farkında değilmiş gibi davranıyor o. Sevimsiz ve eskiden beri kendinden emin, ötekilerini ne denli küçümsüyorsa kendini de o ölçüde yükseklerde gören biri olduğundan beklerdik ki haklarını ucuza kaptırmasın, ama hayır, maddi hayatta kibrinin yol açtığı sonuçlardan ders almamışa benziyor. Ne yaptığını biliyor olsa gerek, o kadar da değil, elbette biliyor. Elektriği ısı ve ışık kaynağı dışından başka alanlarda da kullanıma açan ilk kişi o. ilk o başlatıyor elektriği yaygınlaştırmayı, biz de ilerde her yerimize girdi diyeceğiz. Bu unvanla icatlarından daha iyi gelir elde edebilir aslında, hiç olmazsa küçük bir yüzde isteyebilir. Bir kâr payı, hiç olmazsa küçük bir gelir ya da, ne bileyim yahu, biraz zam. Ama yok, yok, bu yeter diyor.

Paranın peşinden koşmaması belki de parayı düşünmek istememesinden ileri geliyor. Waldorf'ta yaşamak, orada epey düzenli bir hayat sürmek -veresiye yazdırıyor hep, itibarını konuşturuyor- ve özellikle laboratuvarında tamamen özgür olmak yetiyor ona, bundan belki. Ayrıca belki de zamanının az olmasından.

Çünkü sonraki on yılda aklına hep birden çok sayıda fikir geliyor, gerçekten çok fikir. Ama sürekli yeni şeyler tasarlama takıntısı bunlardan biri üstünde

durmasına, zaman ayırmasına engel oluyor. Aklında birer birer derinleştirip uygulamaya geçirmek için geliştirmesine ve piyasa değerinden yararlanmasına engel olacak kadar çok sayıda görüş birbiri üstüne yığılıyor. Bu değerin farkında olmadığından değil, tam aksine, ilgilenecek zamanı olmadığından. Sadece patent almaya, ardından, çok sevdiği şeyi, basını tantanayla alarma geçirmeye zaman bulabiliyor, sonra da gözlerini başka yöne dikiyor.

Kısaca Gregor'un tam olarak icat yaptığını söyleyemeyiz, ama bunları kafasında canlandırıp keşfederken, ilerde bunların gerçekleştirilmesini sağlayacak fikirleri ortaya atıyor sadece. Çok hızlı gitmese iyi olur, bunlardan birinin üstünde sonuna kadar bitirmek ve geliştirmek ve incelemek için beş dakika durması gerek, çünkü her defasında gelecek vadeden olgular oluyor, buyurun kendiniz bakın. Radyo. X ışınları. Sıvı hava. Uzaktan kumanda. Robotlar. Elektron mikroskobu. Parçacık hızlandırıcısı. Internet. Neler neler.

Oysa herkes her zaman aynı anda aynı şeyi düşünür, iyi biliyoruz bunu. Her durumda sizinle aynı şeyi düşünmüş olan birisi mutlaka çıkar. Ama aynı şeyi düşünmüş olanlardan biri daha sabırlı davranmıştır, daha yöntemli ya da daha şanslıdır, gözü daha açıktır, Gregor kadar aklı dağınık değildir, kendini sadece o işe adar, ta ki bunu gerçekleştirip diğerlerinin önüne geçinceye kadar. Ve işte, icada adını o verir. Piyasaya o sürüyor, o pazarlıyor ve o kazanıyor. Bu belki de bazen sadece bir ada bağlıdır. Örneğin, sinemayı ele alalım. Birçok kişi onu aynı anda icat etti, ama bunların içinde iki kardeş vardı ki adları Lumieres'di, ışık yani. Bunlar aslında küçük şeylere bağlıdır, değil mi ama, azıcık bir şey yeterli olur: böyle bir adla bu işin üstüne konmuş olmaları pek de anormal sayılmaz.

Gregor için de durum aynı olacaktır: diğerleri onun fikirlerini sessizce alacaklar, o ise hayatını kafasında fikir kaynatarak geçirecektir. Ama fikirlerin kaynaması yetmez, sonrasında soğutmak, süzmek, kurutmak, yoğurmak, öğütmek ve ayrıştırmak gerekir. Say, tart, paylaştır. Gregor'un bunlarla uğraşacak zamanı yok hiç. Onlar kendi köşelerinde Gregor'un fikirlerini geliştirmek için zaman ayıracaklar, oysa o, nefes nefese çoktan başka bir şeye atlamış olacak. Patent başvuruları da işe yaramayacak,

Röntgen’in X ışınlarının icadına sahip çıkmasına, daha sonra Marconi’nin radyoyu sahiplenmesine engel olamayacak.

Ayrıca Gregor keşiflerini tantanalı biçimde sunma eğiliminden hiç vazgeçmeyeceği, keşfine yapışıp kalmak yerine onu olabildiğince fazla etki uyandıracak biçimde, bando mızıkayla duyurmak derdinde olduğundan, bu durumu biraz da kendisi yaratıyor. Bunu abartıya kaçarım korkusu olmadan, aşırıya varacak kadar, mübalağanın üstünde hiç durmadan yapıyor. Örneğin robotlar, daha kavramı yeni bulmuşken işte fotoğrafçıların önünde boy gösteriyor: çok yakında kendi kendine, dışardan herhangi bir emir almadan, kendi aklıyla hareket edecek bir otomat sunacak. Tamam Gregor tamam, o kadar da uçma. Gerçi ilerde bir gün, kim bilir.

Ama özellikle büyük bir işle uğraşıyor, elektro mıknatıs bobininden, patent no: 512.340, büyük miktarda enerjiyi masrafsız sağlayacak bir düzenek bu, küçücük bir enerji, bunun kendi kendine işlemesine yeterli olacak. Müthiş fikir. Tıpkı, yüz kilometrede sadece bir litre harcayacağı için, deposu hep dolu kalacak bir araba gibi. Bu ilk aşama, ama esas amaç: bütün dünyaya bedava enerji sağlayacak bir sistem.

Bu fikir parayla ilgili o tuhaf anlayışını ele veriyor yine. Çünkü bu fikir her zaman kâr hesabı güden endüstriyle pek uyuşmuyor. Gazeteler Gregor’un bütün dünyayı elektrikle donatacağını, hiç kimseye masrafı olmayan evrensel enerjiyi üretmenin yolunu bulduğunu yazarak bu fikre hemen bayılmış olsalar da, bu haberden sonra, borsa-da işlem gören şirketlerin yönetim kurullarında hesap defterlerinin açıldığını ve yüzlerin düştüğünü, önlem alınması için seslerin yükseldiğini ve bu tür bir vakayı incelemek üzere toplanma önerisinde bulunulduğunu gözümüzde canlandırabiliyoruz.

Buna karşılık akşamları aynı başarının rehavetiyle la-boratuvarında sık sık ünlü kişileri kabul ediyor, burada yanıcı gazlı lambayla çekilmiş ilk fotoğraflar için neşe içinde poz veriyor. Bu kişiler yüksek frekanslı transformatörlerin çıkardığı uzun kıvılcım yağmuru altında kendini seve seve teşhir eden ya da bu kez diğer eliyle hiçbir kabloya değmeden, kıvılcımlı uzun cam tüplerden birini elinde tutan -ne gizemli bir yenilik- Gregor’u izlemeye bayılıyorlar.

Bir keresinde, bürodan çıktıktan sonra, kaldırımın kenarına sığınmış yaralı bir güvercin görüyor, bir çöp kutusunun arkasında durmuş, sanki rahatça ölmek için oraya sürünmüş gibi. Ona doğru eğilen Gregor kanadının ve ayağının kırık olduğu teşhisini koyuyor, ama güvercin sanki boş ver gitsin der gibi, hayalleri sönmüş bir bakışla bakıyor, sonra da yuvarlak gözünü başka yöne çeviriyor. Ama Gregor yine de muayeneyi sürdürünce kuş bu ihtimamdan etkilenmişe benziyor, sonra yeniden ona bakıyor, uzun uzun birbirlerine bakıyorlar, sanki sonunda birbirlerine bir şeyler söyleyecekler.

Hayvanı nazikçe alıyor, pirüpak üç mendilinden birine sarıyor sonra ceketinin içine, koltuğun altına yakın bir yere, sanki kuluçkaya yatırır gibi yerleştiriyor. Sonra, o kadar korktuğu mikroplardan hiç çekinmeden otele getiriyor -bu pis güvercinlerin tüyleri mikrop kaynar oysa, herkes bilir bunu, bit, pire, kene, tahtakurusu, tavuk biti, köpek biti, ne ararsanız vardır.

Gregor Waldorf'taki odasına geldiğinde, yap-tak işlerinde usta olduğu için, önce ona çarşaf ve kartondan bir yuva yapıyor, sonra onu bu durumdan kurtarmaya girişiyor. Önce kanatlı hayvanın dezenfekte edilmesi, sonra beslenmesi, ardından da lastikle tutturulmuş iğne ve kibrit çöplerinden yaptığı küçük atellerle zarar görmüş organların sabitlenmesi uygun olacaktır.

Gregor anatomide de fena olmadığından, hayvanın tamiratı aynı gün tamamlanıyor, sonra odalarda hayvan beslemenin yasak olduğu otelin kurallarına uymaya özen gösteren Gregor, hayvan için bir kafes yapıyor ve gizlice binanın çatısına çıkarıyor. Uç gün süren nekahat döneminden sonra formunu bulan güvercini salıveriyor. Memnun değil diyemeyiz.

ı

15

Angus Napier'nin o salı sabahki iş programı epey sıkışık görünüyor.

Birbiri ardına patronların toplantısına, şirket kokteyline, sonra sosyete yemeğine katılacak, bunlar New York'un farklı yerlerinde ama neyse ki birbirlerine çok uzak değil. Bu nedenle o sabah gardırobu önünde bütün bu toplantılara uyacak bir kıyafet seçiyor, yani idareci ciddiyeti ile -üç parçalı

takım elbise ve siyah kravat- yine ciddi olsa da nispeten daha teklifsiz bir kokteylin rahatlığıyla -küçük cepte mendil ve renkli kravat- birleştirip bunlara bir de yemeği düşünerek sosyetik bir parça zarafet ekliyor -yakada çiçek ve fantezi kravat. Kolay iş değil bu, ama başarıyor, Cabrio'yla gidip gelirken arabada iki kez kravat değiştirmeyi, en sonuncusunda da çiçeği takmayı öngörüyor.

Şirket patronlarının toplantısı, davet sahibi büyük güç olarak General Electric merkez binasında yapılacak. Enerji kaynakları işinde -petrol, kömür, gaz, odun- faaliyet gösteren çeşitli şirketlerin patronları orada bir araya geliyor, ulaştırma araçları -demiryolu ve denizyolu- iletişim ve gayrimenkul -ortak miras yönetimi ve inşaat- bunlar arasında. Başta Thomas Edison, elbette, hepsini bir araya toplayan o. Angus'un daha önceden düşündüğü gibi konuşmalar sadece Gregor'un son yaptığı açıklamalar etrafında dönüyor. Bu işten söz açılınca kaşlar daha da çatılıyor ve ses tonu yükseliyor, elbette zaten büyük fikir ayrılıklarına neden oluyor çünkü. Kimileri Gregor'un ampulü yanmış bir şebelek olduğu konusunda ısrar ederken -açıkladığı bu lafı güzaf keşfin iler tutar yanı yok çünkü- diğerleri onunla ilgili endişelerini dile getirmek için Western Union'daki öngörülmez başarısını ileri sürüyor: herifçioğlu icatçılığı-nı gösterdi, başarılı sonuçlar da aldı ve bu akla zarar fikir, az masraflı enerji gibi tehlikeli bir fikir de sonunda gerçek olabilir. Herkesin elleri ayakları birbirine dolaşmışken Angus Napier arada boy gösteriyor, Thomas Edison'la dirsek temasına geçiyor.

Edison önceleri onun yüzüne bakmazken Angus dikkatini çekmeyi başarıyor, sonra ona aynı şeyleri defalarca anlatarak, mucit sağır ya, konuşmaya başlıyor, bu arada diğerlerinin duymamasına özen gösteriyor -kısaca yani bu sabah gardırobunun önünde uğraştığı işten daha karmaşık bir iş bu. Ama Edison'un dikkatini çektikten sonra, Edison Angus'a doğru eğiliyor ve kendini konferans salonunun daha sakin bir köşesine doğru sürüklemesine izin veriyor. Kısa bir görüşmeden sonra Edison birkaç söz söylüyor, kargaşada işitilmeyen ama sanki onayladığı anlamına gelen sözler. Kaçamak bir onay, bu işi bir yana bırakalım, birilerine yıkıp işin içinden sıyrılalım denildiğinde yapılan küçük bir boş ver hareketiyle tamamlanıyor, hemen ardından da zaten uzaklaşıyor. Ama bu hareket ve bu sözcükler Angus'a yeterli görünüyor, zaman kaybetmek için hiçbir neden

olmadığını gördükten sonra eğilip selam veriyor, toplantıdan sessizce ayrılıp binanın çıkışında bir Cabrio'ya sesleniyor.

Westinghouse'daki şirket kokteylinde ortam çok farklı. Neredeyse kimse Gregor'dan söz etmiyor, firmanın kârına yaptığı büyük katkıdan dolayı muhtemelen övgü şarkıları söyleyenler dışında -aslında istediğini anlatması için her imkânı veriyoruz ona. Giderek çok daha fazla elektrik altyapısı alındığını, daha büyük üretim birimlerinin inşa ediliyor olduğunu, buhar tribünlerindeki yeni tekniklerin başarıyla geliştirilmiş olduğunu, yük gemilerinde, feribotlarda ve diğer büyük tonajlı gemilerde motor kullanılmasına öncelik verilmesinin düşünülüyor olduğunu sevinçle anlatıyoruz burada daha çok. Kadeh kaldırıp duruyoruz, Angus oyalanmıyor.

Yemek vakti geldi, özel salonlarda ya da palas restoranlarında çok sık düzenlenen yemeklere benziyor ve Gregor'un çevresine çoğunlukla hep sürekli yenisi gelen yıldızlar ekleniyor -örneğin o gün Mark Twain- ama yanında hep samimi arkadaşları oluyor, yakın koruması gibi yanlarında duran Axelrod çifti, Angus onlara doğru gidiyor dosdoğru. On beş kadar kişi tek başına herkesin dikkatini mıknatıs gibi üstüne çeken Gregor'a dönük olarak sohbet ediyor, hoşa gitme konusunda zıt kutupları bir arada barındırıyor çünkü: aynı ölçüde canlı ve parlak, hatta heyecanlı, ama aynı zamanda yalın ve mesafeli, hatta sevimsiz ya da donuk ve gizemli, hatta karanlık, herkesi baştan çıkarabiliyor ama yalnız yaşıyor, çok farklı kişileri cezbediyor, hem erkekleri hem de kadınları.

Yeri gelmişken, kadınlar var orda, az da değil sayıları: çok sayıda evli kadın, ama ayrıca Gregor'u gözlerine kestirip ona hülyalı, mesafeli ama dünden razı bakan bekâr kadınlar -evli kadınların bakışları daha az vibratolu olsa da aynı telden çalıyor. Ama hiçbiri boşuna heveslenmesin, Gregor fiziksel temastan pek hoşlanmıyor, hijyenden çok korku yüzünden -saçların yarattığı korkunun bir benzeri daha olamaz, yani, çıplak elektrik kablosunun, o hariç herkeste yaratabileceği korku kadar ürkütücü. Üstelik çıkardığı sesler rahatsızlık veren, parlaklığı gözlerini kör eden ve fiyatı onu yere seren şu takılara karşı mutlak kini hep sürüyor. Hele hele iğnesi kulağa girmiş küpeler kanını donduruyor ve onlardan da fazla, midyenin içinde büyümesi ve sütümsü bir içeriğe sahip olduğu için incilerden tiksiniyor

vesselam. Ama cinsilatif durumu kavrayamayıp onu baştan çıkarmak için birbirleriyle takıp takıştırarak yarışa girdiğinden sürekli kendi kendilerine gol atıyor, sonra da türdeşlerine tanıdık ama sönmüş bakışlarla bakıp şaşkınlıklarını gizlemeye çalışarak, saman çöpü gibi feri kaçmış kahkahacıklar atarak, geri dönüyorlar kös kös.

Sadece Ethel Axelrod Gregor'un hoşuna gidiyor aslında: yalın ama zarif - sıkı bir *Harper's Bazaar* okuru-belli belirsiz bir far sürmüş, asla takı takmıyor, alyansı dışında, ne yazık yahu, her şeyi karmaşıklaştırıyor şimdi bu, Norman'ın mükemmel dostluğu Gregor'un gözünün Ethel'e kaymasına engel oluyor çünkü. Belki başka koşullarda olsa bir başkasının eşine yaklaşmayı deneyebilirdi, ama bu kocaya, hayır. Ve bizzat kendisi de onun için ideal erkek olsa da ve öyle olduğunu hissetse de kocası oyken, Ethel'i düşünmesi aynı ölçüde imkânsız, vb.

işbu koca Mark Twain'le bu yılki olaylara dair kısa bir sohbet ediyor, özellikle de Ispanya Savaşını utanç verici buluyor. Mark Twain William James gibi anti emperyalist bir tarafın oluşturulması için çağrıda bulunuyor, bu sırada Norman Amerikan ordusunun sağlık ekipmanı konusundaki zayıflığıyla tatlı tatlı alay ediyor, savaşarak ölen askerlerin sayısı dört yüzün altında, diğerleriyse sarı ateşten, dizanteriden ve gıda zehirlenmesinden öldü çünkü. Angus bu sohbete tutunmayı deneyerek Axelrod çiftinin yanma, ardından Ethel'e yanaşmak için yaklaşmaya çalışıyor, ama boşuna, kadın mıknatısın titrek iğnesi gibi inatla Gregor'a bakıyor.

Kendini ihmal edilmiş, bir hiçe indirgenmiş, acısını ve aşağılanmışlık duygusunu gizlemeye çalışan Angus yemek bitmeden önce, kimsenin ilgilenmediği bir bahane ile masadan kalkıyor. Yine bir Cabrio'ya seslenerek jurnalcilik işini tamamına erdirmek için dosdoğru General Electric'in bürolarına yollanıyor, bu sırada Gregor da, tatlıdan sonra kahve ve oldum bittim kaçındığı likörlerden sonra yine, inatla, tek başına laboratuvarına dönüyor.

16

O salı öğleden sonra laboratuvarına dönen Gregor hemen işe koyulmak yerine bir sandalyeye oturuyor, hafif bir melankoliye kapılmış halde. Bütün bu cemiyet hayatı. Ne de yorucu bir şey sürekli kendi içinde olmak, hiç

çıkamamak, dünyayı içinde hapsolduğumuz bu kapalı kutudan görmek ne yorucu. Ve bu dünyaya aynalar yardımıyla iyi kötü makyajlanmış bir dış görüntü sunmanın ötesine geçememek. Birden, artık bir şey yapmak gelmiyor içinden. Küçük bir üzüntü buhranı.

Tek başına tam zamanlı olarak ve her şeye rağmen neredeyse kendisinin kararı olmadan sürekli çalışan düşüncelerinin ipliğiyle meşgul olduğundan avarelik onun harcı değil oysa. Ortasından omurga gibi bütün binanın üstüne oturduğu masif döküm bir kirişin geçtiği laboratuvarını gözleriyle süzüyor, sonra gözleri bu kirişe takılıyor, uzun uzun izliyor onu. Sonra aklına bir deney yapmak geliyor, alet edevat kutusundan hızlıca bir şeyler arıyor, sonunda buluyor: kendi yaptığı elektromekanik bir titreştirici, oyun kâğıdı destesinden daha büyük de değil.

Titreştiriciyi bir kayışla kirişe bağlayıp açtıktan sonra Gregor koltuğuna oturup bekliyor, neler olabileceğini görmek istiyor, meraktan. Oysa ilk bakışta zararsız gibi görünen bu aygıtın titreşimleriyle laboratuvarın orasında burasında bulunan küçük nesneler yavaş yavaş, birbiri ardına rezonansa başlıyor, Gregor önce kımıldadıklarını sonra titrediklerini, önce mırıldandıklarını sonra ses çıkardıklarını görüyor. Titreşimler biraz sonra daha hacimli eşyalara, mobilyalara ve aygıtlara geçince onlar da birer birer giderek daha fazla titreşiyor, yerlerinden oynuyor, neredeyse kıvrılmaya başlıyor. Biraz sonra her şey dans etmeye koyuluyor. Gregor koltuğuna oturmuş, biraz önceki iç sıkıntısını tamamen unutmuş halde, bu olayı çok ilginç buluyor.

Ama o hiç farkında olmadan, bu çok düşük frekans giderek kirişe de geçiyor, kiriş neredeyse bükülmek üzere, ama ilk başta belli belirsiz bu bükülme. O andan sonra bu hareketin titremeye başlayan bodrum katma geçmesine, ardından sanki deprem oluyormuş gibi, Manhattan’ın yeraltı katmanlarını aşmasına hiçbir şey engel olamıyor -merkezinden uzaklaştıkça yoğunluğunun artıp artmadığını kimse bilmiyor. Önce belli belirsiz sonra çok da açık biçimde çevredeki binalar sallanmaya, çatlamaya, yarılmaya, camlar da önce birer birer sonra hepsi birden patlamaya başlıyor.

Birkaç dakika sonra çılgına dönmüş insanlar kargaşa içinde merdivenlere hücum ediyor, kendilerini sokaklara atıyorlar, çoğu olduğu yerde durup sallanan binalara bakıyor, diğerleri yetkililere haber vermek için

koşuşturuyor. Bu kalabalık arasında genç Angus Napier’nin olduğunu çabucak not edelim, derhal oraya koşmuş gelmiş, her zamanki gibi korkmuş görünüyor ama fazla da değil. Kısa süre sonra tanıdık olduğu anlaşılan iki adam katılıyor ona, biri bir tetikçi diğeri de iş arayan biri kılığına girmiş gibi -bu da aslında toplumsal unvan bakımından biri gangster, diğeri boşgezen demeye geliyor.

Bölge karakolunda bu alışılmadık depremin kentin diğer mahallelerini etkilemediğini, Gregor’un laboratuva-rımn bulunduğu binanın çevresiyle sınırlı kaldığını gözlemliyoruz. Adı deli dahiye çıktığı için hakkında kuşkular münasipçe dillendiriliyor ve iki ajan işin aslını öğrenmek için görevlendiriliyor, işte böyle, Gregor çevresindeki binalardan daha az sallandığı için binasında olayın genişliğini önce fark etmiyor ama şimdi, laboratuvarın duvarları ve tabanını saran büyük gürlemelerden endişeye kapılıyor, duvarlardaki resimler, çerçevelerin içinde perdeye yansıyan filmler gibi kımıldamaya başlıyor, atmosfer de kımıldıyor, hatta hava bile homurtu çıkarmaya başlıyor, dayanılmaz bir his bu, o yüzden işte, deneyi bitirmeye karar veriyor.

Gregor polisler laboratuvara gelmeden hemen önce bir çekiçle titreşim aletini kırmakta buluyor çareyi. Polisleri sertçe kapı dışarı ediyor, bunun yankılarını beklemeye koyuluyor, ki çok gecikmiyor tepkiler: öngörüldüğü gibi gazeteciler ve fotoğrafçılar koşup gelince, böyle durumlarda hep yaptığı gibi, megaloman ve küstah üslubuyla bir basın konferansı veriyor -eğer aklına eserse birkaç dakikada Brooklyn Köprüsünü ya da New York World Building’i, bunlardan herhangi birini ya da isterse her ikisini birlikte birkaç dakikada yıkabilecek bir aracı icat ettiğini ilan ediyor. Şöhretine iyi gelecek bir şey değil bu elbette, ama Gregor sözlerini sakınacak değil, tam aksine. Ve işte bu olaydan kısa süre sonra güzel bir akşam laboratuvarında yangın çıkıyor.

Gregor’un deneylerinin büyük bir kentte, saftirik bir kalabalığın ortasında yapılamayacak kadar tehlikeli hale geldiğini düşünmeye hakkımız var. Unutmayalım ki birkaç milyon voltluk gerilim üreten bobinleri, muazzam büyüklükte ani parlamalar, birkaç metreyi bulan şimşekler çıkarıyor. Bu aşırılıkların giderek daha tehlikeli olduğu ve bir gün er ya da geç bir kazanın mutlaka meydana geleceğini gözden uzak tutmamak gerekir.

Aklımıza gelen başımıza gelebilir. Ayrıca o akşam tırnaklarını törpüleyerek alevleri seyreden, önceki gün Angus'un yanında gördüğümüz boş-gezen ile gangsterin o civarda ne işi olduğunu da sorgulayabiliriz. Nasıl çıktığı bir yana, yangın her şeyi küle çeviriyor: makineleri mahvediyor, alet edevatı eritiyor, dosyaları ve arşivleri kül ediyor, birkaç saat içinde yürütülmekte olan ve tasarı halindeki bütün çalışmaları kül edip bitiriyor.

Gregor'a atılan yeni bir kazık, o ise endişeli ama asla cesaretini yitirmiyor, gidip avukatına danışıyor. Avukat sonu belirsiz davalara girişmektense daha izole, daha uzak bir yerde başka bir çalışma mekânı bulmasını öğütlüyor.

Adam New York'un iki bin kilometre batısındaki bir elektrik şirketinin hissedarı olduğundan, ona oraya, Colorado Springs'e yerleşmesini öneriyor, şirketi kendisine cömertçe elektrik sağlayacak. Bilmem ki, diyor Gregor, hava değişikliği olur, neden olmasın. Taşınalım bakalım.

Gerçekten de Colorado'nun tepelerinde, diğer yerlerden daha kuru ve daha aydınlık havada statik elektriğin çıtırdadığını kayda geçirmek gerek: Gregor orada tasarılarına uygun bir ortam bulacak, daha önce olmadığı kadar çok sayıda tasarıyı derhal masaya yatırmak istiyor. Karasal ve atmosferin elektromanyetik dalgaları konusundaki deneylerinden başka, bütün dünyada kablosuz bir telgraf sistemi ve özellikle de o takıntılı fikrini geliştirmeyi düşünüyor: bedava ve sınırsız enerjiyi dünyanın en ücra köşelerine kadar ulaştırabilmenin yolunu bulmak. Bu amaçla bir verici inşa etmek uygun olacak.

Gregor Colorado Springs'e varınca Alta Vista Otele geliyor. Asansörlerden çekinmesi nedeniyle birinci kata yerleşiyor, 108 numaralı odayı seçiyor - oda diğerlerinden daha iyi olduğu için değil, ama bu sayı bildiğimiz sayıya bölünebilen en iyi sayı olduğundan. Bagajlarını yerleştirdikten sonra oda hizmetçisinden her gün on sekiz temiz mendil istiyor, ayrıca oda temizliğini de kendisinin yapmayı tercih ettiğini belirtiyor. Bu iş bittikten sonra öküzlerin çektiği bir arabaya binip yardımcılarıyla birlikte ona tahsis edilen yere gidiyor.

Colorado'da güneş iyi parlıyor ve çok şiddetli fırtınalar çıkıyor, hatta bir keresinde bir saat içinde altı bin şimşek çakıyor: ideal araştırma yeri, Gregor'un çalışmaları için mükemmel oyun alanı, mitoman olmasa da -bu

onun bildik sorunu- hiperakustik Gregor, şimşeği bin kilometre öteden duyduğunu ileri sürüyor, yardımcıları ancak

iki yüz kilometre öteden duymak için çırpınıyorlar ama. Dağda ona ayrılan yer giz ve gizem konusundaki merakıyla uyumlu: çevresinde kayıtsızca gezinen atların olduğu otlaklar var, en yakın bina sağır ve dilsizler için çalışan bir kurum. Gregor, manzarayı, çeşitli hayvanları ve kuşları gözlemledikten sonra çantasından bir tomar taslak çıkarıyor, döşemenin üstüne seriyor, sonra da yörenin şirketlerini toplantıya çağırıyor.

Yakında inşa edilecek olan verici kare, düz bir binadan oluşuyor, içinde bobinler ve transformatörler, ortasında kuleye benzer bir çatı, bunun üstünde de ucunda bakır bir küre takılmış bir metal direk olacak. Bu direk yüksek gerilimli ve yüksek frekanslı güçlü bir titreştiriciye bağlı olduğundan Gregor önce küçük sonra da giderek daha gösterişli fırtına simülasyonları yapmaya girişiyor. Bu tür deneyler bir süre sonra fazla gürültülü oluyor, ama her yerden uzakta olduğumuz için muhtemelen kimseyi rahatsız etmiyoruz. Zaten deneyler Colorado Springs'de her şey uykuya dalmışken, gece ortasında, elektrik tüketimi en az düzeyindeyken yapılıyor ve Gregor hiç çekinmeden oranın elektrik şirketinin sağladığı elektriği kullanabiliyor.

O gecelerde aygıtlarını çalıştırmaya başlar başlamaz önce kendimizi korumaya özen gösteriyoruz. O ve yardımcıları çift topuklu ayakkabılar giyiyor, fötr ya da yalıtılmış amyant eldivenler takıyorlar ve kulaklarının zarına kadar pamuk tıkıyorlar. Sonra deklanşöre basıldığında birbiri ardına göz kamaştırıcı şimşekler çakıyor, doğal fırtınada olduğundan daha yoğun ve uzun, peşleri sıra kıvılcımlı ateş damarlarını, düzenli, çıtırdayan damarları sürüklüyor, sonra da bölgenin bütün paratonerlerini otuz kilometre çapında, elektrikli kubbelerin tantanası içinde birbirine bağlıyor.

Çok gürültülü de olsa bütün bunlar yakındakileri çok rahatsız etmiyor ama bir gece şevke gelen Gregor sınırını aşıyor ve abartılı bir tantana koparıyor. Colorado Springs'de artık kimseyi uyku tutmuyor: muazzam gürültüyle yataklarından fırlayan, korkuya kapılmış ahali pijamalarıyla dışarı fırlıyor, kimi atıyla kimi öküz arabasıyla hatta uzak da olsa kimi de yürüyerek ne olup bittiğini görmeye geliyor. Ağızları açık kalmış ama yeterince uzakta durarak, çünkü bu yapay yıldırım bir anda yok edebilir onları, önce

şaşkınlık içinde kalakalıyorlar sonra da kum tanecikleri arasında kıvrılarak gelen ve topuklarının altında patlayıveren alev nehirleriyle hareketleniyorlar. Olduğumuz yerde düzensizce dans etmeye başlıyoruz, hani hepimizin bildiği western filmlerinde kovboylar ayaklara doğru ateş ettiğinde yapıldığı gibi -bu sırada laboratuvar çevresinde zemine bağlanmış metal nesnelerden vızıltılarla uzun kıvılcımlar çıkıyor ve yandaki otlaklarda sakin sakin otlayan atlar nallardan elektriğe kapıldıklarında şaha kalkıyorlar, öfkeden kudurup çırpınmaya başlıyorlar, öyle vahşice kişniyorlar ki kesimhane önünde bekleşip birazdan parçalara ayrılacaklarını bilseler o kadar olmaz.

Bu uzun uzun yorumlanan macera belediye bülteninde bitmek bilmez yazılara konu oluyor, bunları okuyan yörenin sakinleri önce rencide oluyor, sonra sadece hoşnutsuzluk bildiriyor, bir süre sonra da hoşgörü gösteriyor, bu kadar üstün ve güçlü bir bilgin kötü kasabalarını tercih etti diye gururlanmadan da edemiyorlar. Colorado Sprins’de her şey eski dinginliğine dönüyor, ta ki Gregor’un işleri çok ileri götürüp bu kez giderek daha da güçlenen ve saklamaya gerek yok, hadi söyleyelim, bizzat yerküreyi rezonansa sokacak bir elektrik dalgası vermeyi denediği geceye kadar.

Bu kez gereken akım daha öncekilerden çok yüksek olacak, gerilim milyonlarca voltu bulacak. Bu vesileyle Gregor en güzel tören giysilerini giymiş durumda: ışıltılı şapka, yepyeni açık renk domuz derisi eldivenler ve Prens Albert redingotu. Geri sayıma başlıyor ve nefesini tutuyor, sonra yardımcısı marş düğmesine basınca istasyonun üstünde muazzam bir yıldırım patlıyor, güçlü bir ozon kokusuyla buz gibi mavi bir aydınlık yayılıyor, bu sırada gökdelenler oluşturan dev şimşekler daha önce görülmemiş büyüklükteki gök gürültüleri eşliğinde direkten fışkırıyor. Durum birkaç dakika giderek artarak devam ediyor, ta ki birden her şey duruncaya kadar: bir tek gürültü bile çıkmıyor, ışık kayboluyor ve özellikle de hiç akım kalmıyor, küçük bir lambayı yakacak kadar bile elektrik yok.

Öfkeye kapılan Gregor yardımcılarından birini Colorado Springs elektrik şirketine koşturuyor, bu kez şehir tamamen karanlığa gömülmüş durumda. Gönderdiği kişi, deliye dönmüş gece bekçisinin söylediklerini dinledikten sonra, itfaiye müdüründen bu deney yüzünden fazla yüklenen şirketin ana

jeneratörünün patlayıp küle döndüğünün teyidini alıyor. Ertesi gün toplantıya çağrılan Gregor'a müdür asık suratla şirketin elektrik sağlamayı durdurduğunu söylüyor. Jeneratörü ancak kendi parasıyla onarırsa elektrik vermeyi kabul ediyor, ki bu tamirat işini Gregor'un adamları bir haftada hallediyor.

Colorado Springs mucide yeniden surat asmaya başlıyor, yerel basın arıza olayını kötüye yoruyor, sokakta selam verenlerimiz azalıyor ve otel odasında günlük mendil miktarı ve temizlik düzeyi onun taleplerini karşılamaya yetmiyor. Hiç aldırış etmeden araştırmalarını sürdürüyor, çoğunlukla laboratuvarında uyuyor ama birkaç saati geçmiyor bu, çünkü bıkmadan usanmadan çalışıyor, ta ki kablosuz telgraf sistemini nihayet tamamlayıncaya kadar, alelacele patent başvurusunda bulunuyor -ama çok çabuk elbette, ama beceriksizce.

Güçlü radyo alıcısı işine daldığı bir başka gece Gregor çok uzaklardan geliyor olabilecek, kesinlikle melodili, düzenli ritimli tuhaf gürültüler duyar gibi oluyor. Otuz yıl sonra bunların gerçekten de yıldızlardan gelen mekanik dalgalar olduğunu belirleyeceğiz, ama her zaman şevke gelmeye hazır Gregor bunları ciddi ciddi ve hiç tereddüt etmeden çok uzaklardaki akıllı yaratıklara bağlıyor, başka gezegenlerde oturan -en azından Venüs ya da Mars-hatta bilimsel açıdan bizlerden çok ileri olan ve onunla iletişim kurmaya çalışan akıllı varlıklar bunlar. Buyurun başka bir iş.

Gizemli olmayı sevdiği kadar dikkat çekmeyi de seven Gregor'un Marslılarla iletişime geçtiğini söylemesi uzun sürmüyor. Bu açıklama bu işlere bayılan ve Gregor'u uzun süredir altın madeni gibi görüp onu gülünçleştirmek için bir tek fırsatı dünyalara değişmeyecek gazetelerde neşe içinde duyuruluyor -bu sırada ciddi ve düzgün bilim toplulukları bu tür numaraları pek tasvip etmiyor. Bu yeni reklamdan memnun olan ve her geçen gün halkının gözünden biraz daha fazla düştüğü kır hayatından usanan Gregor New York'a dönmeye karar veriyor. Sinirli sinirli valizini kapatıyor, bir yandan da düşünüyor, içi içine sığmıyor, şimdi aklına takılan soru şu: Marslılara ne diyecek ve sesini nasıl duyuracak?

Bir de, yeter artık şu Colorado. Hava iyiymiş, tamam, bir süre iyi, ama artık dönelim. Çabuk dönelim, harcadık elde avuçta ne var ne yoksa çünkü, yeni projeler sunmak için sıcak para bulmak gerekiyor artık.

Gregor'u büyük kente döndüren şey yalıtılmış halde kalmanın ağırlığı değil, insanların yanında olması değil özlediği şey, çünkü makineleriyle tek başına kalabilir, kadınların yakınlığı da değil, çünkü yalnız yatabilir, -her gece zaten çok az uyuyor- aslında zengin insanların yanında olmaya ihtiyacı var. Kendisine faydalı olabilecek sermaye sahiplerinin sıkça gittikleri Players Club'deki, Delmoni-co'daki ve diğer mekânlardaki akşam yemekleri, işte o sermaye sahiplerinden, çalışmaları için gereken fonları parlak ve incelikli bir gevezelik sayesinde elde etmeye çalıştı, çoğunlukla da başarılı oldu. Dönüşünün sebebi bu olsa da rahatlık açısından Waldorf Astoria'ya yeniden kavuşmak -orada her zaman kredi ve itibar göreceği baştan bellidir— Alta Vista Otelinde geçirdiği sekiz aydan sonra mutlu bir değişiklik olacağı da doğrudur.

işte böylece dağda geçirdiği neredeyse bir yıl boyunca -ve bu arada söyleyelim, on dokuzuncu yüzyılın son yılı— Gregor yıldırımla istediği gibi oynadı, durağan dalgaları keşfetti, yerküreyi laboratuvar malzemesi olarak kullandı ve uzaylılardan haberler aldı. Bu fena bir bilanço değil, tamam, ama başka işlere bakalım. Başka iş, bu kez evrensel haber istasyonu olacak devasa bir kule: işte, diyor Gregor içinden, bu fikir herkesin hoşuna gider. Ve özellikle sermayeyi içeri buyur eder.

Bununla birlikte New York'ta onu çatık kaşlarımızla bekliyoruz. Bilim toplulukları Marslılarla ilgili olayı hazmedemediği için Gregor bilim çevrelerinin gözünden düşmüş durumda, adını duyduklarında mideleri bulanıyor, gözlerini yukarı dikiyorlar. Bu acayip karikatürden büyük bir iştahla yararlanma peşindeki gazetelerse onunla alay etmeyi sürdürüyor, ona gülünç bir şöhret biçiyor, yolda karşısına çıkanlar ona gülümsüyor, asansöre bindiğinde Waldorf'un asansörcüleri arkalarını dönerek kahkahalarını elleriyle kapatıyorlar ve bu gazetecilerin, yayaların, asan-sörcülerin çocukları bile sokakta arkasından yürüyüp ona laf atıyorlar. Ama Gregor aldırış etmiyor, bu yeni kulenin inşası artık aklındaki tek şey, ikinci fikri ise bunun için para bulmak. Başvuracağı finansçıların her şeye karşın onu ciddiye alacaklarını biliyor.

Gerçekten de onlar gülünç şöhreti ve meslektaşlarının onu gözden düşürmek için sarf ettikleri bütün çabalara karşın alternatif akımın icadı sayesinde Westinghouse'a Amerika'da elektrik tekelini sağlayan kişinin o

olduğunu, böyle bir işin de sonu gelmez bir maden olduğunu unutamazlar. Demek ki aynı kişiden çıkacak benzer bir fikrin önlerine aynı dolgunlukta bir serveti nazikçe sermeye yeteceğini düşünebiliriz. Gerçi sıradışı olduğunu, her an zıvanadan çıkabileceğini biliyoruz, ama oyuna girmeye değer, sadece dikkatli durmak, onu gözden kaçırmamak, uygun biçimde cendereye almak ve zaman tanımak yetecektir. Gözlerini her zaman olası kârlara diktikleri için kötü ününü bir yana bırakan finansçılardan her biri, yeni tasarıyı onların ilgisini mutlaka çekecek biçimde anlatan Gregor'u dikkatlice dinler gibi görünüyorlar.

işte şimdiki tasarı, her tür radyo dalga boyundaki çok sayıda kanal yoluyla gerçekleştirilecek bir dünya haberleşme sisteminden oluşuyor: radyo programları, özel iletişim ağları, borsa seanslarının yaygınlaşması ve bu arada özellikle telefon bağlantı ağları, ilk bakışta, somutlaşabilmesi kaydıyla, kablosuz yayınların tekelini büyük ölçüde kârlı hale getirecek bu fikir kısa sürede büyük bankacıları da baştan çıkarmışa benziyor. Daha fazla ayrıntı istiyoruz, yemeğe davet ediyoruz, onu güç sahibi zenginlerle tanıştırıyoruz. Bunları görüp paralı insanlar nezdinde uyandırdığı ilginin farkına varan Gregor onlarla yetinmeyip içlerinde en güçlüleri olan ünlü John Pierpont Morgan'la temasa geçmeye çalışarak büyük oynamaya karar veriyor.

John Pierpont Morgan'a yaklaşmak kolay değil, önemli kişi olması onun bütün dünyadan korunmasını sağlıyor, hatta bunu gerektiriyor. Oysa bakın işler nasıl gelişiyor, bankacı çevresi dışında John Pierpont Morgan'la sık görüşen nadir kişilerden biri, aynı zamanda Gregor'un da az sayıdaki yakınından biri: Norman Axelrod. Gregor Norman'la New York'a döner dönmez temasa geçiyor, ama onunla kendi odasında değil dışarda bir yerde, baş başa görüşmeyi tercih ediyor, alabildiğine belirsiz ve karşılıklı bir duygusallık içine girdiği Ethel'den çekiniyor çünkü.

Günün birinde onlara yemeğe gitmesi gerekiyor. Çevrede ona karşı, zaman zaman göz kırpmalarla lekelense de, samimi bir saygı gözlemliyoruz. Sohbet kahve faslına kadar iyi kötü uzayıp gidiyor, kahveden sonra Norman, salondan purolarını almaya gideceğini söylüyor. O çıktıktan sonra uzun bir sessizlik oluyor. Şey, diyor sonunda Ethel, Colorado da uzun süre mi kaldınız. Eh işte, bir yıl kadar. Yani, sadece bir yıl. Ve bana bir kere bile

yazmadınız, diye belirtiyor. Affedersiniz, ama öyle meşguldüm ki, diye geveliyor Gregor yalanını gizlemeye çalışmaksızın. Ama, zaten, hiç kimseye bir şey göndermedim. Ayrıca, diye atılıyor, ben yaramazın tekiyim, biliyorsunuz. Ama diye karşılık veriyor Ethel gülümseyerek, ben de yaramazın tekiyim.

Böyle bir karşılık o kadar fazla vaat içeriyor ki Gregor gözlerini kırpıştırarak ona bakıyor. 1900 yılında kadınlar böyle konuşmaz. Ethel, konuşur. Yine sessizlik, bu sırada Gregor ona uzun uzun baktıktan sonra kahve fincanının dibine doğru, deruni düşüncelere dalıp gidiyor. Buna

karşılık Ethel, Norman bir elinde puro kutusu, diğerinde John Pierpont Morgan'a yazılmış bir tavsiye mektubuyla yemek salonunda belirdiğinde gülümsemeyi sürdürüyor.

19

Gregor'un karşılaşma fırsatı bulacağı finansçılar içinde John Pierpont Morgan en zengini. Aslında dünyanın en güçlü insanı, klasik olarak en kârlı ve değişik alanlarda faaliyet sürdürüp kâr paylarını kasasına indiriyor: petrol, gaz, kömür, ormancılık, demiryolları, denizcilik ve gayrimenkul, bunlar elbette belli başlı alanlar. Doların Jüpiter'i, iş dünyasının Frankeştayn'ı olarak John Pierpont Morgan hissiz ve aniden öfkelenebilen bir kazma, imrenilecek ilkesi tek cümleden oluşuyor. Çok düşünün, çok az konuşun, hiçbir şey yazmayın.

Anormal derecede iri yarı, ayı gibi omuzlar, piton gibi bakışlar, John Pierpont Morgan olabildiğince az kişiye görünmek ister, resminin sağda solda dolaşmasını istemez. Ama fotoğrafının çekilmesi kadar nefret ettiği başka bir şeyin olmamasının nedeni aslında kendi halinde kalma isteğinden çok, burnunun durumu. Hiçbir insanın böyle bir burnu olmamıştır, olmayacak da, böyle devasa ve mosmor burundan hiç kimse onun kadar acı çekmeyecektir, çatlamış derili, nodüllerle dolu, yarıklarla kaplı, yumrularla daha da uzun görünen, içinden kıllar fışkıran bir burun. Elde bulunan bir iki fotoğrafına bakıldığında, ki her zaman rötuşlanması gerekir, yoksa ölümlerden ölüm beğensin fotoğrafçı, sanki fotoğrafçının ümüğünü sıkmaya hazırlanır gibi durur.

işte o acayibülmahlukat, bu arada kadınlar nezdinde başarıya doymuştur ha, işte Gregor onu baştan çıkarma işine girişiyor gözü önünde işin tekelini ışıldatarak: bütün dünyadaki bütün radyo istasyonlarını kontrol edebilme imkânı. Morgan'ın koltuğunun altındaki karpuzlar arasında bu yok, ayrıca içgüdüleri bu işte çok para olduğunu fısıldar ona ve işte bu iş finans adamını cezbetmek için bire bir. Bir de, Gregor'un hitabeti güçlü.

Hitabeti güçlü ama ağzı sıkı. Çünkü gerçek amacını söylemekten kaçınıyor ve onun için asıl iş haberleşme istasyonu. Marslılarla konuşmayı sağlaması bir yana -gülüşmelere yol açtığı için açılmaması gereken bir konu olduğunu sonunda anlıyor- bu istasyonun öncelikli hedefi ilk çılgın projesini gerçekleştirmek: bütün dünyaya istenildiği kadar, herkesin erişebileceği ve hiç kimsenin para vermeden kullanabileceği sınırsız enerjiyi üretmek. Bir tek onun bildiği ve öyle kalması gereken işlemlerle Gregor'un gelecekteki jeneratörü dışardan kaynak kullanmadan, fosil yakıtları çıkarmak için dünyanın karnını deşeceğiz diye yırtınmamıza gerek kalmadan, kendiliğinden işleyecek. Bütün zahmetler bitti: yeni sistemi sayesinde enerjinin geleceği özgür olacak.

Ama tasarısındaki bu en önemli amacı da kendine sak-lamalı. Konuya dair bir tek söz etmemeli, haber istasyonu fikri istenen kredileri elde etmesine yetecek: yüz elli bin dolar iki saniye içinde Morgan'ın kasasından Gregor'un bankadaki hesabına uçuveriyor. Sevinçten havalara zıplayan Gregor finans adamını coşku dolu övgülere boğuyor, tevazu gösterip diyor ki ona, onun gibi bilim sanat hamileri olmasa ne Christophe Colomb ne de Leonardo da Vinci işlerinde başarılı olabilirdi. Daha sakin duran bilim sanat hamisi ise ona bu kredi karşılığında patent haklarının yüzde 5 Tini kendine ayırdığını gösteren bir sözleşme uzatıyor -ağır bir tonlamayla kredi sözcüğünü vurgulayarak.

Sözleşme imzalanıp kasaya kapatılınca bu yeni kazanç kapısının cazibesine kapılan John Pierpont Morgan bunu kutlayalım diyor, Gregor'u yanına katıp bürolarının bulunduğu geniş caddenin köşesindeki Tannenbaum's Oys-ter adlı büyük debili içecek ırmağına götürüyor. Finansçı, ortalıklarda dolaşmayı pek sevmese de, zaman zaman halk arasına karışmayı da küçümsüyor değil.

Tannenbaum’s Oyster tıka basa dolu, duman, gürültü, haykırışlar, mekanik müzik ve iş çıkışı saatinde tokuşturulan kadehler, ama herkesin hemen tanıdığı paralı adam, tıpkı özel bir kortejin önündeki tepe lambalı bir araç gibi, ışıl ışıl, hacimli, o efsanevi burnu önde, kendisi arkada, içeri girer girmez her şey donup kalıyor. Bir anda yerleşen saygı dolu sessizlik içinde John Pierpoint Morgan ağır ağır bara yaklaşıyor ve koca kancalos sesiyle iki bira söylüyor, barmen hafif titreyerek hızla siparişleri hazırlıyor. Sonra, çevresinde halka olmuş, donmuş kalmış müşterilere bakıyor, her biri iki eliyle şapkasını göğüs hizasında tutuyor, finansçı biraz havaya girmeye karar veriyor. Morgan içtiği zaman, diye haykırıyor, herkes içer.

Tezahüratlar: bu perspektife bayılan kalabalık hemen en azından bir bira ısmarlıyor ve tokuşturulan kadehlerle birlikte sohbetler yeniden başlıyor, müzik ve ona yakışan diğer şeyler devam ediyor, ama John Pierpont Morgan, bardağını çabucak bitirip, barın üstüne on sent çakıyor, onun etkisiyle tantana bıçak gibi kesiliyor yeniden. Yine bütün gözler sessizlik içinde ona dönüyor, o ise kalabalığı şöyle bir süzüyor, sonra yeniden böğürüyor. Morgan hesap ödediği zaman, diye haykırıyor bütün gücüyle, herkes öder. Peşinde Gregor olduğu halde hızlı adımlarla kapıya yöneliyor, mat olmuş müşteriler ceplerini karıştırıyor, kulenin inşaatı başlayabilir.

20

Bu kule, işte Gregor’un planlarına göre şöyle olmalı.

Küp biçimli bir binanın üstüne oturtulacak üstünde devasa bir elektrot bulunacak kule, tahtadan yapılacak, yüksekliği altmış metre olacak, içinde sekizgen ve kesik koni biçiminde ve toprağın iyice derinine saplanacak çelik bir direk olacak, çevresinde de spiral merdiven. Briketten duvarı olacak binada makine dairesi ve modern konfora sahip bir barınağıyla bir laboratuvar bulunacak. Pütürlü bakır küre bulunan elektrota gelince, Gregor onu önce çörek biçiminde düşündü, sonradan mantar biçimini tercih etti. Böylece binanın mantar biçimli bir görüntüsü olacak, biraz dev bir mantara benzeyecek.

Kulenin planı böyle ortaya çıkınca, geriye nerde yapılacağını bulmak kalıyor. Long Island’da, deniz kenarında, fiyatı ucuz ve ulaşımı kolay Brooklyn’e yüz kilometre uzaklıkta, trenle bir buçuk saat mesafede bir

yerden söz ediliyor sonunda. Yer seçimi yapılınca işe koyulmak kalıyor geriye, işe koyuluyoruz.

Biz işe koyulurken, işçiler onar onar işbaşı yaparken Gregor bir dakika bile kaybetmiyor. Her yerde aynı anda bulunuyor, sanki dörtle çarpılmış gibi, her yerde onu görüyorlar. Şantiyede, bürolarda, laboratuvarda, salonlarda. Binanın ilerleyişini saat saat, tasarladığı en küçük ayrıntıya kadar sürekli izlese de bütün gününü New York'ta Üçüncü Caddedeki yeni yerinde, bütün dünyadan gelmiş diğer bilginlerle konuşmakla geçiriyor ve bu arada kuleyle ilgisi olmayan yeni ve çok sayıda başka projeyle de yine tam za-manii olarak ilgileniyor. Böylece önce daha önce hiç görülmemiş biçimde radyo dalgalarıyla yönlendirilecek bir torpil düşleyerek -savaş durumunda, tıpkı İspanya Savaşında olduğu gibi, yararlı olacaktır- boş zamanlarını çok çeşitli şeyler keşfedip geliştirmekle geçiriyor, bir taraftan da yirmi otuz makale yazıyor ve bunları hiç kuşkusuz kendi kendinin asistanı olarak kendisi daktiloyla yazıyor, ayrıca bu yeni keşiflerle ve uygulamalarıyla ilgili patent başvuruları kaleme alıyor. Bu günlerden ve gecelerden arta kalan zamanlarında Gregor Waldorf'un ya da DelmonicoYun salonlarında sosyete toplantılarına katılıyor, orada yine bir tek onu görüyorlar.

Peki ne zaman uyuyor, bilmiyoruz, belki de hiç uyumuyor. Peki ne zaman sevişiyor, bu işle uğraştığını gösteren hiçbir işaret yok, dört kişinin işini yapıyor, beşinci kişinin işini yapacak zamanı kalmadığı gerçeğini dışlamamak gerekir. Hep kendinde, hep etkili, hep canlı olsa da, bir tek şu patent başvuruları konusundaki ihmalkârlığını öne sürüp paylayabiliriz onu, aceleci davranıyor çünkü.

Zaten, ne olursa olsun, hiç kimse onu azarlamaya cesaret edemez hatta ve özellikle Ethel, onu Gregor'a eksik gedik de olsa bağlayan mahrem ve sessiz işbirliğine karşın, Gregor her salı ve cuma Axelrodlara akşam yemeğine geliyor. Kendine itiraf etmese de ya da farkında olmasa da, Ethel Gregor'un duygularını çok merak ediyor, onun kişiliğinden meslek hayatının herhangi bir noktasıyla ilgili müdahalede bulunamayacak kadar büyülenmiş durumda. Saçını yaptırmak, giyecek seçmek ve bu akşam için özel koku sürünmekle çok daha fazla meşgul olduğundan, o geldiğinde yüzüne sürekli bakmayacak kadar aşırı dikkatli davranıyor ve bu sırada Gregor Long Island'daki işlerinin ilerleyişi konusunu habire konuşup

duruyor -Norman ise neşeyle kokteylleri hazırlıyor, bu akşam yemekleri sırasında kimi kez hazır bulunan genç Angus Napier korku ifadesi yerleşmiş yüzüne, duygularının gemini bir an bile elinden bırakmadan, gergin bir gülümseme ekliyor.

Bu arada, radyo dalgalarıyla ilk deneylerin yapılacağı kule yükselirken basından *Philedelphia Inquirer* ın başyazısında ilginç ama sinir bozucu bir olay okuyoruz. Bo-logna doğumlu, soyadı Marconi, adı Guglielmo olan biri Gregor'un bütün tasarısını yerle bir ediyor, ince uzun burunlu, melankolik tebessümlü ve 7777 numaralı patentinden güç alan bu genç adam, işte bu Marconi, utanmadan onun icadının, radyonun üstüne yatıyor.

Gerçekten de kablosuz olarak Atlantik ötesine Cor-nouailles kontluğundan Terre-Neuve Adası'na ilk telgraf mesajını ulaştırıyor, böylelikle radyoelektrik dalgalarının yerkabuğunun eğimini izleyerek çok uzun mesafelere iletilebileceğini kanıtlamış oluyor. Bu mesaj çok basit, mors alfabesinde S harfine karşılık gelen üç noktadan oluşuyor, ama olan oldu bir kez. ilk Marconi yapıyor bunu, bu tasarımın hakkı da ona düşer. Her yerde genel bir şaşkınlık, özellikle de Gregor'un suratında.

Aynı zamanda, Marconi'nin hedefe bu kadar basit araçlarla ulaşmasına şaşırıyoruz. Hakkında bilgi topluyoruz. Gregor tarafından birkaç yıl önce yapılan ama yeterli güvence maddeleri içermeyen 645.576 no'lu patenti ustaca kullandığını bilmiyoruz. Bu patent belgesinin kimliği belirsiz binlerince Marconi'ye postalandığını bilecek durumda değiliz. Patentin olduğu zarfın üstündeki el yazısının Angus Napier'ninkiyle benzeştiği noktalar var mı diye sormak aklımıza gelir mi, bunu sorabilir miyiz, haberimiz yok. Yüksek mahkeme kırk iki yıl sonra Gregor'un radyo yayını konusunda çalışmalarının daha önceye ait olduğu hükmüne varsa bile, aradan kırk iki yıl geçiyor, yine ona atılan bir kazık bu.

Philadelphia Inquirerm başyazısının mürekkebi kurumadan Gregor John Pierpont Morgan tarafından acilen çağrılıyor. Pekâlâ, diyor finansçı, şu sizin zamazingo artık bir işe yaramıyor değil mi? Şu Italyana baksanıza, yayın yapmak için sizin gibi koca bir makineye ihtiyaç duymuyor. Bir dakika, diyor Gregor, izin verin her şeyi açıklayayım.

iyice sarılması gerekiyor işe, son kartını açıyor, anlatıyor, son meteliğini harcıyor. Radyonun anıtsal kulesinin marifetlerinden sadece biri olduğunu söyleyerek, nihayet esas konuyu açıklıyor: serbest enerji projesi. Piyasanın para anlayışıyla pek uyuşmayan bir tasarı olduğunu ve ilke itibariyle ancak kâr getiren işlere yatırım yapıldığını bildiğinden, o ana kadar bu konuda konuşmayı doğru bulmamıştı: piyasa perspektifi dışına çıktıklarında yatırımcılar gıcırdamaya başlar. Neyse işte, bakarsınız koca John Pierpont Morgan işin muazzamlığından etkilenebilir, belli olmaz.

Ama aksine, elbette biliyoruz. Morgan bununla hiç mi hiç ilgilenmeyecek. Finansçı, insanseverlik mesleğinin yanma asla yaklaşmadığından, çulsuz Ainularla, Moldavlarla, Senegallilerle dolu ülkelere beleş elektrik akımı verme fikri karşısında hiçbir coşku duymuyor. Gregor’a karşı bütün sempatisinin ve manevi desteğinin daim olduğu teminatını verip bir çırpıda bütün krediyi kesiyor. Parmak şıklatılıyor, kule yapımı çalışmaları anında duruyor. Yine çuvalladı.

Anlatabiliyor muyum, diye atılıyor Morgan, sizin sistem işimize yaramaz. Eğer herkes istediği kadar enerjiyi bedava kullanırsa, ben ne yapacağım peki? Elektrik sayacını nereye takacağım?

Tıpkı bütün hayatı gibi bir çırpıda olup biten bu olaylarla birlikte Gregor elli beş yaşına geliyor. Günler uzayıp giderken ve öğleden sonraları bitmek bilmezken nasıl da her şey hızlı geçer, farkına bile varmayız. Her zaman tıpkı Gregor gibi, saatimize bakıp dursak, saatimiz zamana dair eksik, keyfi, hadi açıkça söyleyelim, yanlış bir bilgi sunsa bile nasıl olduğunu anlamadan birden kendimizi yaşlılığın içinde buluveririz.

Sürekli kımıldanıp durmaktan, ama özellikle bu tersliklerden ve başarısızlıklardan sonra -ona attıklarını sandığı, bildiği ya da bilmediği kazıklar- belki de kendiyle ilgili kuşkuya düşecekti, yöntemlerini gözden geçirecek ve dünyayla ilişkisini düzeltebilecekti. Bunu yapmak için nedenleri olacaktı, buna karşın bunu hesaba katar gibi görünmüyor. Küstah, kendinden emin Gregor alışkanlıklarını hiç değiştirmiyor, her akşam dışarı çıkmayı sürdürüyor, giderek moda dergilerinin önerilerini daha çok dikkate alarak giyiniyor ve Waldorf’taki odasında kalıyor. Metrdotelinden komisine kadar, kendine olan inancı kadar gösterişli bahşişler saçmayı sürdürüyor, gazetelerde sayfa satın alıyor burada verdiği ilanlarda her icadın babasının

kendisi olduğunu söyleyip en küçük deneyden geçirmeksizin yarım yamalak hayal ettiği fikirleri açıklıyor, rakiplerine ve genel olarak bütün çağdaşlarına küçümseyici sözler sarf ediyor, giderek daha da sevimsizleşiyordu.

Oysa bütün bunlar pahalıya mal oluyor, ayrıca beş parası da kalmamış durumda, borç içinde, giderleri gelirlerini

muazzam ölçüde aşıyor ve hayatını ancak kredilerle sürdürüyor. Onu bir kenara savurup atmamaya özen gösteren Morgan kim kez iyilik olsun diye biraz para fırlatıyor, ama maalesef bütün masrafları karşılamaya yetmiyor bu, sadece kredi alarak işlerin düzeleceği yok. Gregor daha çok para bulmak için laboratuvarda yeniden şaşalı gösterilere başlıyor, piyasada bulabileceği zengin cahiller nezdinde bunların sırrını bir tek o biliyor, fonlarını toplayabilmek için onları tavlamaya çalışıyor. Bununla birlikte, aman dikkat: tehlike en aza indirilmeli, çünkü özellikle çok zengin ama fikirlerini çakmayacak kadar cahil bir seyirci kitlesi olmalı: önlem olarak artık hiçbir bilgini davet etmiyor.

Bunun dışında her gün saat tam on ikide şirketinin merkezine geliyor, iki yardımcısı onu girişte karşılıyor, şapkasını, eldivenlerini, bastonunu alıyor, o da çalışma odasına geçiyor, burada storlar indirilmiş, perdeler özenle çekilmiş, Gregor ancak tam karanlıkta işine yoğunlaşabiliyor çünkü. Perdeler sadece fırtına çıktığında açılır, Gregor bu sırada siyah moher kaplanmış kanepeye tek başına kurulup, gökyüzünü ve New York üstünde çakan şimşekleri seyretmeye koyulur. Bu arada, giderek daha az sevimli hale gelmesi bir yana, kişiliği de berbatlaşmaya başlıyor, dengesini de yitiriyor mu diyelim, ne diyelim, çünkü kuşkulu işaretler beliriyor. Eskiden beri kendi kendine konuşuyor ve özellikle çalışmaları sırasında sürekli kendiyle monolog halinde olsa da endişe içindeki yardımcılar kapitone kaplı kapının arkasından onun bu fırtınalı günlerde ukala nutuklar attığını duyabiliyorlar. Sanki, memurlarla, çocuklarla, öğrencilerle ya da sıra arkadaşlarıyla konuşur gibi, bizzat şimşeklerle konuşuyor, üstelik şaşırtıcı değişkenlikte bir ses tonuyla: teselli edici, gaddar, yakınan, şefkatli ya da tehditkâr, alaycı ya da gösterişli, mütevazı ya da megalomanca.

- Daha da kötüsü fırtınadan sonra bile ve gökyüzünün

Daha da kötüsü fırtınadan sonra bile ve gökyüzünün durumu ne olursa olsun, Gregor kısa süre sonra giderek ölçüden yoksun, öyle aşırı ve sık tekrarlanan büyüklük iddi-alan dile getiriyor ki dostları ya da elinde kalan az sayıdaki dost onu kendi açıklamalarına karşı korumaya çalışıyor.

Megaloman mı değil mi, her neyse, ama yeni bir türbini o sıralarda icat ediyor. Diyeceksiniz ki alt tarafı bir türbin, ama öyle demeyin, bu sefer çok özel bir türbin, kabul etmek gerek. Diğerlerinden su götürmez biçimde daha hafif ve daha güçlü olan bu türbin, mucidi yeniden ilk sıraya çıkarmak, Gregor'a yeni bir ihtişam kazandırmak için her şeye sahip. Ayrıntı tutkusuna sadık Gregor artık bütün otomobilleri, bütün kamyonları, bütün uçakları ve bütün trenleri, Atlantik'i üç günde geçecek gemilere varıncaya kadar her şeyi çalıştıracak bu türbinin uygulama alanları için hiçbir sınırın olmadığını tevazu içinde açıklıyor, istendiğinde buhar istendiğinde benzinle işleyen, geleneksel türbo motorlardan daha az maliyetle üretilebilen bu türbin, tarım, sulama, madencilik, hidrolik aktarım ve soğutma gibi birbirinden farklı çok sayıda alanda yeri doldurulamaz bir buluş olacak. Tezahüratlar, övgüler, saygılar, şan, şöhret ve yeni umutlar, Gregor'u daha önce hiç olmadığı kadar kendini beğenmiş haliyle görüyoruz, elbette önce mükemmel performans sergileyen türbinin ilk uygulamaları ışığı altında - ama kısa süre sonra türbinin haddi belli oluyor.

Belki de Gregor'un bilimsel dehasının sonu: öngördüğü hesaplamalarda yanıldığı için türbinin yapım maliyetinin hesaplanandan çok daha fazla olduğunu kabul etmesi gerekiyor. Hiç aklına gelmeyen bir başka şey de, yüksek dönüş hızı türbinin niteliğindeki eksikliği ele veriyor: gerçekten de güç bakımından önceki makinelerle karşılaştırılmaz olsa da, hızı o kadar yüksek ki hiçbir metal bu hıza dayanamıyor. Dolayısıyla, türbin işi bitiyor.

Bu işler sırasında ölen John Pierpont Morgan'ın da sonu. Biraz mızmızlanarak da olsa Gregor'un esas fon sağlayıcısı olan Morgan işleri oğluna miras bırakıyor, kısa süre sonra Gregor ondan da taleplerde bulunuyor.

Bu arada yıl da bitiyor. Noel'ini kutlamak ve iyi yıllar dilemek için Gregor oğul Morgan'a bir mektup yazıyor. Zamanlar kötü, diyor ona mektubunun sonunda, açıkça söylemek gerekirse umutsuzum. Paraya çok ihtiyacım var,

hiçbir yerden bulamıyorum. Bana bir tek siz yardım edebilirsiniz, yardımlarınızı bekliyor, size mutlu Noeller diliyorum.

Sonra teselli bulmak için güvercinlere yem atmaya Reservoir Park’a gidiyor, parkın adı artık bu değil, Brynt Park diye değiştirdiler, sonra da yanma büyük halk kütüphanesini yaptılar, Gregor şimdi artık her gün oraya gidiyor. Sosyete hayatını giderek azaltan Gregor kendini bu iğrenç hayvanlara adamış gibi, onlara olan sevgisinden hiçbir şey eksilmemiş gibi.

Parka giriyor ve yılbaşı hediyesi sayılabilecek yem keseciklerini daha cebinden çıkarmaya bile fırsat bulamadan, bu tiksindirici kanatlılar onu tanıyıp üstüne çullanıyorlar, onlarcası birden korkunç biçimde gurgurlayarak yırtıcı hayvanlardan daha yırtıcı biçimde üstünü kaplıyorlar, çadırmışçasına ceplerini gagalayıp yırtıyorlar. Tepeden tırnağa bu berbat hayvanlarla kaplı halde, onları ürkütmemek için neredeyse nefes bile almayan Gregor parkın demir korkuluklarının yanında kımıldamadan duruyor, bu sırada kurdelelerle bağlanmış büyük paketler taşıyan yayalar kenarda durup kafa sallayarak onu izliyorlar.

O bayram zamanlarının ne olduğunu Gregor iyi bilir. Elinden geldiğince, özene bezene önlemini alsa da, tekstil ve iyi niyetle donanmış olsa da, soğuk aralardan içine işliyor, nöronlarını harap ediyor. Bu kez her şeyi öngörmüş olsa da, olguyla bağını koparmış, yani darbeye dayanıp olayları üstlenmeye karar vermiş olsa da, her seferinde aynı şey oluyor ve beceremiyor, kendini aşıyor bu. Yolunda gitmiyor.

Bu dönemde hiçbir şeyden zevk alamıyor, hatta küçücük bir düzgün fikir bile gelmiyor aklına. Kar yağmazsa üzülüyor ve ne yazık diyor: hiç olmazsa, içinde olduğumuz sürece, tabloyu güzelleştirirdi. Ama üzüntülerine kendini kaptırıp da kar yağmaya başlarsa bu sefer yine daha fazla vah vah, çünkü hemen çamura dönüşüyor. Hediyeler de öyle. Biri bir hediye mi veriyor ona, berbat bir şey bu. Veren kimse yok mu, olacak iş değil, insanların mönü mükemmel olsun diye dörde yarılıp yemek davetleri düzenlemek için kendilerini paralamaları da olacak iş değil: her şey ne kadar güzel ve ne kadar iyi görünüyorsa, o kadar da kabak tadı veriyor.

işte böylece, keskin sirke kıvamında çıkıyor otelinden, Axelrodlara doğru yürüyor, boktan bir akşam davetine doğru, alternatifi yok ki başka. O akşam

sokak: üniformalı salütistler ve zil sallayan her boyda Noel babalarla çevrili, zaten hüzünlü olan orfeonlar ağıtların canına okuyor, korkunç renkli çelenkleriyle korolar, köşe başlarında saçma sapan ilahiler söylüyor, küçük çanlar takılmış koşumlarla

atlı arabalar geçiyor, kaldırımlardan morarmış yanakları, koltuk altlarında hediye paketleriyle sinirli ve şapkalı bir kalabalık akıyor. Gregor vaktinden önce sarhoşlamış erkeklerin, şımarık çocuk gibi sağa sola fırça atan kadınların, faytonların, el arabalarının ve tekerlekli sandalyelerin arasından kendine yol açmaya çalışıyor.

Ethel'in gülümseyen kırmızı dudakları ve Norman'ın elindeki süslü bir Bloody Mary tarafından karşılanan Gregor, hediyesini göstermeden önce, bu durumlarda yaptığımız gibi, şömine önünde önce ellerini birbirine sürtüyor. Camdan bir yıldız bu, farklı seviyelerde ışık veren ve değişken renkli ve herhangi bir şeye bağlı olmaksızın gizemli biçimde ışıldıyor. Bir sandalyenin üstüne çıkıyor ve Axel-rodların alkışları arasında yıldızı bildik kürelerle, seramik küçük meleklerle ve küçük şamdanlarla önceden süslenmiş Noel çamının tepesine yerleştiriyor. Sonra klasik bir Noel yemeği için masaya geçiyoruz -değişmez mönüyü burada anmayalım- sonra da, tatlıya geçildiğinde, Axelrodlar Gregor'a hediyelerini takdim ediyorlar -Norman'dan deri kaplı ciltli bir Wordsworth ve Ethel'den ışıltılı Çin bürümcüğünden bir kravat.

Çok sayıda kravatı olsa da ve Wordsworth'un da ne işine yarayacağını bilemese de, Gregor akşam daveti boyunca surat asmıyor: hiç gülümsememesinde olağanüstü bir durum yok, ama gerektiğinde toplum içinde nasıl davranacağını bilir, zaten çok geçmeden de, mükemmel bir zaman ayarlamasıyla, ama canı sıkıldı diye düşünmelerine izin vermeyecek bir süre sonra, olabildiğince erkenden izin ister, içini ısıtan tek an: Norman sırtı dönük halde o korkunç hazmettirici içkileri yenilerken, antreye kadar geçiren Ethel, belki de biraz sarhoşladığından, şaka olsun diye boynuna yeni kravatını bağlıyor. Onunla bile olsa fiziksel temaslardan kaçınmasına karşın -ve ani ve geri çevrilemez biçimde, kadının onu boğmaya çalıştığı korkusu içini söyle bir yok-lasa da- bundan hoşlandığını görüp şaşırıyor. Küçük bir ereksiyon da mı yok, Gregor? Hadi ama, bir kerecik olsun.

Boynunda kravatı, koltuğunun altında Wordsworth’la Waldorf’a döndüğünde akşam postaları arasında oğul Morgan’ın cevap olarak yazdığı mektubu buluyor. Babasının verdiği kredilerden kalan 684,17 dolarlık bir fatura var içinde, bir de yanında mirasçının yeni yıl için iyi dilekleri. Artık o taraftan hiç umut kalmadı demek, yeni yıl hassas olacak, belli.

Zamanların biraz düzelmesini beklerken Gregor’un günleri neredeyse boş geçecek, asla boş durduğu görülmemiş biri için alışılmamış biçimde kısır geçecek. Daha erken yatıp daha geç kalkıyor, giderek büroya daha düzensiz uğruyor, zaten geldiğinde de siyah kanepesinden hiç kalkmıyor. Bu kayıp zamanlarında, ki gözünde her şey kaybedilmiş gibi görünüyor, sıvıların iletimiyle ilgili birbirini tutmaz fikirler geliştiriyor ve hemen terk edeceği projeler hayal ediyor -otomobil takometresi, gelgit deklanşörü ya da kanatsız uçak. Bu son fikir gerektiğinde bir pencereden girip çıkabilecek gaz ocağı biçiminde pervanesi olan bir aygıt. Gülecek halimiz olsa bu fikir belki bizi gülümsetirdi, çünkü sonrası olmayacak gibi görünüyor ilk bakışta. Ancak gülümsemekte hata etmiş olurduk: on beş yıl sonra dikey kalkıp inebilen uçaklar büyük bir başarı kazanacak, ama Gregor patentini alışkanlık gereği alsa da, çok geç olacak.

Yine de Gregor bütün bunlara inanıyor gibi görünmüyor. Küçük şöhreti ve sosyetedeki başarısına karşın yaşadığı bir dizi yıkım ilk kez onu hiçbir şey yapmama isteğine götürüyor, ne acı duyuyor ne de içerliyor bunlara: geriye sadece beklemek ve görmek kalıyor, evet işte bu, hayat artık uzun bir bekleme odası, bir sehpanın üstünde buruşmuş magazin dergileri ya da hastaların birbirlerine doğru attıkları kaçamak bakışlar bile yok.

23

Alacaklıları da bekliyor sabırla. Gregor, sanki hiç var olmuyorlarmış gibi onları hep unutma eğiliminde olduğundan, o kadar uzun zamandan beri bekliyorlar ki onlar da kendi varlıklarından pek emin değiller. Sanki, bazıları eleştirse de, bu kadar dünya çapında tanınan, böyle bir kişi o zavallı ünsüzleri kapısına bile yaklaştırmaz diye düşündüklerinden, alacaklarını istemek üzere kendilerini göstermeye cesaretleri yok.

Tersine bir etkiyle, kendini yasaların da üstünde gören Gregor belki de onları sonunda ebedi kredi tedarikçileri olarak görmeye başladı, onun

gözünde alacaklı unvanı bir tür soyluluk unvanına, bir onur payesine dönüşmüş durumda, öyle ki bu onun borçlarını bol bol öder: bu açıdan bakıldığında alacaklıların paralarının peşine yasal yollardan düşmeleri bile budalaca, hatta onursuzca bir şey. Oysa borçlar yığılıyor ve artıyor. Bununla birlikte alacaklılar paralarını daha az düşünüyor değiller, daha az düşünmüyor oluşları giderek daha da artıyor: her şeyin tersyüz olması için bir işaret bekliyoruz.

Bu sinir bozucu işaret sefilane bir belediye vergisi işi olacak, kuşkusuz Gregor'un sözünü etmeye bile tenezzül etmeyeceği iyi huylu bir miktarla veriliyor: işlemlerin mekaniği öyle gerektirdiği için herhangi bir sivil gibi kendini mahkeme önünde buluyor. Ve özel bir kişiliği olmayan maliye işin içine girince, yasa özel kişilere kendilerini gösterme fikrini, örneğini ve iznini veriyor gibi. O andan sonra her şey çabucak yoğunlaşıyor, her şey hızlanıyor ve hiçbir şey yoluna girmiyor: Gregor'un bizim düşündüğümüzden de, kendi düşündüğünden de parasız olduğu ortaya çıkıyor, sayman asla bu konuyu açma tehlikesini göze alamamış çünkü. Sadece hiç parası kalmamış olsa iyi, ayrıca muazzam sayıda insana muazzam miktarda borcu olduğunu kabul etmesi gerekiyor, ki bunlar arasında çok sayıda terzi, ayakkabıcı, gömlekçi, bakkal, çiçekçi ve diğer tedarikçiler var, ayrıca bir esnaf ordusunu ve özellikle de yıllardır lüks içinde ve veresiye yaşadığı Waldorf Asturia'yı saymayalım bile.

Gregor'un antipatik, oh olsun dedirtecek kadar sevimsiz olduğunu biliyorum, ama el insaf, işte bakın, meteliksiz kaldı ve hatta hapse bile düşebilir, oysa bu sırada Edison, Westinghouse, Marconi ve diğerleri, ondan, hadi basbayağı çaldıkları demeyelim ama, ucuza aldıkları fikirlerinden yararlanıp iş dünyasında serpilip duruyorlar ve azami kârı elde ediyorlar. Gregor, ütülmüş olması bir yana, alternatif akımdan telsiz telefona, bu arada X ışınlarına kadar sadece ona ait birçok icatla geçinen çok sayıda şirketin, ona zırnık koklatmadan kâr edip yürüdüğünü görüyor içi yanarak. Haksızlık bu, ama mucizelere dair işaretler verme konusunda yetenekli olduğunu bildiğimiz Gregor mültimilyonerler nezdinde turneye çıkarak bu işin üstesinden gelecek. Yüz bin dolar şuradan, yüz elli bin buradan, borçlarının çoğunu karşılayacak kadar para topluyor, kalanını silmek için yarım kalan kulenin yükseldiği Long Island'daki araziyi satıyor. Biraz da hayat tarzında tenzilat yapmak zorunda ve Waldorf'tan ayrılıp

Saint Regis Oteline yerleşiyor, burada on dördüncü katta kalıyor -artık üçe bölünebilen bir sayı değil bu, artık bütün kaprislerini dile getirecek durumu yok- ama yine de fena bir yer değil burası.

Bu sırada Long Island'daki kule epey yükselmiş durumda, ordu işkillenip altı ay sonra kuleyi yıktırıyor, olası bir casusluk üssü gibi görüyor orayı, o sıralar Birleşik Devletler savaşa girmiş durumda ve bu yirmi yıl önce Ispanya'yla olduğu gibi şakaya gelir bir savaş da değil. Basitçe bir dünya savaşı bu, öldürücülüğü bambaşka ve hava bombardımanlarının zamanı -yakın olsa da- henüz gelmemiş olduğundan, özellikle denizlerde yapılıyor: her gün müttefik donanmasından otuz beş bin ton batıran Alman denizaltıları gerçekten çok büyük sorun çıkarıyor.

Deniz kurmaylarının bu denizaltıları belirleyebilmek için saçlarını başlarını yolduklarını gazetelerden okuyan, hep tetikte bekleyen Gregor kendisine ait eski bir fikri hatırlıyor. Gerçek sorunu çözebilecek, belli belirsiz bir durağan dalga, atmosfer itiminden, ışınlardan ve floresanlardan oluşan belli belirsiz bir dalga hikâyesi bu ve koşa koşa kurmaylara sunuyor. Ortaya çıktığını görünce hepsi birlikte gözlerini yukarı kaldıran kurmaylar gülümsüyorlar sonra da nazikçe teminat veriyorlar, biz size yazacağız. Gregor dışarı çıkar çıkmaz da bu ampul kafalının yeni abukluğunu oybirliğiyle reddediyorlar. Bu fikrin aslında o kadar fena fikir olmadığını anlamak için birincisi yetmeyecek ikinci Dünya Savaşını beklemek gerekecektir, değil mi ki bu fikir evrensel bir savunma aracı haline gelir, adı da basitçe radar olur.

Ayrıca, der Gregor ertesi sabah tekrar gelerek, isterseniz iki üç fikrim daha var. Omuzları düşmüş kurmaylar, karşılarında onu görünce yeniden doğrulurlar, dinledikten sonra yeniden omuzları düşer. Bu çok güzel bir şey, diye açıklar, uçan bir aygıt, içinde pilot yok, kanat yok, motor da yok, uzaktan idare edeceğiz, dünyanın istediğiniz yerine bomba atabileceğiz, istediğimiz kadar uzağa. Fena değil, ne dersiniz? Bu acayip, bu afaki, bu istikbalsiz nesne tebliğinin önünde burunlar uzuyor koro halinde -oysa, oysa günümüzde füze dediğimiz ve kullanımı da leblebi çekirdek olan şey bu, tıpkısının aynısı. Biraz düşüneceğiz, diyorlar ona, biz size haber veririz. Pekâlâ, diyor Gregor, elimde bir robot gemi modeli var, arzu etmez misiniz? Ama onu dinlemiyoruz bile, başka yerlere bakıyoruz, puro yakıp kelleyi şerifeyi kaşıyoruz, bekliyoruz ki yorulsun da çekip gitsin yahu.

Antipatik biri, çok kusuru var, ama aptal değil. Gregor kendisini dinlemediğimizi, artık dinlemeyeceğimizi görünce kafasında yarattığı ürünleri önerme fikrine boş veriyor, hatta fikir kaynatmaktan da elini eteğini çekiyor. Yardımcılar belli belirsiz hayat tarzını değiştirdiğini görüyorlar, sanki işsizliğe razı olmuş gibi, zaten bir süre sonra onlara para da veremeyecek. Büroya ve laboratuvara da pek sık gitmiyor, trene binmek gibi bir niyeti olmasa da Grand Central Garı'nda sürtmeye gidiyor çoğunlukla. Ve daha düzenli olarak ve artık her gün Bryant Park'a, o ebedi hayvanatı yemlemeye gidiyor ve bir engeli çıktığındaysa kendi yerine yemlemesi için, bizzat kendisi de boş zamanlarında posta güvercini yetiştirmekle meşgul olan Western Union'daki gönüllü bir stajyerin yardımlarına başvuruyor.

24

Güvercin mi, yine mi yahu.

Tırsak güvecin, kalleş, pis, ruhsuz, hödük, uyuz, umutsuz, ucuz, utanmaz.

Hiçbir duygu uyandırmayan, deruni hislerden yoksun, sefil güvercin ve o aptal sesi. O çirkin mi çirkin uçuşu. Bön bön bakışı. Anlamsız yere habire her şeyi gagalaması, sanki gövdesine omurgadan bağlı değilmiş gibi başını sinir bozucu biçimde ileri geri götürüp getirerek yürümesi. Utanç verici kararsızlığı, can sıkıcı cinselliği. Parazit besleme yeteneği, hiçbir duygu barındırmaması, fukara sümüğü yararsızlığı.

Çekiciliği olan serçeyle, sesini kullanan karatavukla, sınıfsal bir duruşu olan kargayla, tarzı olan saksağanla kıyaslanacak nesi var ya onun, hayatta bir amacı olan akbabadan da beter o, akbaba hiç olmazsa bir fare kadar aşüfte, bir büvelek kadar soylu, o ise bir solucandan daha az zarif, kendi kuyruğunu kemiren kanatlı ejderhadan daha salako.

Bir hamam böceği ezer gibi, hiç yüksünmeden güvercin öldürebiliriz, ama bundan kaçınıyor olmamız da dayanılır gibi değildir ha. Tembellik mi diyelim, kendimize olan saygı mı, bir tekme atmaktan kaçınırız şu pisliklere, biraz spor olsun demezsek elbette ve böyle olduğunda bile o buna layık değildir, ayakkabımızı kirletme riskine katlanmak istemeyiz. Bir de tutup da savaş zamanı, gezgin olduğundan, yararlı oldu diye karşı

çıkmayın bana, uçan makine olarak küçücük bir rol kaptıysa, canına minnet onun işte.

Pislik oğlu pislikler, yenmez bile, bezelye ezmesi gibi pisliklerinin üstünde iğrenç güvercinler. Ama işte Gregor'un en sevdiği yemek o oluyor, kısa süre sonra da yediği tek şey güvercin oluyor, çünkü mucit odasında tek başına sadece göğüs kemiğinin çevresindeki beyaz etle beslenmeye başlıyor. Acayip.

Evet ilginç görünüyor bu ama anlamaya çalışabiliriz. Ona özgü bir mantık yürüterek diyebiliriz ki, madem Gregor güvercinleri besliyor, karşılığında güvercinlerin de onu beslemesi akla gelmeyecek şey değil. Ayrıca onları çok çok sevdiğini, sonuna kadar, ölümüne kadar sevdiğini söylemeye de hakkımız var. Ayrıca kasapta güvercinin pek pahalı olmadığını da hatırlayalım.

işin aslı, artık Gregor'un meteliği yok. Saint Regis müdürlüğü onu daha dar olan bu odaya aktarıp ödenmeyen faturalara göz yumsa da artık onu otelin restoranına kabul etme imkânı kalmıyor. Artık bir laboratuvar ve idari bürolara sahip olmanın da imkânı kalmıyor. Gregor çalışıyorsa da bu sadece görünüşte, birbiri ardından idari işleri saymanına aktarmak ve yardımcılarının yerine de ücret konusunda pek talepkâr olmayan ve yarı zamanlı ayak işçisi olarak işe aldığı Western Union'daki güvercinsever genç stajyeri geçirmek zorunda kalıyor.

Axelrodlar Blackstone Otelinin izbe bir dairesini büro olarak ona sunmuş olsa da Gregor burada yeni birkaç makine projesini mektup yoluyla pazarlamaya çalışıyor. Ama bu makineler inandığı için değil de kendiliğinden, sırf icat etme alışkanlığını tatmin için yapılmış durumda, yoksa onun meşrebine uyan şey değil bunlar. Elastik sıvı kompresörü. Bir sistemli paratoner. Bir lokomotif farı. Hidrolik bir türbo alternatör. Gregor'un tevazu dolu üslubunu tanıyabileceğimiz açıklama notlarında bu makinelerin yenilikçi hatta devrimci yönleri olduğu, kolay kullanımlı, yüksek verimli ve açıkça söylemek gerekirse ezici bir üstünlüğe sahip olduğu söyleniyor övgüyle.

Oysa bu işlemlerin, tıpkı diğer birçoğu gibi, asla gerisi gelmeyecek. Bunun nedeni Gregor'un yakındığı gibi sadece çağdaşlarının ilgisizliği değil.

Bazen hayatta öyle zamanlar olur ki, hiçbir şey yolunda gitmez, insanın muvazenesi kayar. Orasından burasından, küçük noktalarla

ve belli belirsiz kafa nasıl aşınır, biliriz: tıpkı madde gibi. Bu durum fazlası olan ve eksiği olan biçiminde kendini ele verir: sinsice birikir olaylar -pislik, toz, mantarla- diğer değerli olanlarsa azalmaya başlar -yıpranma, yorgunluk, aşınma. Paslanmayı söylemeye gerek bile yok, nöronları kafakola alır, kemirir ve yer bitirir, tıpkı pasın her tür yavaşlatmayla, çatlamalarla, eğilip bükülmeyle, eksiklik ve gediklerle kendini belli ettiği atomlarda olduğu gibi. Yavaş bir süreç bu, biraz işkenceli, önce belirsiz ve bazen de bir hamlede göze çarpan bir süreç.

Gregor'un aklına ona kalırsa kimsenin daha önce düşünmediği bir fikir geliyor yine. Bakırın gazını alıp, içerdiği bütün gazlardan arındırdıktan sonra daha yoğun, yani çok daha üstün bir madde elde edileceği düşüncesine dayalı cüretkâr bir proje bu. Dişini tırnağına takan Gregor bu gözüpek tasarımı maden araştırmaları şirketine önermeyi başarıyor. Şöhretinden etkilenen mühendisler inceliyorlar, ama kısa sürede ne denli büyük bir elektrikçi olursa olsun Gregor'un maden biliminden pek anlamadığı ortaya çıkıyor. Onunla görüşme saati belirleyip, çok hassas olduğunu bildiğimizden, çok dikkatli olmaya özen gösteriyoruz, üst üste birçok eldiven takıp, bu cüretkâr sistemin, son derece ilginç olmasına karşın, sonuç vermeyeceğini anlatıyoruz: bakırdan gaz kabarcıklarını çıkarmak oldukça zor, çünkü, gaz kabarcığı diye bir şey yok ki bakırda, anlıyorsunuz ya. Bu nedenle, diye tatlı tatlı anlatıyoruz, daha önce kimsenin düşünmemiş olmasında, siz de kabul edersiniz ki, anormallik yok. Gregor karşılık vermeden kâğıtlarını topluyor ve bıyığını sıvazlayarak çekiliyor.

Ayrıca sonuna kadar götürmeksizin çok hoşgörülü olmadan ve biraz da surat asarak kaydetmeyi kabul ettikleri, sıvılar mekaniğine dair bir dizi patent başvurusunda bulunduğu oluyor. Gregor'un danışman olarak çalakalem yazdığı bilançolar, projeler, raporlar ve görüşler sürekli olarak reddediliyor -her şeye karşın kurmakta direttiği kimi şirketler kurulur kurulmaz verimsiz hale geliyor. Bütün bunlar, iyi yıl kötü yıl derken, tek kuruş gelir getirmiyor, sadece uzayıp giden bir miktar borcu kapatmaya ve iki ayda bir de yamağın parasını ödemeye yetiyor. Yarı zamanlı çalışma için

iki ayda bir: az paraya razı olsa da surat düşüyor, yamak iş ilanlarına bakmaya başlıyor.

Gregor'un artık daha az kişiyle görüşmesinin nedeni imkânlarının elvermemesinin yanında, aslında pek de canının istememesi. Kendini içkiye verdiği söylenemez ama içki yasağı konulalı beri bunun sonuçları hoşuna gitmiyor: yerleşen atmosfer pek onun hoşuna gidecek gibi değil. Adına çılgın yıllar denilecek bu dönem -yeraltı barlarında ağaçtan alkol, Al Capone, Al Johnson, borsa krizi ve yaldızlı gençlik- bütün bunlar onu eni konu şaşırtıyor. Kadınlardan söz bile etmeyelim, erkeklerin dostluğu da nankör çıkınca geriye aslında bir tek güvercinler kalıyor.

Gregor güvercinler konusunda biraz ileri gidiyor, aşçı rolünden hemşire rolüne geçiyor: yem verme işini ilerletip bakımlarını da üstleniyor. Bu darı yiyiciler konusunda araştırma yapıp kısa sürede gelenek ve görenekleri, alışkanlıkları ve özellikle de patolojik anatomileri hakkında her şeyi öğreniyor. Yanında ilkyardım çantasıyla bıkmadan sokakları, dokları, parkları dolaşıyor, bu hayvanları gözlüyor davranışlarında alarm veren bir şeyler varsa hemen kaydediyor -üzüntülü hal, zayıflık, kesif öksürük, artrit ya da topallık, ishal ve tutulma- ve hemen oracıkta yardımlarına koşuyor. Alçıya alma, enjeksiyon, dezenfeksiyon, masaj, her vakaya uygun tedavi yöntemi uyguluyor, daha ciddi semptomlar karşısında müdahale etmiyor: örneğin bir güvercin geri geri yürüdüğünde, iyi göremediğinden yemleri gagalayamadı-ğında, Gregor bu davranışları türün atasözü haline gelmiş budalalığa değil -zaten bunu kendisi inkâr ediyor- ama sonu ölüm olan ve yalnızca ötenaziyle çözülebilecek -zaten böyle bir şey yapmayı reddediyor- bir paramixovirus nöbetine bağlamak gerektiğini biliyor.

Sonra doğal olarak aklına, madem işe giriştik, gezici tedavi yerine kurumsal hasta kabulüne geçmek ve güvercinler için bir klinik kurmak fikri geliyor. O vakit bir yer sorunu peyda oluyor. Gregor, Saint Regis müdüriyetinin böyle bir projeye yüksek mevkide çekimser kalacağını bildiğinden, odasında çok sayıda hastaya uzun süreli yataklı hizmet veremez. Böylece vakaları kısa süreli tıbbi tedaviler için ve acil durumlarda birer birer kabul etme yoluna gidiyor. Bu perspektifle otele yakın bir kuş mağazasından, bekleme salonu görevi görecek ve konsültasyondan önce hastalarını koyacağı bir kuş kafesi alıyor Bu arada kuramsal ve pratik etütlerini

sürdürüyor, hasar görmüş, kırılmış, kangren olmuş, tüyü dökülmüş kanatların tedavisinde mükemmelleşiyor, bir bakışta çiçek hastalığını anlamada çok güçlü, gut tanısı koymada, tetramerusu bulmakta, amfi-zemi aerofazjiden ayırt etmekte müthiş ilerliyor ve ancak fazlasıyla hassas ya da spesifik bir hastalığı anlayamazsa veteriner yardımına başvuruyor.

Ama tutkusu bu ilk hamlelerle sınırlı kalmıyor. Hastalarından ayrılmakta giderek zorlanan Gregor otel yönetmeliğini çiğneyip odasında bir grup hastayı yatılı alıyor, ama öncesinde iplerle, tel ve pamukla bir dizi yuva yapıp bunları stokluyor. Sonra bir akşam geç bir saatte, nöbetçi hizmetlinin dikkatini dağıtacak bir hile bularak, altı engelli hayvanın bulunduğu büyük bir kafesi on dördüncü kata kadar gizlice çıkarttırıyor.

İlk önce odasına küçük bir güvercin grubu yerleştirmeli, altıdan fazla olmamalı, devridaim olmalı. Gregor bazan Blackstone'daki bürosunda yapılacak azıcık iş için dışarı çıkmak zorunda kaldığında hayvanları, çenesini tutması için cüzi bir miktar verdiği bir oda hizmetçisine emanet ediyor, kesin talimatlarla hayvanlara göz kulak olmasını tembihliyor. Ama kısa süre sonra kendini tutamayacak ve yuvalar çoğalacak, çünkü engelli başvuruları sürekli artıyor. Bir süre sonra odada kalan yaralı güvercin sayısı on beş, sonra yirmi, sonra otuz oluyor, sonra da oda hizmetçisi onlarla ilgilenmeye yetişemiyor, bu yüzden Gregor diğer iki oda hizmetçisini hayvanların başucunda nöbet tutma işi için istihdam ediyor. Bütün bu hayvanat fortissimo gurgurlamaya koyulacak, katta tuhaf kokular yayılmaya, müşteriler şikâyetçi olmaya başlayacak ve Saint Regis idaresi görüşmeye çağırdığı Gregor'a bu kuş kliniğini kapatması için yüklenecek.

Kurum kapatıldıktan, mekân dezenfekte edildikten sonra Gregor, tedavileri, sürekli yeni hasta getirdiği ve iyileştirmek için müdahalede bulunduğu bir dispansere dönüşen kuşhanedeki günlük vizitelerle sınırlayarak, mecburen tek başına kalmaya razı oluyor. Ama artık önceki gibi değil, oradan hep biraz hüzünlü çıkıyor ve kimi kez otel odasını ıssız bulmamak ve kafasını dağıtmak için Grand Central Garı'na doğu bir tur atıyor -ya da örneğin o öğleden sonra olduğu gibi, saçlarını kestirmeye gidiyor.

Yepyeni şapkası, sinekkaydı tıraşı, ince trapez biçiminde toparlanmış bıyığıyla Gregor berberinin dükkânından bir saat geç çıkıyor. Dükkânın hemen yanında bir kadın kuaförü var ve bir görevli modası geçtiği için kesilmiş olan uzun saçları kaldırımda süpürüyor, bu birbiri içine geçmiş kestane, sarı, kızıl, siyah, daha nadiren beyaz ya da gri saçlar hareketli ve bulanık bir zemin yaratıyor, işte sarı saçların çok olduğu yerde yolunu şaşırmış, topallayan, sakat bir güvercin görüyor.

Gregor hayvanı inceliyor. Platin ya da kızılımsı benzeri uzun bir saç sağ ayağının parmakları arasına, sonra da sol ayağının parmaklarına dolanmış, işte hayvancağız debelenip duruyor. Her çırpındığında saç ayaklarını kaplayan pullar arasına daha fazla giriyor, bu da kan dolaşımını engelleyecek sargılar haline geliyor. Böylece felç olmuş durumdaki kuş havalanmak için hamle yapıyor ama boşuna, iniş takımından yoksun çift motor, sadece kanat çırpmakla bunu yapamıyor.

Gregor, yaklaşıp onları bütün kalbiyle eline almaya çalışırken güvercinler saçma sapan bir çekingenliğe kapılıp gaga ve tırnak darbeleriyle onu yaralayacak kadar saldırsa-lar ve sizden hiçbir yardım istemediği halde karşıdan karşıya geçirmeye çalıştığınız yaşlı bir hanım gibi debelenip dursalar da, bu güvercini eline almakta hiç zorlanmıyor. Sessiz olmasını sağlamak için gagasına lastik geçirerek ceketinin içine gizliyor onu ve otel yönetmeliğine meydan okuyarak sessizce Saint Regis’ye götürüyor.

Odasına girdikten sonra ılık su ve dezenfektanlı suyla güvercinin ayaklarını yıkıyor. Ayaklarını marine edip uygun ameliyat malzemelerini hazırlıyor: bisturi, cımbız, kürdanlar. Uç saat sonra banyonun teni yeterince yumuşattığına kanaat getirip tıkanıklığı hangi yönde açması gerektiğini araştırıyor. Sonra ayaklar ile deriye geçmiş saç arasından kürdanları geçirerek, saç telini küçük bisturi darbeleriyle kısım kısım ayırıyor, bu parçaları cımbızla alıyor.

Bu ameliyat için yirmi dakika yeterli oluyor, sonra da, Gregor’a bakılırsa, hayvanın yürüyebilmesi için iki ya da üç günlük bir dinlenme gerekli olacak. Ama bu arada onu izliyor. Uzun uzun seyrediyor onu. izleyen saatlerde ona her saat başı o kadar çok ve sanki elinde olmadan bakıyor ki, daha önce yaşamadığı büyüklükte, bilmediği bir tür duyguya kapıldığını gözlemliyor. Dikkatli bir hayranlık duygusu, büyüleyici, alıp götüren,

gençleştiren bir duygu bu, voltajı bol bir duygu, o zamana kadar hiç kimseyle hissetmediği bir duygu, gün biterken soruyor kendine, yoksa bu o mu, o güne kadar hep duyduğu, ama hiç üstünde durmadığı o duygu mu, şu tanımlanması güç duygu, nasıl söylemeli bunu. Tehlikeyi göze alıp söyleyelim hadi, aşk bu.

Aslına bakılırsa bu çok saf bir beyazlıkta tüyleri, kanatlarında açık gri zarif çizgiler olan, kursağı açık mor yalımlı bir dişi güvercin. Lâl renkli gagasında safran sarısı noktalar, yağmur grisinden canlı pembeye kadar çeşitli renkler taşıyan ayakları, lekesiz kuyruğu tıpkı cennet ku-şununki gibi biraz havaya kalkık durumda. Soyu uzak diyarlardan geliyor olmalı, çünkü darı yiyicilerde normalde yuvarlak olan gözler, biraz çekik olmakla kalmayıp, görülmemiş şey bu, üstünde kaş bile var. Çekici biçimde kısık sesi, zarif ve ürkek hareketleri kafasını nostaljik bir bakışla bakarak yana doğru eğme tarzı, Gregor'un kalbini sıkıştırıyor ve sanki gözlerinden yaşlar boşanacak gibi.

Ondaki zayıflık işareti, büyüklük fikrinin yeniden kaynaşmaya başlaması, elbette bunama değilse: bu güvercin, gençliğinde, ün kazanmaya başladığı yıllarda, onun insanlar arasına bir güvercinin kanatlarında indiğini söyleyen ampul kafalıların söylediklerini aklına getiriyor ve o akılcı zihni bu sözleri bir türlü kapı dışarı edemiyor. Sonra hâlâ doğurgan beyninde güvercinle onun arasında bir tür iletişim olabileceği ve bunun Marslılarla kurduğu diyalogdan daha akıldışı olamayacağı düşüncesi beliriyor.

Böylece onunla bütün hafta boyunca tam gün ilgileniyor, neden sonra motor arızaya geçince, otelin yönetmeliğine uyarak onu serbest bırakmak gerekecek. Ama önce bu ayak sakatlığı ustalıkla iyileştirilmiş olsa da güvercin hâlâ biraz acı çekiyor gibi, melankolik ve yorgun görünüyor. Bu işaretlerin basit nekâhât işaretleri olduğu ve hayvanı kuşhanede gözetim altına bırakmanın yeterli olabileceği düşünülebilir, oysa Gregor aynı zamanda buna tahammül edemeyeceğini de biliyor. Bağlılığı o dereceye gelmiş durumda ki ondan ayrıldığında acı çekecek. Kimsenin haberi olmadan ve otel yönetmeliğini altüst ederek, onu daimi olarak odasına yerleştirmeye ve hayatına hiç girmemiş olan bir nişanlıyla yaşar gibi, onunla birlikte yaşamaya karar veriyor.

Ancak bu gizli ilişki ilelebet füzyon halinde kalamaz, Gregor'un yapılacak azıcık iş yüzünden kimi kez dışarı çıkması gerekiyor -ve bildiğimiz gibi karı koca hayatı, eşlerden biri uzağa gittiğinde sevilen varlığa günde en az üç kere telefon etmeyi gerektiriyor. Bu nedenle yeniden, o yokken hayvanla ilgilenmesi için çok büyük bir gizlilik içinde ve bütçesine nazaran uçuk miktardaki bahşişler karşılığında kat hizmetçisine başvuruyor. Gregor işleri ya da bazı zorunluluklar yüzünden gelemediğinde, hizmetli telefonla günde altı kez bilgi verecek, özenli bir dozla belirlenmiş bir diyet uyarında hayvanı besleyecek, taze ve çeşit çeşit darı sürekli olarak odada stoklanmış durumda.

Gregor'un zorunlulukları arasında sosyete hayatına ait tek kalıntı salı ve cuma akşamları ritüel halini alan Axel-rodlardaki akşam yemekleri. Birkaç gün sonra onu tuhaf, dalgın, düşünceli gördüklerinden mucit hayatında birinin olduğunu üstü örtük imalarla fark ettiriyor, ama olgunun uçukluğunu bildiğinden bunun bir hayvan olduğunu söylemeye cesaret edemiyor. EthePin zihninde bir yanlış anlama yerleşince önce sahte bir ilgi gösteriyor, ardından örtük bir öfke, ardından soğukluk kılığı altına gizlenmiş bir kıskançlık sergiliyor. Sonra bir âşık uzun süre susmayacağı için ya da fırsatını bulduğunda aşkını en ince ayrıntılarına kadar anlatacağı için Gregor aşkına konu olanın metres dedikleri şey değil ama güvercingiller familyasından bir aksesuar olduğunu belirtiyor ki bu da işi önce şakaya vuran Ethel'de şiddetli bir rahatlama yaratıyor.

Ama Gregor bunu söyledikten sonra daha fazla bilgi vermekten kendini alamadığı için güvercini sadece ona eşlik eden bir hayvan olarak değil de, bir insan için kullanılacak terimlerle andığı için, ayrıca bir süre sonra da ondan başka hiçbir konu konuşmadığı için EthePin eğlendirici rahatlaması yerini sıkıntıya, sonra öfkeye bırakıyor, ta ki bu kıskançlık yeniden ortaya çıkıncaya kadar, ama bu kez bu kıskançlık daha şiddetli çünkü aklı almıyor, küçümsemese de kırık aşktan öfkeye kapılıyor ve bu duygularını çok da şiddetli bir soğukluk örtüsüyle gizliyor -işbu durum Angus Napier'yi bahusus memnun ediyor.

Bu arada korkmuş bir yüz ifadesine sahip genç adam, Norman'ın yanında gölge olmaktan çıkıp, kişilik sahibi olacak kadar sağlam bir yer edinmiş durumda. Artık sadece sekreter değil, ortak ile üvey evlat arasında bir

konuma sahip, her ne kadar gün geçtikçe bunu başarabileceğine daha az inansa da günün birinde Ethel'i baştan çıkarmayı başaracağı fikrini bir yana bırakmaksızın Axelrodlardaki yerini konsolide ediyor.

Bununla birlikte Angus için iki küçük şey değişmiş durumda. Öncelikle, Norman'ın ona ödediği yasal kâr payı, yaptığı birikimler sayesinde krediyle ikinci el bir Du-esenberg marka, iğ biçiminde, üstü açılabilen güzel bir araba almasına sağladı, 8 düz silindir motorlu, yeşil torpidolu ve mavi kaportalı, lekesiz lastikleri koruyan geniş koyu çamurluklu, jantları ve çizgileri cırtlak sarı renkli bir araba. En şık, en pahalısından, Angus kendisine çok büyük gelen bu araba yüzünden büyük borca girdi. Harcadığı miktar yüzünden korku ifadesi daha da artmış gözlerinden belli olmasa da, Angus çok memnun. Fırsat buldukça alışverişe götürmek için Duesenberg'ini EthePin hizmetine sunuyor. Ama o çoğunlukla reddettiği için ve kısa süre önce içki yasağı kalktığından Angus'un ikinci küçük değişikliği de bu aşk çıkmazını içerek unutmayı deniyor olması, hadi söyleyelim ama, ölçüyü kaçırıyor içkide. Gregor'a bakışı hâlâ düşmanca ama aynı ölçüde belirsiz ve korku ifadeli yüzünde bu pek fark edilmiyor.

Gregor'un güvercine bakışına gelince, giderek daha meşgul görünüyor. Güvercinin sağlığı pek yerinde görünmediğinden onu forma sokmak için paralanıyor, beslenme rejimini değiştiriyor ya da Hudson kıyısında ve Long Island sahillerinde deniz havasıyla, ya da eski kuramları gereği eski bir dinamo yardımıyla verdiği küçük elektrik şokları yoluyla güçlendirmeye çalışıyor. Hatta güzel bir sabah onu, ailesi kırda yaşayan yardımcısına sonu gelmez talimat listesiyle birlikte emanet ederek tatile bile gönderiyor. Gerçi istemeyerek ayrılıyor hayvanı iyileştirmek için her şeyi yapabilir, bir haftalık kır havası mutlaka iyi gelecektir hayvana. O gün Gregor öğle başından beri yapayalnız kalıyor, öğleden sonrasını odasından çıkmadan üzüntü içinde geçiriyor, çalışmıyor da, zaten giderek daha az çalışır oldu, bakmaksızın karıştırdığı gazeteleri de okumuyor. Odasında her zamankinden daha erken yemek yemeye hazırlanıyor, işte tam o anda penceresinde tıkırtılar duyup o yöne bakıyor ve işte, bu o, gagasıyla yavaşça cama tıklatıyor, bitkin bir halde kendi başına gelmiş. Ve pencereyi açtığında Gregor'un kalbi çarpıyor.

Sonraki günler hiçbir şey yolunda gitmiyor gibi. Kimi kez yem yemek istemeyen kuş sonsuz bir bıkkınlık gösteriyor, bu boşluk anlarında bir süre sonra öksürük nöbetleri geçiriyor, önce belli belirsiz sonra giderek daha tok ve kasılmak, alarm işareti, yüksek ateş eşlik ediyor bunlara. Gregor'un bilgilerine karşın acilen bir veterinere başvurmak gerekiyor. Uzun dinlemelerden ve elle muayenelerden sonra, göze bakma, tansiyon ölçme ve refleks için üç çekiş darbesinden sonra sanat adamı Gregor'a öldürücü bir bakışla bakıyor, başını yavaşça sallayıp teşhisini bildiriyor. Madam de Beaumont, Marguerite Gautier, Germinie Lacerteux, Claudia, Fantine, Francine, namı diğer Mimi ve diğer klasik kadın kahramanlar gibi, ne yazık ki güvercinin tüberkülozun bütün semptomlarını gösterdiğini kabul etmek gerekiyor -ve bu hastalığın o zamanlar henüz çaresi yok.

27

On yıl sonra Gregor çoraplarını giymekle meşgul, sonra da yatağın altındaki terliklerini alıyor. Yavaşça, o yaşta bu tür işlerle meşgul insanların kimi kez yaptıkları gibi, yalnız, özenli, titiz, dünyadan kopmuş ve kendini işine vermiş o yaşlı çocukların yüz ifadesiyle, büyük bir ciddiyetle ayağına geçiriyor.

Bedeni ve dekor değişti, doğru. Otel mekânı çevresinde daraldı, artık iç avluya bakan küçük bir oda ve saplantıları yaşla birlikte daha da artmış olsa da hareketleri giderek daha yavaş ve daha düzensiz, kimi kez hafifçe titriyor. Pencereden dışarıya göz attığında nehre kadar bütün kente hâkim olan Saint Regis'deki on dördüncü kattan görülebildiği gibi, New York'un uçsuz bucaksız görüntüsüne takılamıyor bakışları. Skyline'ın üstünde şimşeklerle dolu açık gökyüzü zamanları bitti. Şimdi kaldığı New Yorker Otelinde, karşısında kör bir duvara bakan bir pencere ve arkasında, üç ayaklı sehpa üstünde, sabit duran doldurulmuş güvercin var sadece.

Güvercin öldüğünde önce onu büyük bir cenaze töreniyle gömdürdü. Sonra birden kendine gelerek onu topraktan çıkarıp cenazesini bir tahnitçiye emanet etti. Ama bu şekilde artık oturum izni alan hayvan çileden çıkmış Saint Regis müdüriyetine göre hâlâ parazit çekiyordu -bu bahane, aslında onlara göre en zararlı şey ödenmeyen faturalardı ve sonunda bu yüzden Gregor'a terki diyar belgesini imzalatabildiler.

İşte taşınmak zorunda kaldı böylece, her yıl bir otelden bir diğerine, hepsi de yaklaşık olarak aynı civarda bulunan ama gelirlerinin kıç üstü oturmasına orantılı olarak her defasında biraz daha az itibarlı oteller oldu bunlar. Önce Pennsylvania'ya geldi, sonra Governor Clinton'u yokladı, oradan da çok daha az ışıltılı, çok daha az kalabalığın olduğu, ama daha az masraflı olan ve özellikle de getireceği düzinelerce kuşa kimsenin ses çıkarmadığı bu otele, New Yorker'e tıkıldı kaldı.

Yetmiş yaşında, her zaman olduğu gibi odasında tek başına, o sabah üstünü giyinmeyi bitiriyor. Giysileri her zaman özenlice temizlenmiş ve ütülenmiş olsa da önceki terzilerin elinden çıkmıyor artık -Gregor ihtişamlı günlerinden kalma özenle sakladığı ve ancak özel günlerde giydiği bir iki giysiyi hâlâ koruyor olsa da bu giysilerin sayısı giderek azalıyor, iki yüz gömleğinden geriye, örneğin, sadece altı tane kalıyor, diğer giyecekleri de aynı oranda azalmış durumda. Kol ağızları eprimiş gömleklerinden bazılarının yakaları da yorulmuş durumda, Gregor kopmuş bir düğmeyi kendi başına dikmeyi, açılmış bir kenarı berkitmeyi öğrenmiş, ayrıca yaka çok eskidiğinde köşedeki terzide yakayı ters yüz ettirmek zorunda kalıyor. Zaten biraz önce giydiği gömlekte de tuhaf bir koku duydu, acımsı tereyağıyla karışık hafif ekşi bir toz kokusu. Yaşı epey geçmiş olsa da bu gömleğin her gün mükemmel şekilde temizlendiğini hesaba katarsak bu kokunun bizzat kendi bedeninden geldiğini, kendi bıkkınlığından, kendi bedeninin çürümesinden ileri geldiğini kabul edip iç çekiyor.

işte böylece çoraplarını özenle giyiyor. Dize kadar çıkan yarım çorap bunlar ve pantolon paçasını üstüne indirmeden önce bir giyme tekniği uygulamak gerekiyor: Gregor topuk yeri tam topuğa denk gelsin diye, çorabın ucunu parmakları hizasına ölçüp biçerek yerleştiriyor. Sonra her bacakta özenle yukarı doğru çekmek gerekiyor, kıvrım kalmamalı bu sırada. Sonra ayakkabıyı giymek, bağcıkları yavaşça ve yöntemlice bağlamak gerekiyor, çift düğümlü kurdele yapıyor. Tek düğümlü kurdele şık durmuyor, Gregor daha önce böyle bağlamazdı, ama çok zarif olmasa da daha sağlam. Bağcıklardan birinin gün içinde çözülmesine engel oluyor, yoksa Gregor eğilip yeniden bağlamak zorunda kalacak -ve bu tür hareketlerde şimdi daha çok zorlanıyor, nefesi kesiliyor.

Saçları giderek daha dökük ve grileşmiş olduğundan kaşları gibi siyah kaldıklarını görünce bıyığını kesti sonunda, boyamak gibi bir şuhluk düşünmüyor. Bununla birlikte her zaman eskisi gibi ince kıyım, tetikte, esnek olmasa da hareketli, ama vücut biçimi kuşkusuz çok sıkı bir besin rejimiyle ilgili. Çünkü New Yorker'in restoranı önceki otellerinkilerden daha düşük kalitede, ama zaten sorun bu da değil, zira Gregor restorana gidemiyor. Normal olarak beslenecek kadar bile parası olmadığından sadece sıcak süt ve bisküvilerle besleniyor, bunları hep aynı markanın parlak metal kutuları içinde alıyor ve bu kutular boşalınca da atmıyor. Otel yöneticileri bir marangozun odasının bir duvarına raf takmasını kabul etmelerinden sonra buraya özenle numaralandırdığı bu kutulara elinde kalan mal varlığını yerleştiriyor. Karşı duvardaysa yatılı misafirleri olan güvercinlerin kafesleri bulunuyor, bunlar da aynı esnafın elinden çıkma, hatta Gregor'un çizdiği plana uyup, perdesi olan küçük bir duş bile yapmış, burada her güvercin haftada üç kez duş alıyor.

New Yorker'e yerleşmesini izleyen ilk haftalarda Ethel zaman zaman onu görmeye gelirdi, ama kısa süre sonra, onun bu düşüşün nerelere vardığını görmesini istemeyecek kadar gururlu olduğundan, Gregor ziyaretlerini kabul etmez oldu. Onunla sadece dışarda, tam olarak parklarda görüşüyor, yem paketlerini bizzat alan Ethel ona eşlik ediyor, bu sırada sohbet giderek azalıyor.

Sadece aşk bağlamında iç çekiyor Ethel -asla gün yüzü görmemiş aşk bağlamı- çünkü Gregor projeleri açıldığında çenesi durmuyor, artık kimsenin ilgilenmediği o yeni enerji projesine dair eski hikâyeye dönüyor sürekli. Ethel'e ve dinlemek isteyenlere -giderek daha az kişi onu dinlemek istiyor ama- sürekli her mevsim gece gündüz kullanılabilecek üretimi ve iletimi incir çekirdeğinden de basit bir aletle sağlanacak olmasına inandırmaya çalışıyor. Yaşlı bir hanım haline gelen Ethel onun bunları anlatmasına ses çıkarmıyor, küçük dergiler de hoşgörü gösterip söylediklerini, en kötü ihtimal yazarının hesabına ve Norman'ın gizli müdahalesinden sonra, diğer iki projenin şemalarını yayınlıyorlar: Deniz suyundan elektrik üretme projesi ve buharlı bir jeotermik santral.

Bununla birlikte Gregor biliyor, bunlar sadece eski müsveddelerin yenilenmiş hali, biraz eskimeye başlamış dürümdalar, yenilerini bulmak iyi

olacak: buluyor. Dünyanın her yerini tehdit eden savaş zamanlarında pek memnun olmadığı bir fikir geliyor aklına. Bu kez büyük bir güç üretecek görünmez bir işlem değil, yıkıcı ve gururla ölüm ışınları adı verilen ışık huzmesi bu. Mutlak silah.

Parçacık hızlandırma ilkesi üstüne kurulmuş -o kadar hızlı gidiyorlar ki zarar vermek için hacimli olmalarına gerek yok- bu silah hareket halindeki bir arabayı, suları yaran bir gemiyi ya da havadaki bir uçağı sadece eriterek yok edebilir. Böyle bir savunma silahı büyük olsun küçük olsun güçlü olsun zayıf olsun, her tür ülkeyi havadan, karadan ya da denizden gelen düşman güçlerince yenilmez hale getirebileceği gibi kendi güvenliklerini de teminat altına almaya uygun bir aygıt olacaktır. Caydırıcı niteliği öyle büyük olacak ki savaşa girme ihtimalini bile akıl almaz, düşünülemez hale getirecektir. Elbette dünya düzenini sağlayacak şey, mutlak silah. Kırk beş yıl önce bu fikir, neyse ne, Alfred Nobel'in patlayıcılarla düşündüğü de buydu.

New York Times bir iyilik yapıp bilginin bu yeni icadından söz ettiğinde, haber gazete okurlarında canlı bir etki bırakıyor, ama bilim topluluklarında hepimiz her zamanki gibi şiddetle omuz silkiyor ve özel efekt konusunda kısıntı yapmazlarsa Hollywood'dakilerin bu sayede güzel sahneler çekebileceğini söylüyoruz. Kısaca hâlâ konuşmasına izin veriyorlar, bu noktada haber değeri kalmamış Gregor aslında pek de kendini ifade etmiyor. Bu projelerin tamamını vermekten kaçınıyorsa bu kez ağzını sıkı tutarak iki kere düşünüp tarttığı için. Önce hayatında hep olageldiği gibi ve bilim tarihinde hep olduğu gibi bu fikrin aynı anda başkalarının beyninde de doğabileceği korkusundan ve bir de elbette bu fikri ondan çalabileceklerinden -çok sık yaptılar bunu, neredeyse o buna alıştı, bunu elinden almalarım istemiyor. Ama özellikle çekindiği şey bu fikrinin sadece kendi ülkesi bile olsa tek ülke tarafından kullanılması, bu da evrensel barış amacının dengesini bozacaktır.

Bunun bir tek gücün eline geçmesini engellemeye karar vererek ve işte bütün planlarını alıyor masaya seriyor, yanma tutkal kutusu ile makası koyuyor ve altı parçaya ayırıyor, her parçanın yeterli bilgi içermesine ama tek başlarına işe yaramayacak biçimde, öte yandan her parçanın diğer beşiyle birleştiğinde anlam ifade edebilecek şekilde kalmasına özen gösteriyor, tıpkı bir yapboz parçası gibi. Bütün gecesini bununla geçiriyor.

Gün doğarken her şeyi ayarlıyor. Geriye her parçayı zarfa koymak postanenin açılmasını beklemek kalıyor ve saat geldiğinde Gregor her birini altı dünya devinin savaş bakanlarına yazdığı bu zarfları postalıyor.

Pul biraz pahalıya mal oluyor ama, gereği neyse yapılacak. Çünkü böylelikle birbirine bağımlı kılınmış bu altı parça önünde, altı hükümet birbirleriyle konuşmaya ve projeye dair bütünsel bir görüş ortaya koymaya mecbur kalacaklar. Çok güzel bir fikir bu, aslında tek yol da bu, ancak böyle olabilir, yalnız, bakanlar asla cevap vermeyecekler.

28

Yine on yıl sonra, ne savaş sırasında ne de savaştan sonra gelmeyen postayı beklerken geriye bir tek güvercinler kalıyor. Sadece odasındakileri değil ayrıca Brynt Park'takileri de gece vakti indirimden aldığı bayat yemlerle yemliyor.

Şahsen ben, bu güvercinlere artık dayanamıyorum. Siz de öyle, biliyorum. Dayanamıyoruz ve aslında nankör ve şıpsevdi oldukları için onlar da Gregor'a dayanamıyorlar. Tipinden yorulmuş ve yemlerinin kalitesini epey düşük bulan güvercinler artık onunla hesaplaşmaya karar veriyor.

Uzun süre tartışılıp karara bağlanan operasyon bir kış akşamı yapılacak, güneşin erken battığı dondurucu bir kış akşamı Gregor asansörcüyü selamlamadan, ki uzun süredir kimseye selam vermiyor zaten, otelden çıkıyor. Sokaklarda az sayıda araba, hava dondurucu olduğundan çok az yaya. Hafif bir kar yağışı, dalgın, özensiz kar taneleri parka doğru giden Gregor'un şapkasına düşüyor-parkın ağaçlarında komando düzeniyle siper almış güvercinler sessizce onu bekliyorlar. Mazgalların karşısındaki kaldırımda, karşıya geçmek için trafiğin azalmasını beklerken, güvercinler soğuk karanlık gecenin içinde, uzaklardan bir otomobil görüyorlar. Bu aslında paslanmış, harap, neredeyse hurdaya dönmüş bir Duesenberg, sarımtırak tekerleklerinin üçte biri yere yapışıyor, camları yağ bağlamış ve çatlamış, boyası pul pul dökülmüş, kaportayı kaplamış pasın arasından eskiden yeşil mi mavi mi olduğunu pek belli etmeyen bir renk seçilebiliyor. Epey yavaş geliyor, ama görünüşe göre, pek direksiyon hâkimiyeti yok gibi sanki sürücüsü sarhoş mu ne, öyle, öyle.

Bu araba Gregor'un yanından geçip gidecekken güvercinler bir hamlede baskın ordusu gibi arabaya hücum ediyorlar ve hepsi birlikte ön camına konuyor, kanatlarını açarak orada yığılıyorlar, camı kaplayan ve sürücüyü bir anlığına kör eden bir perde oluşturuyorlar. Aracın içinde sürücü bir anda hiçbir şey göremez oluyor ve yağmur sileceklerini çalıştırmaya ne refleksi ne zamanı ne de fikri yettiğinden, alkolün arttırdığı şaşkınlığı da buna eklenince direksiyonu talihsiz biçimde kırıyor, bu da Duesenberg'i kontrolden çıkarıyor, araba buzlanmış yolda kayıyor kaldırıma çıkıp Gregor'a çarpıyor. Görevleri tamamlanır tamamlanmaz güvercinler hemen ağaçlarına dönüyorlar bu sırada sürücü yeniden asfaltı tutturuyor ve yalpalayacak kaçıp gidiyor.

Biraz ilerisinde yuvarlanmış şapkası ters dönmüş, Gregor kaldırımda bilinçsiz yatıyor, dondurucu gecede tek başına ve hiç kuşkusuz eğer mucize eseri bir polis devriye gezerken oradan geçiyor olmasaydı soğuktan kısa sürede ölürdü. Polis adamı kaldırıyor, kendine getirmeye çalışıyor, paltosuyla üstünü örtüyor ve çılgın gibi düdük çalıp yardım gelmesi için alarm veriyor. Ama Gregor biraz kendine geldiğinde asık suratla davranıyor, ambulans denilen şeye üç şiddetli sözcükle karşı çıkıyor ve en küçük bir minnet sözü söylemeden kendisini derhal oteline götürmelerini talep ediyor.

New Yorker'e dönünce, ancak yardımcısını telefonla arayıp yanma çağırdıktan sonra tedaviyi kabul ediyor: gelip hemen şu yemleri alsın ve gidip Brynt Park'ta yarım kalan işi tamamlasın. Sonra bir hekim beliriyor, Gregor bir köpek gibi karşılıyor onu, maske ve eldiven takmasını söylüyor muayeneden önce. Pratisyen üç kaburga kırığı, çatlak kalça kemiği ve kaburga ezilmesi teşhis ediyor ve üç hafta hiç yerinden kalkmadan dinlenmesini söylüyor, ama ağır bir soğuk algınlığı geçiren Gregor'da akciğer yetmezliği ortaya çıkıyor, bu da üç haftayı üç aya dönüştürüyor.

Yüz günlük yalnızlık, bu süre boyunca Gregor'un zihni yolunu şaşırıyor, mikrop saplantısı giderek artıyor öyle ki ender gelen ziyaretçilerine, hatta en yakın olanlarına, hatta EthePe bile önce olduğundan çok daha uzakta durmalarını söylüyor -her akşam parklardaki ve Saint Pat-rick Katedrali önünde yapması gereken görevler hakkında rapor veren yardımcısı hariç.

Kazanın yaraları nihayet iyileşmiş olsa da sağlığı hassasiyetini koruyor. Kalp buhranlarına maruz kalıyor, zaman zaman kalbi duruyor ve giderek zayıflıyor, her gün odasını temizlemeye gelen bir hizmetçi bakıyor ona. Bir sabah, yatağında yatan Gregor bu kadından kapının koluna çıkarken rahatsız etmeyin kartını asmasını söylüyor ısrarla. Yatağının çevresinde, kafeslerinde, acıkmış, deliye dönmüş kuşların giderek artan çığlıklarına karşın ancak üç gün sonra rahatsız etmeyin kartonuna aldırış etmeyip içeri dalıyoruz.